
FARKLI DİLDE SİYASET

Libya'nın Güvenlik Sektöründe Çatışan Çıkarlar

Wolfram Lacher - Peter Cole

Security Assessment
in North Africa

a project of the small arms survey, geneva

ORDAF Rapor No: 11

Tercüme: Emrah Kekilli, Ali Murat Kurşun

Redaksiyon: Nazlı Yıldırım

Son Tashih: Prof. Dr. Zekeriya Kurşun

© Small Arms Survey, Graduate Institute of International
and Development Studies, Geneva 2014

© ORDAF, Ortadoğu ve Afrika Araştırmacıları Derneği,
İstanbul 2015

ORDAF

Kısıklı Mahallesi, Hanımseti Alt Çıkmazı, No: 2

Çamlıca Sabahattin Zaim Kültür Merkezi, Kat: 2

Üsküdar-İstanbul

Bu yayının tüm hakları Ortadoğu ve Afrika Araştırmacıları
Derneği - ORDAF'a aittir. Bu yayın ORDAF'tan izin
alınmadan hiçbir şekilde yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.
Ancak atıf yapılarak alıntılanabilir.

Security Assessment
in North Africa

a project of the small arms survey, geneva

Ortadoğu ve Afrika Araştırmacıları Derneği

Türkiye'nin de içinde bulunduğu Ortadoğu ve Afrika coğrafyası, siyaseti, dili, kültür ve kaynakları bakımından son iki asırdır dünyanın gündemini meşgul etmekte ve önümüzdeki yüzyıl boyunca da gündemden düşmeyeceği anlaşılmaktadır. Bu durumun farkında olan gelişmiş ülkelerde Ortadoğu ve Afrika araştırmalarına özel önem verilmektedir.

Tanınmış dünya üniversitelerin en saygın birimleri, Ortadoğu ve Afrika Araştırmaları üzerinde yoğunlaşan birimleri olduğu gibi bu alanda çalışacak araştırmacılar da takdir ve teşvik görmektedirler. Ayrıca bu çalışmalar sadece üniversiteler ile sınırlı tutulmamış, aynı zamanda kurulan sivil toplum örgütleri ile de desteklenmektedir. Hatta son yıllarda enstitü, merkez, vakıf veya dernek çatısı altında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri, akademilerin önüne geçmiştir.

Buna karşılık ülkemizde, Türkiye'nin bugünü ve geleceği için hayati önem taşıyan Ortadoğu ve Afrika araştırmaları maalesef istenilen düzeyde değildir. Buna rağmen son yirmi yılda oluşan bilgi birikimimiz de yadsınmayacak seviyeye ulaşmıştır. Ancak bu çalışmalar ve bunları yapan araştırmacılar bugüne kadar bir çatı altında toplanmamışlardır.

Ortadoğu ve Afrika Araştırmacılar Derneği, Ortadoğu, Afrika ve İslam kültür ve medeniyetinin yayıldığı bölgeler üzerinde çalışma yapan araştırmacıları bir araya getirmek; aralarında iletişimi ve bilgi dolaşımını sağlamak; Ortadoğu ve Afrika konularında Türkiye Cumhuriyeti'nin ihtiyaç duyduğu akademik bilgi ve deneyime sahip uzmanların yetişmesi için gerekli altyapıyı hazırlamak; Türkiye genelinde Ortadoğu, Afrika ve İslam dünyası alanlarında faaliyet gösteren bütün enstitü ve merkezler arasında koordinasyon ve işbirliğini oluşturmak için kurulmuştur.

Derneğin bir başka amacı da ilgili alanlarda uzmanlaşmış Türk ve yabancı akademisyenleri bir araya getirmek; Ortadoğu, Afrika ve İslam Dünyası hakkında kamuoyunun doğru bilgilenmesini sağlayacak bilgiler üretmek ve gerektiğinde kamuoyunu bilgilendirmektir.

Small Arms Survey

The Small Arms Survey bağımsız bir araştırma projesi olup İsviçre'nin başkenti Cenevre'deki Graduate International and Development Studies'de yer almaktadır. 1999 yılında oluşturulan proje, İsviçre Dışişleri Bakanlığı tarafından desteklenmekte, hâlihazırda Avustralya, Belçika, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Hollanda, Norveç, İsveç, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri hükümetlerinden destek almaktadır. Survey, Fransa, İspanya ve Yeni Zelanda hükümetlerinden geçmişte aldığı destekten ötürü müteşekkirdir. Survey, ayrıca yıllardır Birleşmiş Milletler ajans, program ve enstitülerinden aldığı mali desteği de belirtmek ister.

Small Arms Survey'in hedefleri her yönüyle küçük silahlar ve silahlı şiddet ile ilgili kamusal bilginin temel kaynağı olmak, hükümetler, siyaset yapıcılar, araştırmacılar ve aktivistler için kaynak merkezi olarak hizmet vermek, küçük silahlara dair ulusal ve uluslararası (resmi ya da sivil) inisiyatifleri izlemek, küçük silahların yaygınlaşması ve kötüye kullanımının etkilerini ele alan çabaları desteklemek, bilgi paylaşımı ve iyi uygulamaların yayılması için "takas odası" vazifesi görmektir. Survey, başta etkilenen ülkeler olmak üzere, saha araştırmalarını ve bilgi toplama çabalarını finanse etmektedir. Proje, güvenlik çalışmaları, siyasal bilgiler, hukuk, ekonomi, kalkınma çalışmaları, sosyoloji ve kriminoloji konularında uzman uluslararası bir kadroya sahip olmanın yanı sıra, elliden fazla ülkede partner kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve hükümetler ile iş birliği yapmaktadır.

Small Arms Survey Graduate Institute of International and Development Studies

Maison de la Paix, Chemin Eugène-Rigot 2E

1202 Geneva, Switzerland

t + 41 22 908 5777

f + 41 22 732 2738

e sas@smallarmssurvey.org

w www.smallarmssurvey.org

Kuzey Afrika Güvenlik Değerlendirmesi Hakkında

Kuzey Afrika Güvenlik Değerlendirmesi, Small Arms Survey'in, Kuzey Afrika ve Sahel-Sahara bölgesinde daha güvenli bir ortam inşa etmekle iştigal edenleri desteklediği çok-yıllık bir projedir. Proje, küçük silahların dolaşımı ve ulaşılabilirliği, ortaya çıkan silahlı grupların dinamikleri ve bunlarla ilişkili emniyetsizlik üzerine güncel ve kanıta dayalı, araştırma ve analiz üretmektedir. Araştırma, bölgedeki son isyanların ve silahlı çatışmaların toplumsal güvenlik üzerine etkilerini vurgulamaktadır.

Kuzey Afrika Güvenlik Değerlendirmesi, ana finansmanını Hollanda Dışışleri Bakanlığı'ndan almaktadır. Proje, ayrıca, halihazırda Norveç, İsveç ve Danimarka Dışışleri Bakanlıklarından da destek görmektedir. Geçmişte, ABD Dışışleri Bakanlığı ve Alman Dışışleri Bakanlığı'ndan destek almıştır.

Daha fazla bilgi için;

www.smallarmssurvey.org/sana

Tarih boyunca Akdeniz'deki uluslararası çekişmelerden daima etkilenen Libya en istikrarlı devrini Osmanlı asırlarında yaşamıştır. Ancak 1911 yılında başlayan İtalyan işgali ile modern uluslararası çekişmelerin parçası haline gelmiştir. Bu tarihten tam yüz yıl sonra Arap Baharı rüzgarının Libya'yı da harekete geçirmesi, ülkeyi birçok yeni hakikatler ile yüzleştirmiş ve ulusal/uluslararası çekişmeler ile karşı karşıya getirmiştir. 2011 yılında başlayıp, ülkeyi nerde ise yarım asır idare eden Kaddafi'nin devrilmesiyle sonuçlanan süreci salt iç dinamiklerin uyanışı ile anlamak oldukça güçtür. Esasında 1911-2011 yılları arasındaki yüzyıllık gelişme/gelişememe çelişkisi ve uluslararası aktörlerin Libya'ya biçtiği roller bu yeni durumun arka planını hazırlamıştır.

Yüzyıllık tarihi içinde Libya değişik dönemlerde var olma mücadelesi vermiş, yok olmakla karşı karşıya kalmıştır. 1911'de İtalyan işgali ile başlayan sürecin akabinde çıkan I. Dünya Savaşı Libya'ya Osmanlı Devleti ile yeniden entegre imkanını vermiş, ama bunda başarılı olamadığı gibi, sömürge çarkının tamamen içinde ezilmeye başlamıştır. İtalyanlar, aldıkları uluslararası destek ile sahil kesimlerinde ve şehirlerde bir İtalya Afrika'sı yaratmaya çalışırken, iç kesimlerde, dağınık halde yaşayan kabileler ve diğer guruplar birbirinden bağımsız anlayışlar geliştirmişlerdir. Belki en çarpıcı hareket Ömer el Muhtar etrafında İtalyanlara karşı gelişen mücadeledir. Ancak bu da II. Dünya savaşının öncesinde ortadan kalkacak ve ülke tamamen İtalyanların kontrolüne geçecektir.

II. Dünya savaşı sonrası kolonyalizm felsefesinde meydana gelen yeni anlayış ile İtalya da bazı düzenlemeler ile bölgeden çekilirken ülke tıpkı bugünlerde olduğu gibi farklı bölgeler arasında bölünecektir. Ancak daha sonra gerçekleştirilen ittifaklar ile bu bölgeler gevşek bir merkezi yönetime dönüşecek fakat bu durum hiç bir zaman bütün olarak bir Libya toplumunu/devletini meydana getiremeyecektir. Mısır'ın daima etkisine açık olan Libya, 1969 yılında panarabizmden de nasibini alan Muammer Kaddafi'nin

liderliğindeki yeni genç subayların devrimi ile karşılaşacaktır. Devrim esasında Camal Abdünnasır'ın öncülüğünü yaptığı sosyalist temelli Arap Milliyetçiliğinin zayıflamaya başladığı bir dönemde ortaya çıkmıştır. Bu yüzden beklenen etki ve yeniden inşa gerçekleşmemiş, aksine bölge soğuk savaşın rekabetine daha da açık hale gelmiştir. Muammer Kaddafi panarabizmin doğurduğu hayal kırıklığına karşılık eklektik bir fikir olan Cemahiriye fikrini geliştirerek yarım asra yakın ülkeyi yönetmiştir. Aslında felsefi temeli zayıf, daha ziyade bir devrim liderinin manifestosundan öteye geçmeyen bu fikir ve yönetim tarzı Libya toplumunun daha fazla parçalara ayrılmasına neden olmuştur. Ancak ülkenin sahip olduğu kaynakları iyi kullanan ve hemen her diktatörde mevcut olan becerileri ile Libya'yı uzun yıllar kontrol eden Kaddafi görece bir istikrar ortamı yaratırken, yine sahip olduğu kaynakların iştah kabartıcılığı ile hiçbir zaman uluslararası rekabet dairesinden çıkamamıştır. Gelişen teknoloji ve imkanlar kısmen Libya halkının dünyaya açılması, Kaddafi'ye karşı oluşan muhalefetin vs. dış dünyada muhatap bulmaları veya dışa açık olmaları da ulusal bütünleşmeden ziyade ayrışmaları beraberinde getirmiştir.

Yayımladığımız raporda okuyacağınız gibi bu ayrışan guruplar, Kaddafi'yi devirme konusunda gösterdikleri birleşmeyi ülkenin yeniden inşası konusunda gösteremediği gibi yakın gelecekte de bunu başaracaklarında dair bir belirti de görülmemektedir.

Şu anda Libya siyaset sahnesinde görülen dağınık iç guruplar kadar, bunları destekleyen dış güçler de bulunmaktadır. Libya ile olan tarihi bağlar ve ülke demografisi içinde yer alan Anadolu, Girit kökenli Türklerin varlığı Libya'yı Türkiye'nin tarihi derinliğinde önemli bir noktaya oturtmaktadır. 1970li yıllardan itibaren geliştirilen yatırım ve ticari ilişkiler de cabasıdır. Bu yüzden buradaki gelişmelere Türkiye'nin bigâne kalması düşünülemez. Zaten Libya devrimi başlar başlamaz öncelikli olarak insani yardım amaçlı operasyonlar yapan Türkiye bugün de pek çok Libyalıya ev sahipliği yapmaktadır.

Türkiye Libya'daki siyasi parçalanmışlıkta taraf olmaktan ziyade kendi tercih ve kaygılarını belirterek hakem olma rolünü üstlenmelidir. Ancak bunun için öncelikle taraflar tanınmalı ve muhtemel davranışları bilinmelidir.

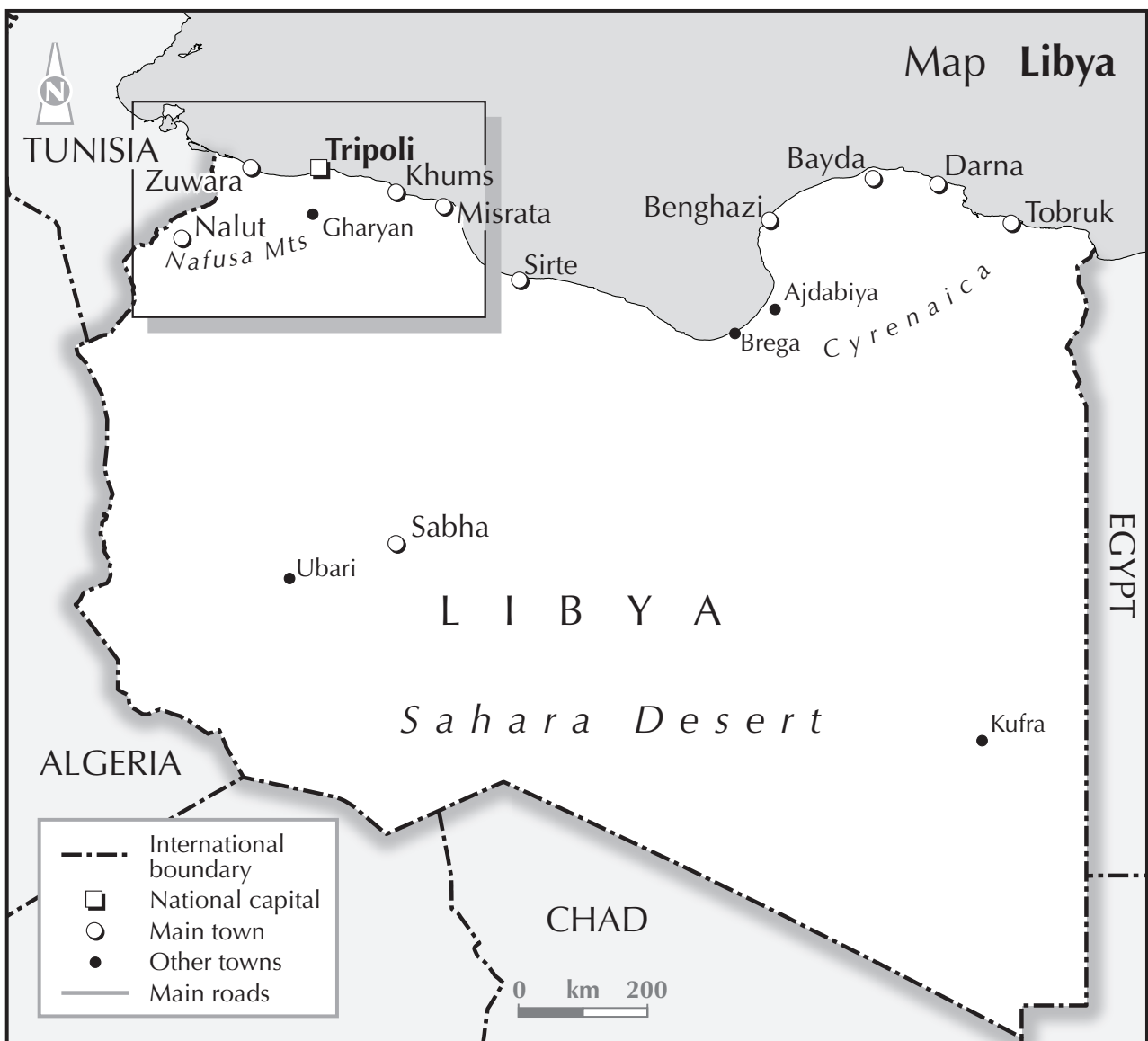
Bu vesile bir sivil toplum kuruluğu olarak biz de kamuoyunun ve siyaset yapıcıların ihtiyaç duyduğu/duyabilecekleri bilgileri derleyerek sunmayı görev addediyoruz. Daha önce “Libya’da İslamcı Hareketler: Devrim Sonrası Siyasi Konumları” başlıklı yayımladığımız rapordan sonra bu sefer de İsviçre merkezli Small Arms Survey’in hazırladığı önemli bir raporu Türkçeye kazandırıyoruz. Bu çalışmada bize açık yüreklilikle çalışmalarını sunan mezkûr kurum yetkililerine, yazar, mütercim ve redaksiyonda katkı verenlere şükranlarımızı arz ederiz.

Prof. Dr. Zekeriya Kurşun

ORDAF Başkanı

İçindekiler

TAKDİM	6
Açıklamalar ve Tablolar	10
Kısaltmalar	12
Yazarlar Hakkında	13
GİRİŞ	14
AMAÇLAR VE SONUÇLAR	15
LİBYA'DA MELEZ GÜVENLİK SEKTÖRÜNÜN KÖKENLERİ	17
Rakip Meşruiyetler: Devrimciler Karşısında Legal Otorite	17
“Suvvar” ve Devrim Sonrası Silahlı Gruplar	19
Devlet Güvenlik Sektörü	23
Melez Teşekküllerin Ortaya Çıkışı	24
ENTEGRASYONUN ZORLUĞU, ÇÖZÜLMEMEYE GİDEN SÜREÇ	26
Devlet Kurumları Arasında Çatlak	27
Reform Çabaları	29
VAKA İNCELEMELERİ: YAK, LZB ve SİLAHLI KUVVETLER	33
Yüksek Askeri Komite	33
Üyelik	34
Çıkarlar ve Hizipler	35
YAK'ın İlgası	38
Libya Zırhlı Birlikleri (LZB)	42
Siyasal İttifaklar	46
LZB'nin Parçalanışı	49
Libya Şafağı Operasyonu: LZB İçindeki Gruplar Siyasal İttifak Oluşturuyor	52
Silahlı Kuvvetler	56
Devrim Sonrası Siyaset	56
Orduda Gruplaşmalar	58
Mücadele Yoğunlaşırken	60
“Onur Operasyonu”: Çatlak Açığa Çıkıyor	62
SONUÇ	66

Açıklamalar ve Tablolar

Açıklamalar

1. Güvenlik Sektörü Reformu ve Melezlik Konusu
2. Tugaylar, Taburlar, Bölükler: Libya'daki Silahlı Gruplar için Terminoloji
3. Melez Teşekküller ve Hükümet Arasındaki Sözleşme İlişkisi: RŞAT Örneği

Tablo

1. Yüksek Askeri Komitenin Hayli Parçalı Birimleri

Harita

1. Libya

Kısaltmalar

UGK: Ulusal Geçiş Konseyi
DBT: Devrimci Bölükler Topluluğu
TM: Temsilciler Meclisi
LDOO: Libya Devrimcileri Operasyon Odası
LZB: Libya Zırhlı Birlikleri
UGK: Ulusal Geçiş Konseyi
ÖGA: Önleyici Güvenlik Aygıtı
RŞAT: Rafallah Şahati Tugayları
YAK: Yüksek Askeri Komite

Yazarlar Hakkında

Wolfram Lacher, Berlin'deki The German Institute for International and Security Affairs (Stiftung Wissenschaft und Politik, SWP)'de araştırmacıdır. Araştırmaları, Libya ve Sahel-Sahara bölgesindeki güvenlik konuları üzerine yoğunlaşmaktadır. 2010 yılında SWP'ye katılmadan önce, 2007-2010 yılları arasında, Londra merkezli bir ticari risk danışmanlığı olan Control Risk'de Kuzey Afrika analisti olarak çalışmıştır. Wolfram, Leipzig Üniversitesi, Paris'deki The Institut National des Langues et Civilisations Orientales ve Kahire Amerikan Üniversitesi'nde Arapça ve Afrika dilleri ve uluslararası ilişkiler okudu. Londra'daki The School of Oriental and African Studies'de çatışma ve kalkınma çalışmaları üzerine yüksek lisans yaptı. Berlin'deki Humbolt Üniversitesinde doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

Peter Cole, çatışma ve çatışma sonrası dinamikleri, siyasal risk ve devlet-toplum ilişkisi konularında tecrübeli bağımsız ve sivil bir Orta Doğu ve Kuzey Afrika araştırmacıdır. Peter, devrim sürecinde ve devrim sonrasında (Ağustos 2011-Mayıs 2013) International Crisis Group'un öncü araştırmacısı ve Birleşmiş Milletler Destek Misyonunun danışmanı olarak Libya'da çalışmıştır. "The Libyan Revolution and Its Aftermath" (Libya Devrimi ve Sonrası [Hurst, 2014]), adlı kitabın editörlerinden biri olup, kitap için Libya, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki önde gelen siyasi ve askeri figürlerle röportajlar gerçekleştirmiştir. Peter, resmi Arapça ve Libya lehçesini iyi bilmektedir.

GİRİŞ

20 Ekim 2011 yılında Muammer Kaddafi'nin ölümü ve üç gün sonrasında Libya'nın resmi özgürlük ilanından sonra, geçici yönetim büyük zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Bu zorlukların en öne çıkanı; Kaddafi ve onun güvenlik güçleriyle savaşmak için ortaya çıkan silahlı grupları kontrol etme ve yönetme sorunu olmuştur.

Ulusal Geçiş Konseyi (UGK) tarafından 3 Ağustos 2011 tarihinde ilan edilen ve geçiş sürecinin siyasi yol haritası olarak nitelendirilen Anayasa metni, Milli Genel Kongre (MGK) olarak adlandırılan yeni geçici yönetim için seçimlerin nihai takvimini tayin etmiş, aynı zamanda komisyonun anayasa taslağı hazırlaması için takvim belirlemişti (UGK 2011a). Ancak, Anayasa metnini kaleme alan siyasi koalisyon, ne Kaddafi rejimi bakiyesi güvenlik güçlerine ilişkin ne de savaşın büyük kısmını omuzlamış saha komutanlarına ilişkin güvenlik sektörü reformu için herhangi bir vizyon ortaya koymadı.

Geçici yönetim, kendini güvenlik sektöründe meydana gelen hızlı evrim ve giderek artan bölünmüşlüğü içinde buldu. Devrim süresince kısmen dağılan Libya ordusu, hükümet ya da ordu yönetiminden ziyade kendi unsurlarının öncülük ettiği önemli değişimler geçirdi. Yüksek Askeri Komite (YAK), UGK'nın yukardan aşağı bir inisiyatifle devrimcileri (Suvvar) İçişleri Bakanlığı'na resmi kayıtla almasıyla başladı, ancak alınan devrimci gruplar kısa bir süre sonra kendi çıkarları için hareket etmeye başladı. Bunun aksine, tabandan gelen bir inisiyatif olarak bilinen ve önceden devlet tarafından resmi olarak tanınmış olan Libya Zırhlı Birlikleri (LZB), ordunun yerini almaya ya da onu etkisizleştirmeye niyetlenen geniş çaplı devrimci silahlı gruplardan oluşmaktaydı.

Bu üç teşekkülün (LZB, YAK ve Ordu) bileşen unsurları, 2014'de iki kampa ayrılan Libya siyasal arenasındaki artan çatışmanın ana aktörleri olarak ortaya çıktı. YAK'ın büyük kısmı dağıldı, LZB bölgesel ve siyasal birleşenlerine ayrıldı, ordu ise hızlı ve kaotik bir değişim geçirmekte. Bu üç teşekkül içindeki rakip çıkar grupları, konumlarını muhafaza ederek, güvenlik sektörünün geleceği hilafına acımasız güç çatışmaları içine girdi. Bu güç çatışmaları Libya'nın siyasal krizinin kalbinde yer almaktadır. Ekim 2014 itibariyle çatışmalar iki rakip hükümet, iki askeri komuta ve iki farklı meşruiyet iddiasının ortaya çıkmasına yol açtı.

AMAÇLAR VE SONUÇLAR

Bu rapor, Libya'daki melez güvenlik sektörü teşekküllerinin yükseliş ve düşüşünü ve güvenlik sektörü reformunda söz konusu olan siyasal çıkarları incelemektedir. Libya ordusu, YAK ve LZB'nin, geçici yönetimle ilişkisini de dikkate almak suretiyle, dönüşümünün bir haritasını sunmaktadır. Böylelikle silahlı gruplar arasındaki çatışmaların ve yeni güvenlik sektörünün inşası sürecinde silahlı grupların entegrasyonu veya dağılımında karşılaşılan zorlukların anlaşılmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Raporun sonuçları aşağıdaki gibidir:

- Melez güvenlik teşekkülleri, resmi ve yarı resmi unsurların katılımıyla Libya devrimin hemen ardından ortaya çıkmış, rakip çıkarların belirmesine ve çıkar odaklı bağılılıkların artmasına neden olmuştur.
- Libya ordusu, rakip çıkar grupları arasında bölünmüş, ordu içinde oluşan yeni birimler belirli yerel ya da ideolojik çıkarları temsil etmeye başlamış, resmi ve melez birimler arasındaki sınırlar bulanıklaşmaya başlamıştır.
- Melez teşekküllerin gelişimi ve her birimin resmiyet kazanma girişimi nedeniyle güvenlik sektörü, siyasal kutuplaşmanın tesiri altına girmiş ve siyasal kutuplaşma tarafından belirlenmeye başlamıştır. Güvenlik sektörü teşekkülleri üzerinden devam eden rekabet, en yüksek hükümet organlarına kadar sirayet etmiştir.
- Melez teşekküller üzerinden devam eden rekabetin kendi içinde bir amacı olduğu gibi, siyasal nüfuz kazanma ve ekonomik gelirlerin kontrol edilmesi gibi bir amaç da barındırmaktadır. Bütçeyi, aylıkları ve teçhizatı kontrol etmek yönündeki rekabet, çatışmanın en öne çıkan veçhelerinden biridir.
- Güvenlik sektörü içindeki rekabet, 2014 ortalarında patlak veren çatışmanın ana etkenlerinden biri olmuştur. Bu çatışma, devlet kurumları içinde çatallaşmaya neden olmuş, iki farklı hükümetin, komuta kademesinin ve meşruiyet iddiasının ortaya çıkmasına sebebiyet vermiş, “devlete bağılılık” kavramını anlamsızlaştırmıştır.
- Hâlihazırda devam eden çatışmanın ortaya çıkartacağı güç dengeleri, güvenlik sektöründeki yapıyı ve hiyerarşiyi tayin edecektir. Fakat bu, ülke çapında devlet otoritesini ele geçirip sağlamlaştıracak kadar güçlü olmayan iki rakip

taraf olduğu müddetçe gerçekleşemez. Otoritenin sağlamlaştırılmasının iki tarafın birinden kaynaklanma olasılığı oldukça düşüktür.

Bu çalışma, yazarların 2012-2014 yılları arasında Trablus, Bingazi ve diğer birçok kente tekrar tekrar gerçekleştirdikleri ziyaretler çerçevesinde yaptığı röportajlara dayanarak hazırlanmıştır. Röportajların gerçekleştirildiği kişiler arasında hükümet yetkilileri ve güvenlik birimleri mensupları, ulusal ve yerel siyasal aktörler, silahlı gruplara mensup isimler ve yerel gözlemciler bulunmaktadır.

Rakip Meşruiyetler: Devrimciler Karşısında Legal Otorite

Libya'daki geçici kurumlar, rakip meşruiyet iddialarına sahip, farklı siyasi gündemi olan düşük düzeyli işbirliği içindeki resmi ve gayriresmi öğelerden müteşekkil bir yamalı bohça gibidir (Açıklama 1). Bu durumun kökleri Ulusal Geçiş Konseyi'nin (UGK), Ağustos-Ekim 2011 tarihleri arasında Kaddafi rejimi düştüğü sırada, devlet güvenlik sektörüne yaklaşımında gizlidir. O süreçte UGK, onun icracı organı ve uluslararası muhatapları Irak tecrübesini biliyor ve önemsiyordu.¹ Bu nedenle Ağustos 2011'de UGK, Kaddafi döneminden geriye kalan devlet kurumlarının kontrolünü ele aldığı anda, mevcut bakanlıklar için geçici yönetimler atadı. Ayrıca bir Emniyet Genel Müdürü ve bir Genel Kurmay Başkanı atadı (Sterling 2012), böylelikle hem kurumları hem de yasal otoriteyi korumuş oldu. UGK'nın, bu geçici önlemlerin ötesinde uzun vadeli bir güvenlik yönetim planı yoktu.²

Libya'da "Suvvar" olarak bilinen silahlı devrimci gruplar, en başından beri asker ve polis teşkilatının korunması gerekliliğine karşı çıkmış, Kaddafi rejimine karşı savaşıarak devrimi gerçekleştirdikleri için meşruiyet iddiasında bulunmuştur. Kasım 2011 ve Kasım 2012 tarihleri arasında görev yapan Başbakan Abdurrahim El-Kib hükümeti, Misrata ve Zintan kentlerindeki devrimci gruplar yanısıra İslami grupların mensuplarını siyasal ahengin muhafazası adına bakanlık derecesinde önemli görevlere getirmiştir. Devrimci komutanlar (ve onların sempaticianları), Kaddafi dönemi devlet görevlilerinin askeriyede, güvenlik birimlerinde ve bakanlıklarda görev alamaya devam etmesine karşı çıkmıştır (ICG, 2011; 2012). Dahası, devrimci gruplar, devrimi gerçekleştirmenin kendilerine vermiş olduğunu düşündükleri meşruiyet nedeniyle, sadece devlet kurumlarına yapılan atamalarda değil, hem parçası olma hem de faaliyet alanlarını belirleme adına, yeni kurumların oluşturulma sürecinde de görüşü alınan merci konumunda olmak istemiştir.³

Açıklama 1 Güvenlik Sektörü Reformu ve Melezlik Konusu

“Melezlik” bir kavram olarak geçtiğimiz dönemde güvenlik sektörü reformu alanındaki yazında; resmi devlet aygıtı ile milisler gibi gayrı-resmi devlet dışı aktörler arasındaki etkileşimden ortaya çıkan devlet teşekküllerini betimlemek için kullanılmıştır (Volker Boege’nin küçük Güney Pasifik ve Güneydoğu Asya devletleri üzerine yaptığı çalışmalar güvenlik güçlerindeki melezliği gösteren tanımlayıcı çalışmalardır (Boege, 2006; Boege et al., 2009). Bu melez teşekküllere, zayıf ya da oluşmakta olan devletlerde biri diğerinden güçlü olmayan ve çatıştığı halde yenilemeyen güç merkezleri neden olmuştur. Kırılgan bir devlet, yerel düzeyde doğrudan kontrol ya da dolaylı “güvenlik yönetimi” sağlayamazsa; meşruiyeti devletin meşruiyetinden başka olan yerel aktörlerle anlaşma yoluna gidebilir (‘Güvenlik Yönetimi’ kavramı ile (Krause, 2012, s. 47) öncelikle özel güvenlik ve askeri şirketlerin, resmi/devlet güvenlik sektörü dışında, meşru güvenlik sağlayıcıları olarak kullanılması kastedilmektedir. Pazarın devlet kurumları ile olan etkileşimi güvenlik yönetiminde, devletin bunlar arasında sadece bir örnek olduğu, birçok silahlı aktörü barındıran ‘güvenlik toplulukları’ yaratmıştır (Abrahamsen ve Williams, 2009). Ortaya çıkan bu melez teşekküller farklı açılardan otorite sahibi olabilirler; resmi siyasal kurumların otoritesi, bir kabilenin sahip olduğu geleneksel otorite ya da bireylerin karizmasından kaynaklanan otorite (Boege et al., 2009). Bu teşekküller dahilinde resmi ve gayrı-resmi unsurlar var olabilir, birbiriyle örtüşebilir, iç içe geçebilir (Kraushaar and Lambach, 2009,s.1). Bu durumu ülke yönetimi ve dış destek mercileri için kendine özgü sorunlar doğurabilir (Bagayoko, 2012).

Bu yazına göre; Libya’nın geçici devlet teşekkülleri “melez” olarak nitelenebilir. Güvenlik sektöründeki resmi ve gayrı resmi unsurlar arasındaki sınır bulanıklaşmıştır. Libya güvenlik sektörü teşekküllerindeki melezlik siyasal hizipçiliğin bir aracına dönüşmüştür, silahlı grupların resmi devlet kurumlarına evrilmesinin önündeki engelleri teşkil etmektedir.

Libya teşekküllerinin melezliği, güvenlik sektöründe resmi kurumlara yoğunlaşan uluslararası teknik desteği daha karmaşık hale getirmiştir. Dış hükümetler ve uluslararası organizasyonlar, milis birlikleri gibi gayrı resmi aktörlerle çalışmakta isteksizler, nitekim , Libya’lı yetkililer ve Libya kamuoyu yabancı aktörlerin bu türden bir dahiliyetinden ciddi endişe duyarlardı. Dış hükümetlerin iletişime geçtiği Libya devletinin resmi organları, devrimden meşruiyet devşiren güvenlik teşekkülleri (şu sıralar iki başlı olarak birbiri ile çekişiyor) üzerinde az bir etkiye sahiptir. Bu da; güvenlik sektörüne destek ve bu desteğin etkisinin değerlendirilmesi için bir yaklaşım geliştirilmesini zorlaştırıyor.

Bir diğer çetrefilli konu ise; UGK’nın devraldığı eksik tanımlanmış legal devlet otoritesi sorunudur. Bu sorun, Kaddafi’nin Libya Anayasasını fes etmesi, askeriye ve güvenlik birimlerini devlet dışı kurumlar etrafında toplamasının sonucunda ortaya çıkmıştı. Güvenlik sektöründeki anahtar pozisyonlar (Savunma Bakanlığı gibi) ortadan kaldırılmış, gözden düşürülmüş (Genelkurmay Başkanlığı gibi) ya da gayrı resmi bir güç isnat edilmiştir (Güney Askeri Valisi gibi).⁴ Bu nedenle güvenlik sektöründe köklü bir şekilde yeniden tanımlaya gidilmesi gerekmiş, gerek UGK gerek MGK konuya ilişkin yasalar yapmış ve onaylamıştır. Ancak yeni yasaların belirsiz olması, güvenlik sektörü teşekküllerindeki karar alıcılara, kendi bağlı

olduğu devrimci grubun çıkarlarını koruma imkânı sunmuştur. Örneğin; UGK'nın Şubat 2012'de yüksek askeri bürokrasinin yetkilerine dair çıkardığı kanunda, hâlihazırda “devlet başkanlığı” konumu olmamasına ve herhangi bir kanunla tanımlanmamış rağmen “devlet başkanı”, “silahlı kuvvetler başkumandanı” olarak tayin edilmiştir (UGK 2012a). Yasa, “Devlet Başkanı”, Genelkurmay Başkanı ve Savunma Bakanı'na birçok görev için müşterek sorumluluklar yüklemiştir. Buradan hareketle her biri yeni birimler oluşturmak için emirler vermiş, MGK Başkanına verilen “Silahlı Kuvvetler Başkumandanı” unvanı yasama ve yürütme organları arasında karmaşaya sebebiyet vermiş⁵, çok katlı ve çakışan komuta kademelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

UGK'nın uzun vadeli bir güvenlik sektörü reform politikasının olmaması, silahlı gruplara (özellikle devriminden meşruiyet devşirenlere) devlet çıkarına olmayan durumlar da dahil, devletin legal otoritesinin onayıyla hareket etme imkânı sunmuştur. Belirgin ve merkezi bir yapının olmayışı, güvenlik sektörü teşekküllerini çatışan ve rakip çıkarların tesirine açık hale getirmiştir. 2014'ün ortalarında farklı çıkar grupları arasındaki çatışma, devletin ve güvenlik sektörü teşekküllerinin ikiye bölünmesi ve meşruiyet iddiası taşıyan iki farklı gücün ortaya çıkmasıyla zirveye oturmuştur.

“Suvvar” ve Devrim Sonrası Silahlı Gruplar

Devrimi takip eden süreçte, devrimin galipleri “Suvvar” devlet kontrolünü ele geçirmedi, ve devletin güvenlik kurumlarını temizleme yoluna gitmedi (fakat bazı üst düzey yetkililer kendi rızasıyla kaçtılar). Bunun yerine her devrimci grup kendi silahlarını muhafaza etmek suretiyle özerk kalmayı tercih etti. Bunun birçok sebebinin olduğu söylenebilir. Birincisi; devrim, bakanlıklar, asker ve polis yerine öncelikli olarak Kaddafi ve onu koruyan güvenlik birimlerini hedef almıştı. Çünkü rejim kendi güvenlik birimlerini önemsizleştirmiş, gereken önemi vermemişti.⁶ İkincisi; isyancı güçlerde devrimin siyasi temsilcisi olarak Ulusal Geçiş Konseyi ile anlaşmış, alternatif siyasi çalışmalar içine girmemişti. Mustafa Abdulcelil ve Mahmud Cibril liderliğindeki UGK, istikrar ve devamlılığı önceledi. Üçüncüsü; “Suvvar” saflarında bulunan birçok önemli komutan ordu saflarından ayrılmıştı.

Açıklama 2 Tugaylar, Taburlar, Bölükler: Libya'daki Silahlı Gruplar için Terminoloji

Arapça “Ketibe” kavramı Libya'daki silahlı gruplar için ve tarafından kapsayıcı bir kavram olarak kullanılmıştır. İngilizce yayın yapan medya organları bunu “Tugay” olarak tercüme etmektedir, ancak bu tercüme çoğunlukla yanıltıcıdır. Libya'daki silahlı gruplar arasında temel birimler, normalde birkaç düzene muharipten müteşekkil genellikle küçük yapılar olmuştur. Bazen sayıları iki yüzü bulsa da, bu sayı daimi görev başında değildir. Arap ordularında, bölüğün kabaca karşılığı “seriye” kavramı olmuştur. Libya'daki büyük silahlı gruplar, alt birim olarak “seriyeler” oluşturmuş, bazen de “seriye” kavramı isimleri içinde kullanılmıştır (Misrata'da “Seriyye al-Suveyhli” ve Bingazi'de “Seriyye Rafallah al-Şahati” örnek olarak gösterilebilir).

Buna karşın “Ketibe” kavramı (Çoğul: Ketaib) birkaç yüzden-bine kadar olan askeri gücü ifade etmektedir. Devrimci birimlerin büyük çoğunluğu “tabur”dur, bu nedenle “Ketibe'yi” “Tugay'dan” ziyade “Tabur” diye tercüme etmek daha yerinde olacaktır. Sadece Bingazi, Misrata, Zintan'da “Ketibe/Tugay” olarak nitelendirilebilecek silahlı gruplar oluşmuştur çünkü bu şehirler iç savaş sırasında silah sevkiyatının ve NATO hava hareketinin koordinasyon merkezi konumunda idi.

Libya'daki silahlı gruplar tarafından, en büyük askeri birlik için Arapça “Liva” kavramı kullanılmıştır. Arapça askeri literatüründe, “liva”, “ketibe/taburların” toplamından oluşan on binin üzerindeki askerden müteşekkil askeri birliktir.

Libya Zırhlı Birlikleri içinde daha büyük tugaylar oluşturulma girişimleri olmuş, bu tugaylar, taburlara bölünmek istenmiştir (Bu genellemenin dışında kalan, Libya Zırhlı Birlikleri'nin iki kolunun muhtemelen bir tabur ya da daha büyük ölçüde olduğu Misrata gibi, bazı istisnalar da mevcuttur. Bir kol Misrata boyunca toplanan kişilerin oluşturduğu tek bir birlik şeklinde örgütlenmiş iken, diğeri birkaç düzine daha küçük ‘taburlar’dan oluşmaktadır. Misrata Devrimcileri Birliği (McQuinn, 2012) ya da Devrimci Bölükler Topluluğu gibi silahlı grupların birleşik siyasi ve idari oluşumlar yaratma çabaları öncelikli olarak tabiatları gereği idari yapıdadır. Halen mevcut olan Misrata ve Zintan askeri konseyleri geçici olarak bazı örgütsel ve idari süreçleri (silah depolama dahil) merkezileştirmiştir, ancak bunlar hiçbir zaman resmi olarak devrimci tugayları tek bir birlik haline getirmemişlerdir). Şu ana kadar çok az sayıda silahlı grup, kendilerinin asıl çevresi ve bölgesinin dışından birçok kişiyi kendi bünyesine katmıştır (Doğu Libya Zırhlıları bölükleri (bölük 1, 2, 7 ve 10) açık bir şekilde farklı sosyo-politik geçmişleri yansıtan ideolojik kamplara bölünmüş olsalar da çoğunlukla doğu şehirlerindeki savaşçılardan oluşmaktaydı. Ecdabiye, Beyda ve Tubruk gibi şehirlerden gelen savaşçıların bazıları federalist hareketi desteklemekteydi ve çoğunluğu İslamcı gruplara karşı çıkmaktaydı. Ancak çoğu İslamcı savaşçılar genelde Bingazi ve Derne gibi şehirlerden gelmekteydiler. Doğu bölgesi karşı istihbarat birliği olan Önleyici Güvenlik Aygıtı, Doğu bölgesi boyunca savaşçıları başarılı bir şekilde birleştirmiş gibi gözüküyor. Peter Cole'un çeşitli silahlı grup üyeleri ile röportajı, Libya'da çeşitli mekanlar, Ocak-Temmuz 2010, Kasım-Aralık 2012 ve Şubat-Mayıs 2013). Çeşitli birleşmelerle daha büyük askeri birimler oluşturulmak istenmiş ancak başarılı olunmamıştır (Peter Cole'un çeşitli silahlı grup üyeleri ile röportajı, Libya'da çeşitli mekanlar, Ağustos 2011-Temmuz 2012, Kasım-Aralık 2012 ve Şubat-Mayıs 2013).

Devrimcilerin ‘Suvvar’ sadece Kaddafi’yi devrime amacı etrafında birleşmiş farklı gruplar olduğu ortaya çıktı. Devrimin başarıya ulaşmasının ardından ortak hedefin ortadan kalkmasıyla birlikte, hiç bir silahlı oluşum ya da bir koalisyon tek başına Libya topraklarının tamamını kontrol edemedi, güç kullanımını tekeline alamadı ve ulusal güvenlik sorumluluğunu alamadı. Zira devrimci birliklerin ya da devrim sonrası silahlı grupların büyük çoğunluğunun sayısı bin kişiden azdı (Açıklama 2). Bu bireysel silahlı gruplar gerek askeri konseyler (Batı bölgesinde) gerek askeri koalisyonlarla (Bingazi ve Misrata’da) kendi bölgelerini kontrol altına aldı. Bazı gruplar ise Başkent Trablus’ta daimi karargâhlar oluşturma imkânı buldu. Örnek olarak şunlar zikredilebilir:

- Ülkenin doğusunda devrimci muharıpleri içeren iki büyük çatı organizasyon ortaya çıktı; 17 Şubat Koalisyonu ve Devrimci Güçler Birliği.⁷ Kaddafi’nin devrilmesini müteakip bu iki grup bölgedeki güvenlik meselelerine odaklandı. 17 Şubat Koalisyonu iki teşekküle bölündü. İlk teşekkül, Önleyici Güvenlik Birimi, “beşinci kol” olarak niteledikleri Kaddafi yanlılarının saldırı riskine hazırlıklı olmak için karşı istihbarat ve sınır güvenlik gücü gibi hareket etti. İkinci teşekkül, Libya Kalkanı, Brega’nın ön saflarında savaşmış küçük gruplardan müteşekkil karma bir güç olarak savaş sonrasında ülkenin batısına konuşlandırıldılar.⁸
- Misrata’da, Ordudan birkaç arkadaşıyla birlikte ayrılarak devrim saflarına katılan Salim Çoha’nın tesiriyle, daha müesses bir yönetim ortaya çıktı. Misrata içinde ve çevresinde uzun süren çatışmalar boyunca siviller en küçüğü 10-20 kişi en büyüğü 1000 ve üzeri sayıda olmak üzere 236 birlik oluşturdu (McQuinn 2012). Bazı birlikler araç tamiri ya da tank tamiri gibi özel görevler üstlendi. ⁹ Bu birliklerin çoğu birlik üyelerini ve zimmetinde bulunan silahları kayıt altına alan ve koordinasyon yapan “Misrata Askeri Konseyi” ya da “Misrata Devrimciler Birliği” gibi idari yapılara kaydoldu. Konseyin, Kasım 2011’de yaptığı sayımda 40 bin mensubu olduğu kaydedildi (McQuinn 2013, p. 13.) 2012 ortalarında “Libya Kalkanı” projesi siyasi ivme kazanmaya başladığında, iki grubun mensuplarının büyük çoğunluğu “Libya Kalkanı”na katıldı.
- Ülkenin batısında, “Cebel-i Nefusa” ve sahil kesimlerinde farklı askeri konseyler ortaya çıktı. Bu bölgedeki şehirler, kendi asli muharip güçlerini desteklemek için oldukça küçüktü ve bir grubun kendi hegemonyasını dayatmasını imkânsızlaştıracak kadar siyasal açıdan bölünmüştü. Bölgede en

çok savaşıya sahip olan şehir 9 birlikten müteşekkil 6 bin muharip ile Zintan iken 6 birlikten müteşekkil 5 bin muhariple Nalut ikinci sırada yer almaktaydı. Ayrıca bölgede Cacu, Zaiviye ve Zuvara gibi kentlerde de birlikler bulunmaktaydı. Bu birlikler, sınır koruma, petrol rafinerileri koruma ve önemli tesisleri koruma birliklerine¹⁰ Ulusal Muhafızlar, Libya Kalkanı ve benzeri güvenlik teşekküllerine katıldı.¹¹

- Trablus'un düşmesini müteakip, 17 askeri konsey ortaya çıktı ve birçok mahallede hukuk dışı silahlı oluşumlar türedi.¹² Cebel-i Nefusa'da askeri eğitim gören Trablus Devrimcileri Birliği mensubu Trabluslular; ve Misrata, Zintan ve farklı kentlerden gelenler Trablus'ta çeşitli yapılar oluşturdu. Farklı siyasi kamplara mensup bu gruplar, bulundukları bölgelerden sayısız gençleri bünyesine katarak hızlı bir şekilde büyüdü ve Yüksek Askeri Komite'ye dahil oldu. Bazı Zintanlı gruplar ise Savunma Bakanlığı ile işbirliği yaptı. Bu grupların hiçbirisi ne kendi otoritesini bir diğerine kabul ettirecek kadar ne de Kaddafi'nin son günlerinde serbest kalan yaklaşık 16 bin mahkûmu kontrol edebilecek kadar güçlü idi.¹³
- Devrimin son anlarına kadar Kaddafi rejiminin kontrolü altında kalan bölgelerde dahi, devrim sonrası silahlı gruplar oluşturuldu. Devrimciler tarafından, Kaddafi rejiminin en önemli destekçileri olarak nitelenen (Beni Velid, Tarhuna ve Vurşeffana gibi güneyde yer alan kentlerde meskun) topluluklar dahi devrim sonrası silahlı gruplar oluşturdu (Lacher, 2013). Bu bölgelerdeki silahlı gruplar, devrimde savaşmadıkları halde gerek isimleri gerek kendilerini meşrulaştırma biçimleri açısından olsun devrimci güçleri taklit etti. Bazı gruplar, Tarhuna ve Evlad-ı Süleyman (Libya'nın güneyinde) kabilesi örneklerinde görüldüğü üzere, bünyesinde hem devrimcileri hem de Kaddafi'nin Koruma Birlikleri mensuplarını barındırdı.. Güneyde bazı gruplar, sınır güvenliği ve ticaret yollarını ele geçirmek için birbiriyle çatışmaya başladı. Bazıları ise takip eden süreçte Petrol Tesisleri Muhafızları veya Sınır Muhafızlarına katıldı (Cole, 2012; Lacher, 2014).

Özet olarak; Kaddafi rejiminin düşüşünü takip eden süreçte oluşan kaotik ortamda silahlı grupların sayısında büyük artış yaşandı. Yeni hükümetten maddi kazanç elde etme beklentisi, yerel askeri konseylerin oluşmasına neden oldu. 2011'in sonu ve 2012'nin başında geçici otoritelerin silahlı gruplara bu askeri konseyler aracılığıyla ödeme yapması bu tür konseylerin çoğalmasını teşvik etti (ICG, 2012). Bu silahlı gruplar yerel halktan ve kabilelerden asker devşirdi. Birçok devrimci

grup, yerel halktan devşirdikleri askerlerle genişledi. Diğerleri için “devrimci” etiketi gayri meşru faaliyet sınırında bir unvan niteliği arz etmeye başladı.

Devlet Güvenlik Sektörü

Devrim, Kaddafi döneminde oldukça parçalı bir yapıya sahip olan devlet güvenlik sektörünü büyük ölçüde alt üst etti. Genelkurmay Başkanı’nın komutasındaki düzenli ordu, Kaddafi rejimi tarafından kasıtlı olarak ihmal edilmişti. Kaddafi, Genelkurmay Başkanlığı’na bağlı olmayan, Geçici Savunma Komitesi (Ebu Bekir Yunus Cebr’in yönetimindeki Savunma Bakanlığı) ve Bab-ı Aziziye’de konuşlanmış rejimin çekirdeği niteliğindeki güvenlik teşekkülü olan Daimi Güvenlik Komitesi’ne bağlı çalışan paralel bir güvenlik sektörü oluşturmuştu. Bu teşekküllerin altında faaliyet yürüten güvenlik birliklerine, rejime bağlı kabilelerden asker temin edilmekteydi. Bu birlikler arasında Hamis el-Kaddafi tarafından oluşturulan 32. Birlik, Muhammed el-Mıgaryef, Sahban, Fazıl Ebu Ömer, Sukur Ebu Minyar ve Magavir birlikleri zikredilebilir.¹⁴ 2011’de devrim sırasında yaşanan en şiddetli çatışmalarda Kaddafi’nin adına savaşan bu birlikler devrimden sonra dağıtıldılar ve yok edildiler.

Bu esnada düzenli ordu ise ikiye ayrıldı. Doğu’da Saika Özel Kuvvetleri (Doğrudan Genelkurmay Başkanı’na bağlı), hava kuvvetleri, askeri istihbarat ve diğer bazı birlikler saf değiştirdi. Bazı Saika Birlikleri (Zaviye Şehitleri Savaşçıları gibi) mensupları sivillerle birlikte silahlı gruplar oluşturdu (Quryna 2012b). Batıda devrimcilerin güçlü olduğu bölgelerde birçok asker Suvvar saflarına geçti. Ulusal Geçiş Konseyi’nin tayin ettiği Genelkurmay Başkanları, General Abdulfettah Yunus ve Haziran 2011’de Yunus’un suikastının ardından Genelkurmay Başkanı olarak tayin edilen General Süleyman Mahmud el-Ubeydi doğudaki askeri birliklerin kontrolünü tam anlamıyla sağlayamamıştı, batıda Misrata, Cebel-i Nafusa ya da diğer yerlerde saf değiştiren askerler üzerinde herhangi bir kontrol elde edemedi. Ayrıca UGK yöneticileri, (Ömer Muhtar Savaşçıları gibi) siviller tarafından oluşturulan milis birliklerine katılan askerler üzerinde de etkin bir kontrol kuramadı (Fitzgerald, 2014).

Aksine, batı ve güneydeki askeri birliklerin çoğu Kaddafi rejimine bağlı kaldı ya da zarar görmeden varlığını muhafaza etti.¹⁵ Bazı topçu ve tank birlikleri devrim sürecinde savaştı, ancak Nafusa bölgesindeki devrimci komutanlar (bazı durumlarda) düzenli ordu birliklerinin kasıtlı olarak bazı cephanelikleri imha ettiğini, devrimci birliklere bazı bombardıman planlarını sızdırdığını iddia etmiştir.¹⁶ Kalanlar ya rejim güçlerine savaşta destek olmuş ya da rejime ait kışlalarda kalmaya devam etmiştir. Bu nedenle devrimci güçler, rejimin düşmesini müteakip düzenli askeri birlikleri düşman olarak görmemiş; ancak onlara güvenmemiştir.

Kaddafi'nin ölümünü müteakip, batı ve güney birlikleri, Gıryan, Cumeyl, Sebhe, Surman ve Tarhuna gibi güçlü oldukları ve devrimcilerin zayıf olduğu kentlerde kurulan askeri konseylere katıldı. Ancak, silahlı kuvvetlerden toplanılan askerlerden müteşekkil birlikler sınırlı kapasitede idi. NATO tarafından gerçekleştirilen hava saldırıları ve devrimcilerin baskınları sonucu Aziziye, Gıryan, Sebhe, Tarhuna ve Ubari ve benzeri yerlerde kentlerdeki mühimmat depoları boşaltıldı. Ayrıca, devrimciler birçok askeri üs ve tesisi boşalttı ya da işgal etti.¹⁷

Dolayısıyla rejim düştüğünde, ordu kısmen çözülmüştü. Ancak ne UGK ne de müteakip yürütme organları, devrimcilerin lobi faaliyetlerine rağmen, orduyu reform etmek ya da feshetmek için herhangi bir girişimde bulundu. Misratalı İçişleri Bakanı Fevzi Abdulal ve Zintanlı Savunma Bakanı Usame Cuveyli örneğinde görüldüğü üzere devrimciler arasında yaşanan siyasal bölünmeler, tek bir reform programı etrafında birleşme imkanını ortadan kaldırmıştır.

Melez Teşekküllerin Ortaya Çıkışı

Meşruiyet tartışmaları, devrimciler ve eski kurumlar arasındaki karşılıklı şüphe ve devrimciler arasında gittikçe artan siyasal farklılaşma iki önemli gelişmeye sebebiyet verdi. Bir tarafta, bazı devrimciler kendi askeri, güvenlik ve istihbarat birimlerini oluşturdu. Diğer taraftan, bazıları devlet güvenlik kurumlarının içindeki müttefikleri aracılığıyla bu kurumlara katıldı. Bu gelişmeler güvenlik vaziyetinin hızla değiştiği, devrimciler ve hükümetin bu değişime anında karşılık vermesi gerektiği bir süreçte meydana geldi. Birçok grup arasında silahlı çatışma baş

gösterdi, yüzlerce kişi öldü (ICG, 2012). Eski Kaddafi taraftarlarının tehdidi oldukça tehlikeli olarak algılandı. Devlet güvenlik güçleri sınır geçiş noktalarında görev yapmaya devam etti, ancak sınır bölgelerinin kontrolü sağlayacak güçten yoksundular. Sınır güvenliğini sağlama noktasındaki yetersizlik , yasadışı silah ve uyuşturucu ticaretine imkân sundu ve böylece silahlı çeteler güç kazanmaya başladı.

Bu istikrarsız ortam birçok melez güvenlik teşekkülünün ortaya çıkmasına zemin hazırladı:

- Yüksek Askeri Komite(YAK), (aşağıda ele alındı)
- Libya Kalkanı Güçleri (LKG), (aşağıda ele alındı)
- Önleyici Güvelik Aygıtı (ÖGA), Bingazi merkezli 17 Şubat Koalisyonu tarafından, Libya'nın doğusundaki devrim karşıtı unsurları etkisizleştirmek için oluşturulmuştur. Dağıtılması için girişimler olması rağmen, halen varlığını korumaktadır.¹⁸
- Ulusal Muhafızlar, 2011'de devrimci taburlar için bir çatı organizasyon olarak Halid el-Şerif tarafından oluşturulmuştur. El-Şerif, birçok liderinin farklı teşekküllere katıldığı Libya İslam Savaşçıları Cemaati'nin eski liderlerindendir.¹⁹

2011 devrimi esnasında varlığını koruyan bazı devlet kurumları, farklı silahlı grupları ve siyasi eğilimleri kendi bünyesine katarak melezleşti. Bu bağlamda silahlı kuvvetler (aşağıda ele alındığı üzere) ve Sınır Muhafızları, Petrol Rafinerileri ve Önemli Kurumları Koruma Güçleri gibi alt kuruluşları zikredilebilir.

ENTEGRASYONUN ZORLUĞU, ÇÖZÜLMEME GİDEN SÜREÇ²⁰

Devrimden bu yana, Libya güvenlik sektöründeki çatlak büyümeye devam etti, ve entegre güvenlik kurumları oluşturma çabaları hüsrarla neticelendi. Eski devlet güvenlik sektöründen ortaya çıkan ve yeni oluşturulan güvenlik teşekküllerinde hizipçilik oldukça yaygın bir hal aldı. Libya Zırhlı Birlikleri ve Yüksek Askeri Konsey'in geçici teşekküller olması planlanmış, devrimcilerin büyük oranda reform ihtiyacı olan bakanlıklara entegrasyonu noktasında yaşanan sorunlara geçici bir çözüm olarak düşünülmüştü. Bunlar bir bütün şeklinde hükümetin ögeleri olarak faaliyetlerini sürdürmek yerine ideolojik, bölgesel ve kişisel bağlara dayanarak hükümetin belli bazı *bölümlerine* sadık birimler olarak hareket etmekte ısrar ettiler. Birleştirici ilkelerin olmaması, devlet güvenlik teşekkülleri arasındaki bağların oldukça zayıf olması çatışan siyasal çıkarların belirginleşmesini beraberinde getirdi.

Libya'da artan çatışmanın ana faktörleri arasında bu çıkar çatışmaları vardır. Her ne kadar YAK şeklen lağvedilse ve LZB bir ölçüde dağıtılsa da bu kurumlar aracılığıyla hayata geçirilmek istenen çıkarlar halen varlığını sürdürmektedir. Bunların çoğu şekil değiştirerek, resmi ve melez bir şekil almıştır. Bazı ögeler ise yer altına çekilerek aşırı örgütlere ya da suç şebekelerine dönüşmüştür. Bu esnada silahlı kuvvetler içinde, çatışan çıkar grupları ortaya çıkmış, bu gruplar bir taraftan kendi içinde çekişmeye başlarken diğer taraftan devrimciler tarafından oluşturulan birliklerle çatışmıştır. Yukarda ele alındığı üzere, silahlı kuvvetler arasında bu bölünme Tümgeneral Halife Haftar'ın Mayıs 2014'te "Silahlı Kuvvetler Genel Komutanlığı" açıklamasından sonra iç çatlağın ana sebebi olmuştur (Haftar, 2014d).

Asker ve melez oluşumlar içindeki çatlak, devrimci birliklerin kendi aralarında oluşturduğu koalisyonun, Temmuz 2014'te Misrata öncülüğünde Trablus'un kontrolünü ele almak için harekete geçmesinden sonra devlet kurumları arasında çatallaşma şeklinde genişlemiştir. Yeni seçilen parlamentonun (Temsilciler Meclisi [TM]) bakiyesi Tubruk kentinde toplanmış²¹ ve kendilerini "Libya Şafağı" olarak

adlandıran devrimci koalisyonu terörist olarak ilan etmiş, Halife Haftar'ın yakın müttefiki Abdurrezzak el-Nazuri'yi Genel Kurmay Başkanı olarak atamıştır (AFP, 2014). Nazuri'nin selefi Abdusselam el-Ubeydi görevi bırakmayı reddederek, devrimci birliklerin kendilerine bağlı savunma güçleri olduğunu ve faaliyetlerin meşru olduğunu açıklamıştır (Genelkurmay Başkanlığı, 2014b). Devrimci koalisyon tarafından desteklenen Ömer el-Hasi hükümeti ve Milli Genel Kongre'nin bakiyesi Trablus'ta konumlanarak, TM'nin bakiyesi ve onun atadığı Abdullah el-Sini hükümeti ile rekabete tutuşmuştur (Wehrey, 2014b).

Devlet Kurumları Arasında Çatlak

Devlet kurumları içindeki çatlağa dayanan Libya siyasındaki çatallaşmanın kökleri, güvenlik sektöründe bölünme olarak karşılık bulmuştur. Bu çatlak en üst düzeyde devletin yasama ve yürütme organları arasındaki bulanık ilişkiye yansımıştır. Milli Genel Kongre'nin ardı ardına görev yapan iki başkanı, Muhammed el-Mıgaryef (Ağustos 2012- Mayıs 2013) ve Nuri Ebu Sehmeyn (Haziran 2013- Ağustos 2014), tartışmalı bir hukuki zeminde “Silahlı Kuvvetler Başkumandanı” olarak nitelenmiştir.²² MGK içindeki istikrarsız çoğunluk sonucunda, Ağustos 2013'te Ebu Sehmeyn'e olağanüstü icra yetkileri verilmiş, üç ay sonra geri alınıp , Haziran 2014'te tekrar iade edilmiştir. (MGK, 2013B; 2013g; Elumami, 2014). Ebu Sehmeyn'in icraatları MGK içinde huzursuzluğa neden oldu, savunma bakanını genelkurmay başkanı olarak tayin etmesi güç dağılımını belirsizleştirdi (Abdarrahman, 2013; MGK, 2013c; Libya el-Mostakbal, 2013c). 2014'ün ilk yarısında MGK'daki güç mücadelesi kızışmaya başladığında başkanın “başkumandan” sıfatı, başta başkan yardımcısı İzzettin el-Avami olmak üzere, birçok kişi tarafından tartışmaya açıldı.²³ 2014 ortalarında kriz patlak verdiğinde yeniden ortaya çıkan Ebu Sehmeyn Temsilciler Meclisinin görevi MGK'dan devralmadığını öne sürerek MGK'nın göreve devam ettiğini ileri sürdü. MGK başkanı ve Başkomutan olarak hareket eden Ebu Sehmeyn, TM tarafından görevden alınmış olan Ubeydi'nin Genel Kurmay Başkanlığını tasdik etmiştir. (MGK, 2014b).

Sorun sadece devletin yasama ve yürütme organları arasındaki sınırın belirsizleşmesi değildi. Yürütme erkinin kendi içinde (Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanlığı arasında), Abdurrahim el-Kib hükümeti (2011 Kasım-2012

Kasım) döneminde, Usame el-Cuveyli'nin Savunma Bakanı, Yusuf el-Mankuş'un Genelkurmay Başkanı olduğu süreçte başlayan ve süreklilik arz eden bir rekabet vardı. Bu çatışma Ali Zeydan hükümeti döneminde (Kasım 2012- Mart 2014) de devam etti, Savunma Bakanı Abdullah el-Sini ve Genel Kurmay Başkanı el-Ubeydi ve selefi Salim el-Qunaydi arasında çekişme vardı. Zeydan'a göre; Ubeydi hükümetten emir almayı reddederek, Savunma Bakanlığı ile iş birliği noktasında başarısız olmuştur. Ubeydi ise; MGK ve kendisini atayan MGK başkanından emir alarak hareket ettiğini iddia etti (Al-Anba, 2012; Al-Gharyani, 2014). Hem Ubeydi hem de Qunaydi, Ali Zeydan'ı, orduyu gerekli finansal destekten mahrum bırakarak ve komuta yapısını bozarak ordunun yeniden yapılandırılmasını engellemekle suçladı (Al-Manara, 2014). Qunaydi, Ulusal Güçler İttifakı'na üstü örtük ince bir gönderme ile MGK'nın içinden bir grubun askeri yetkililerle görüşmeler gerçekleştirerek onları siyasi kavganın içine girmeye ikna etmeye çalıştığını öne sürdü (Libya al-Mostakbal, 2013a).²⁴

İki rakip hükümetin ortaya çıkmasından önce, bu tür çatışmalar bakanlar ve yardımcılarının rakip siyasal ve yerel tarafları temsil ettiği İçişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığında da vardı. Bu rekabet politika geliştirilmesine ve uygulanmasına mani oldu.²⁵ Bu tarz siyasi mücadeleler kurumsal tikanıklığa dönüştü, ve hükümetin milislere karşı adım atmasını engellendi. Bu milis birlikler arasında Libya'nın en büyük petrol rafinerilerini elinde tutanlar da vardı. Aynı şekilde, iki farklı hükümetin yetki verdiği silahlı güçler arasında hali hazırda devam eden meşruiyet iddiaları ve ihtilaflara imkân sundu.²⁶ Bakanlıklardaki rakip tarafların edindiği köşe başları, silah ve mühimmat temin edilecek partnerlerin belirlenmesinde kendini gösterdi. Bakanlıklardaki birçok bürokrat, bu noktada anlaşma hazırlama ve imzalama ve anlaşılan malların kendi mensubu bulunduğu gruba ya da müşterilerine nakliyatına imkan buldu.²⁷ Silah ihraç ülkelere savunma ataşeleri olarak atanan eski devrimci askeri görevliler Libya'daki müşterilerine tedarik konusunda rol oynamışlardır.²⁸ 2014 ortalarında kurumların çatallaşmasıyla bu rekabet kimin hangi pozisyonu meşru yollardan nasıl alacağı noktasında bir mücadeleye dönüştü. Bu durum Nazuri'nin atanmasından sonra iki rakip genelkurmayın ortaya çıkmasıyla sınırlı kalmadı, Sini tarafından atanan hükümetin savunma bakan yardımcısı Halid el-Şerif, Sini tarafından görevden alınınca buna itiraz ederek görevine devam ettiğini iddia etti (Al-Sharif, 2014a)

Reform Çabaları

Devletin en üst kurumlarında yaşanan çıkar çatışmalarına bakıldığında yetkililerin yeni güvenlik sektörü kurumların tesisi için tutarlı bir strateji geliştirememesi şaşırtıcı değil. Birbiri ardına gelen hükümetler güvenlik sektöründeki parçalanmışlığa gark oldu, bu da güvenlik sektörü için bir reform planı geliştirmelerini engelledi, zira sürekli olarak vuku bulan hadiselerle uğraşmak zorunda kaldılar. Devrimin üzerinden üç yıl geçmesine rağmen güvenlik sektörü reformu için hali hazırda bir plan bulunmadığı gibi süreci başlatmak için gerekli siyasal mutabakatı oluşturma yolunda hiçbir girişimde bulunulmadı.

2014 ortalarında devlet kurumları parçalandığından beri, güvenlik sektörünü kontrol altına alma amacını güden iki rakip bakış açısı belirdi. Bir tarafta Tubruk Parlamentosu'nun siyasi desteğini arkasına alan Berka bölgesindeki askeri bürokratlar ve Zintanlı melez birliklerin oluşturduğu askeri ittifak ortaya çıktı ve üstünlük kazanmak ve kendine ait bir ordu oluşturmak için Mısır'ın fiili desteğine başvurdu (Al-Wasat, 2014j, Wehrey, 2014b). Temsilciler Meclisi'nin Tubruk'da toplanan bakiyesi, bütün “düzensiz silahlı oluşumları”, ne olduklarını tam olarak tanımlamadan, lağvetmek yönünde bir karar aldı (TM, 2014a). Diğer taraftan Tubruk'daki Bakiye Parlamento ve onun tayin ettiği genelkurmay başkanının meşruiyet iddialarına itiraz eden, “devrimci kamp” ve onun etrafında toplanan melez oluşumlar “Libya Şafağı” adı altında bir koalisyon oluşturdu. Libya Şafağı Güçleri, Tubruk merkezli koalisyonun karşı-devrim gibi gizli bir gündemi olduğunu öne sürerek, eski devrimci taburlardan müteşekkil yeni bir güvenlik sektörü oluşturmak istediğini ifade etti (Libya Dawn, 2014).

2014 ortalarındaki kriz öncesinde bölük pörçük reform girişimleri oldu, ancak sorunu çözmekten ziyade gerilimi tırmandırdı. Başkumandan olarak Ebu Sehmeyn'in ilk faaliyetleri arasında Haziran 2013'te silahlı kuvvetler için Entegrasyon ve Islah Heyeti kurmak olmuştur (MoD, 2013b). Heyet, önceliği Kaddafi'nin devrim karşıtı savaşına destek olan askeri bürokratları görevden almaya verirken, ikinci olarak da “taze kan” ihtiyacı için eski askeri bürokratları görevden almayı hedeflemiştir (Quryna, 2013d). Ayrıca bu inisiyatif kapsamında, eski rejimin reforme edilmemiş bir kurumu olduğu iddiasıyla orduya katılmaya ayak direyen devrimcilerin entegrasyon imkanlarını geliştirmeyi amaçlamıştır. Heyetin çalışmaları ordu içinde memnuniyetsizlikleri alevlendirmiş, hali hazırda

Tümgeneral Halife Haftar'ı destekleyen grup da dahil muhalif grupların oluşmasına neden olmuştur (al-Rishi, 2014).²⁹ Bu raporun yazıldığı sırada Tubruk'taki Bakiye Parlamento'daki vekillerin çoğunluğu emekli edilen askerlerin tekrar göreve getirilmesini planlıyorlardı (Al-Wasat, 2014h).

TM'nin önceki kararları tersine çevirme çabası, güvenlik sektörü reform çabalarının güç çatışmalarına kurban edilmesi ya da önemli olaylardan sonra kamuoyunun ruh halinin ani kırılması noktasında bir ilk değildi. Bu noktada bir örnek olarak; Zeydan Hükümeti'nin 2013 yılında bir "Ulusal Muhafızlar" oluşturma girişimde bulunması zikredilebilir. Başbakan Ali Zeydan, 2013 başlarında geçici hükümet kurumlarını koruması amaçlanan yeni bir organizasyonun oluşturulma sürecini yönetmesi için üst düzey bir komite atamıştır. Bu yeni birim, sadece anayasa süreci ve eski güvenlik yapılarının reformu yeni güvenlik sektörünün temelini oluşturana dek var olacaktı. "Ulusal Muhafızlar" için LZB ve diğer devrimci güçlerden asker alımı yapılacak, ancak alımlar toplu halde değil birer birer yapılacaktı. Güvenlik sektörü reforme edildiğinde , Ulusal Muhafızlar rezerve güç haline gelecekti.³⁰

Bu proje, 2013 yılı boyunca MGK içinde "devrimci kamp" ve rakibi Ulusal Güçler İttifakı(UGİ) arasındaki siyasal mücadeleye kurban gitti (Lacher, 2013). UGİ, Ulusal Muhafızların, o dönemde "devrimci kampın" öne çıkan isimlerinden olan MGK başkanına bağlı olması düşünüldüğü için projeye itiraz etmiştir.³¹ Proje, Haziran 2013'ün başında iptal edilmiştir. Haziran'da LZB'nin Bingazi'deki karargâhı önünde gerçekleştirilen gösteriler çatışmaya dönüşüp onlarca insan öldüğünde, hükümet çoktan devrimci birliklerin hükümet güçlerine katılımı konusundaki reform planları üzerinde değişikliğe başlamıştı (Libya Haber Ajansı, 2013a). Yeni geçici güçler oluşturmak yerine, devrimcilerin mevcut polis ve asker teşkilatlarına katılımını planlamak üzere, Başbakan yeni bir komite oluşturdu (Başbakanlık Ofisi, 2013). Ekim 2013'te, Ali Zeydan'ın kısa müddet alıkonulmasının ardından, hükümet entegrasyon sürecini hızlandırmak istedi, Savunma Bakanlığına sorumluluk vererek askeri makamları devrimcilere vermeye yöntemini kullandı (al-Watan al-Libiya, 2013d). Ancak Ali Zeydan'ın Mart 2014'te görevden alınmasında sonra 300 kadar devrimci lideri askeri makamlara getirme planı rafa kaldırıldı.³²

Devrimcilerin hükümet kurumlarına entegrasyonunun kolay olmadığı anlaşıldı, ancak aynı şekilde yeni ve siyasallaşmamış birimlerin oluşturulması girişimi de

başarısızlıkla sonuçlandı. Bu tür birimler oluşturmak için geliştirilen eğitim programları, siyasal belirsizlik ve Libya hükümetinin kurumsal felç durumunun kurbanı oldu. Ali Zeydan hükümetinin Savunma Bakanı, İtalya, İngiltere ve Amerika ile 15 binden fazla askerin yurt dışında eğitilmesi noktasında anlaşmalar imzaladı. Diğer bir 15 bin askerin ise Ürdün ve Sudanlı eğitmenler tarafından Libya’da eğitilmesi noktasında anlaşmalar yapıldı. İngiliz, İtalyan ve Amerikan yetkililer bu durumu kamuoyuna, ‘genel amaçlı silahlı güçlerin’ oluşturulmasının temeli şeklinde açıkladı. Aynı yetkililer, özel görüşmelerde, geçici hükümetin başbakanı tarafından talep edilen bu şablonun doğası gereği zayıf olduğunu itiraf ettiler. Libyalı yetkililer, bu şablonun eğitim programı olarak betimlenmesine ilişkin olarak daha da az ikna olmuşlardı. Çünkü Libya’da parçalı savunma sektörünün böyle yeni bir gücü kabul edip etmeyeceği bir yana, eğitim için gönderilen askerlerden düzenli birlikler oluşturulacağına dair herhangi bir plan olmadığını görüyorlardı.³³

Ayrıca yeni askerlerin eski mensubiyetleri de açık değildi, ülkede sekiz farklı kayıt merkezinden toplanmışlardı, kayıt süreçlerinde yabancı yetkiler yer almamış, Libya Savunma Bakanlığı yetkilileri kayıt edilenlerin önceki angajmanları hakkında bilgi sahibi değildi. Bir keresinde, Savunma Bakanlığı, eğitim verecek kurum ve partnerler ile birlikte oluşturulacak inceleme komisyonları için gerekli olan kayıt altına alınanların listesinin izini kaybetti. Kayıt süreci herkese açık olsa da, kaydedilenlerin çoğu muhtemelen melez teşekküllerden gelmişti.³⁴ Eğitilenlerin kim olduğu ve eğitim bittikten son ne olacakları noktasındaki belirsizlik, eğitimin hâlihazırdaki melez birim ve teşekküllere ve bunların temsil ettiği çıkarlara ne tür etki yapacağını da belirsiz olmasını beraberinde getirmiştir. Siyasi anlamda hizipleşmiş bir ordunun mensuplarını eğitmenin getirdiği problemler aşıkardır. Örneğin Haziran 2014’te İngiltere’de eğitim gören birlikler çok açık biçimde Genelkurmay Başkanı’na isyan ettiği halde Haftar’ın girişimine destek verdiklerini duyurmuştur (Al-Wasat, 2014g).

Özetle söylemek gerekirse; devrimcilerden ve düzenli askerlerden toplanan entegre ve apolitik birimler oluşturulması için tutarlı strateji olduğuna dair hiçbir delil yoktur. İlerdeki bölümlerde görüleceği üzere, devrim dönemi ve devrim sonrası oluşan taburlar orduya da katılsalar yeni melez teşekküllere de katılsalar olduğu gibi kalmıştır. Entegrasyonu, hükümet çalışmasının sonucu olmaktan

ziyade, bireysel siyasal amaçlı ya da yerel hizipçilik faaliyetleri şeklinde anlamak daha yerinde olacaktır. Güvenlik sektörü içinde ya da üzerinde siyasal rekabet var olduğu müddetçe silahlı gruplar ve onların güvenlik kurumlarındaki destekçileri, onların apolitik birimlere dönüştürülmelerine imkân tanımayacaktır. Bu birimlerin entegre birimlere evrilmesi ancak kurumların kendi içindeki güç ilişkilerinin oturması durumunda mümkün olur.

Yapılandırma süreci henüz başlamamışken, 2014 ortalarında iki rakip güç merkezinin ortaya çıkışı yapılandırmayı daha da erteleyecektir. Bu bağlamda, Bakiye TM'nin “düzensiz silahlı oluşumları” lağvetme planı, Tubruk merkezli yönetimin bazı birimleri devlete bağlı düzenli güçler olarak, diğerlerini ise hukuk dışı olarak tanımladığını gösteriyor (TM, 2014a). Ancak bu, sahadaki gerçeklikliğe çok uymuyor. Bu çalışmadaki vaka incelemelerinde ifade edildiği üzere, “düzenli” Libya ordusu devrimle birlikte ortadan kalkmıştır. Resmi ve melez birimler, asker ve devrimciler arasındaki sınırlar bulanıklaşmış, bütün güvenlik sektörü siyasi hizipçilik üzerinden tanımlanmaya başlamıştır. Meşruiyet üzerine şiddetli çekişme devlet kurumlarının çatallaşmasına neden olmuş, bu ise “devlete bağlılık” kavramını anlamsızlaştırmıştır.

Bu değerlendirme, devlet güvenlik sektörünün inşasını dışardan destekleme teşebbüslerini de doğrudan ilgilendirmektedir . 2014'te açık çatallaşma öncesinde dahi, yeni askere alınanların eğitimi ve yeni birimlerin oluşturulması, hükümetin kötürümlüğünü düzeltme girişimlerini mümkün kılmadı. En iyi ihtimalle; Libya'da devrim sonrası güç dengeleri belirginleştikten sonra, bu girişimler gelecek hükümetlerin emrinde çalışacak birimler için zemin hazırlayacaktır. En kötü ihtimalle, bu girişimler mevcut gerilimlerin daha da artmasına neden olacaktır. Libya Silahlı Kuvvetlerini Mayıs 2014'te ikiye bölen çatlak, eğitim programlarının daha fazla destek bulamayacağı, bir koalisyon lehine diğerinin aleyhine hizmet edebileceği, böylece aralarındaki çatışmanın alevlenmesine imkan sunacağı anlamına gelmektedir.

VAKA İNCELEMELERİ: YAK, LZB ve SİLAHLI KUVVETLER

Bu bölümdeki vaka incelemeleri, üç anahtar kurumun ayrıntılı analizi ile yukarda zikredilen argümanları örneklendirmektedir; Yüksek Askeri Komite (YAK), Libya Zırhlı Birlikleri (LZB) ve Silahlı Kuvvetler.

Yüksek Askeri Komite

Yüksek Askeri Komite melez bir teşekkül olarak birçok farklı silahlı gruba resmi görünümlü faaliyet gösterme imkânı sunmuş, böylece güvenlik sektöründe önemli bir aktör olarak ortaya çıkmıştır. YAK, 2013 sonlarından itibaren dağıtılmış addedilmiş olmakla birlikte, unsurlarının birçoğu onun parçalanmasına başarıyla direnmiş, bazı melez teşekküllerin bir parçası olarak ya da kendi başlarına farklı kılıflar altında varlığını sürdürmüştür.

YAK, Trablus'taki güvenlik boşluğu sorununa acil çözüm olarak Ağustos 2011 tarihinde Ulusal Geçiş Konseyi tarafından teşkil edilmiştir. Ülkenin batısında tabandan gelen bir inisiyatifle oluşan askeri konseylere tepki olarak UGK icracı organı, Trablus'taki 17 mahallede konuşlanmış askeri konseylere nezaret etmesi için YAK'ı oluşturmuştur. YAK projesinin, UGK'daki Trablus temsilcilerinin desteğiyle, Trablus ve Misrata merkezli bazı taburların katılımıyla Abdulhakim Bilhac'ın liderliğinde oluşturulan Trablus Askeri Konsey'ini tecrit etmek gibi bir siyasi amacı da vardı.³⁵

Başlangıçta UGK'dan bir grubun nezaretinde³⁶, YAK Aralık 2011'de dağıtıldı, mensupları ise İçişleri Bakanı olarak tayin edilen Fevzi Abdulal'a yönlendirildi(UGK, 2011b).³⁷ 28 Aralık'ta 388 sayılı bakanlık kararı ile, "Geçici Yüksek Askeri Komite" yeniden oluşturuldu ve Trablus'un çeşitli yerlerinde "Askere Alma Alt Komitesi" teşkil edildi (Mol, 2011). Bu sefer YAK, bir öncekinin aksine, ülke çapında yetkilendirildi.

Eylül 2011'den Aralık 2011'e kadar olan YAK'ın ilk döneminde, genel olarak Trablus'un mahallerindeki (2012 yılında bölünerek sayısı 100'e çıkacak olan) 17 askeri konsey ve bunlarla düşük düzeyde koordineli çalışan hukuk dışı grupları bünyesine katmayı hedeflemiştir.³⁸ Bu kendinden menkul gruplardan oluşan gevşek oluşum Trablus'ta, kendi kontrol noktalarını ve nezarethanelerini oluşturmuştu. Bu grupları YAK'a kaydolmaya teşvik eden, devlet onaylı kayıt kartı, daha önemlisi düzenli maaş ve özel gelirler elde etme imkanı olmuştur.³⁹ Silahlı gruplar kayıt edilmiş, UGK, başlangıçta bu silahlı grupların ödemelerini askeri konseylere üzerinden yapmıştır. İlerleyen süreçte silahlı gruplar, İçişleri Bakanlığı ödeme komitelerine kendileri kayıt olmuş ve Silahlı Kuvvetler Askeri Sayım Ofislerine kendi üye listelerini ibraz etmiştir. Böylece asker toplanmasının ve üyeliğin denetimi komutanlara kalmıştır.⁴⁰

Denetimin kaybedilmesi, kayıt sayısında dramatik bir artışa neden oldu, grup liderleri devlet fonlarından daha çok yararlanmak ve daha çok nüfuz kazanabilmek için birçok yeni üyeyi birliklerine kattı.⁴¹ İçişleri Bakanlığı, ülke çapında YAK için 25 bin asker hedef koydu, ancak giderek daha çok silahlı grubun YAK'a katılmasıyla belirtilen rakam kısa zamanda aşıldı (AFP, 2011). Ağustos 2012'de YAK'a resmi olarak kayıtlı olan asker sayısı 149 bin olarak kaydedilmiştir.⁴²

Hükümetin söz verdiği ödemeler siyasi bir borca dönüştü, Merkez Bankası, tugay komutanlarına doğrudan çek yazmasına rağmen, çek hamilleri için herhangi bir ödeme onayı talep etmedi, hatta çek hamillerinin gerçek kişiler olduğu dahi onaylanmadı (ICG, 2012, P.14).⁴³ İçişleri Bakanlığı ve YAK, farklı kurumlara kayıt olmuş ya da devam saatlerinde hazır bulunmayan muharıpleri düzene koymak ya da işine son vermek girişimde bulunmuştur. 2012 sonunda İçişleri Bakanlığı ve YAK, YAK'a kayıtlı muharip sayısının 60 bin olduğunu ifade etmiştir.⁴⁴ Bazı tahminlere göre bu rakam YAK'a katılan reforme edilmemiş 300 silahlı grubu da içermektedir. YAK ise 50 bölge ofisine bölünmüş durumdaydı, ancak ana gövde ve en güçlü kısım Trablus'da idi. YAK'ın 16 binin üzerinde muharibi bulunan resmi Trablus ofisini Haşim Bişr komuta etmekteydi. Ancak YAK'ın başka bir komutanı ise Trablus'ta konuşlanmış diğer birimler ve YAK'a bağlı silahlı grupların toplamda 35'000'e yaklaştığını ifade ediyor.⁴⁵

Çıkarlar ve Hizipler

YAK geçici yönetim tarafından teşkil edilmesine rağmen, YAK'a bağlı birimler, özellikle bu teşekkülü kendi siyasi ve ekonomik çıkarları için resmi bir kalkan olarak kullanan, veya en basitinden gelir elde etmek isteyen farklı çıkar grupları, bir müddet sonra kontrolden çıktı. Bu çıkar grupları İslami hiziplerden, polis memurları ve suç örgütlerine kadar bir yelpazede resmedilebilir.

Kâğıt üstünde, YAK'ın sorumlusu İçişleri Bakanı idi. Misratalı avukat Fevzi Abdulal, Aralık 2011'den Aralık 2012'ye kadar olan süreçte YAK'ın büyümesine nezaret etti. Yerine daha önce Bingazi'de bir polis müdürü olan Aşur Şuveyl geçti ve görev başında bulunduğu Aralık 2012'den Mayıs 2013'e kadar YAK'ı İçişleri Bakanlığı bünyesi altına alma girişimlerinde bulundu. Daha sonra bu görevi Trabluslu eski bir polis olan Muhammed Şeyh devraldı. Hem Şuveyl hem de Şeyh, Bakanlıktaki (özellikle YAK'da bir hayli etkin olan İslami eğilimli) farklı siyasi çıkar gruplarıyla karşı karşıya geldi. İçişleri Bakan Yardımcısı Ömer el-Hadravi, etkin olarak YAK'a nezaret eden isimdi. Hadravi, Müslüman Kardeşlerin ön plana çıkan isimlerinden Abdurrezzak el-Aradi ile yakın ilişki içindeydi, Mayıs 2011'de ikisi birden Trablus Askeri Konseyi Başkanı Abdulhakim Bilhac'ı desteklemek için oluşturulan planlama komisyonunda yer almıştı. Ağustos 2011'de İçişleri Bakan Yardımcısı olarak atanan el-Hadravi, Eylül 2013'te görevden alınıncaya dek Kib ve Zeydan'ın başbakanlıkları döneminde görevini sürdürmüştür. Hadravi'nin, hızla değişen İçişleri Bakanlığında bu kadar uzun süre görevde kalması, etkisini göstermektedir (Libya al-Jadida, 2013b). YAK, İçişleri Bakanlığı'nın bir projesi olmadığı için, Suveyl ve Şeyh gibi emniyet teşkilatından yetişmiş isimlerden ziyade, Hadravi gibi bakanlığa son dönemde atanan İslami eğilimli ya da devrimci arka plana sahip kadrolar tarafından desteklenmiştir. Bu anlamda YAK, devlet güvenlik sektöründe farklı siyasal kampların yansımasıdır.

Mahallelerdeki çoğunluğu gençlerden müteşekkil hukuk dışı yapılar, YAK'ın Trablus'taki birliklerinin büyük bölümünü oluşturmuştur. Bu grupların alt kümelerinin birçoğu, Selefilğin cihatçı yorumuna muhalif ana akım Suudi Arabistan Selefilğini takip eden Selefilerden müteşekkildir. Bunlar, Trablus'ta güçlenmeye başlayan uyuşturucu ticareti üzerine yoğunlaşmış, her konuda aynı fikirde olmasalar da İçişleri Bakanlığı'nı desteklemek, birlikte çalışmak eğilimi göstermiştir. Trablus'taki en güçlü komutanlar Selefi kesimden çıkmıştır. Suku

Cuma'da bir Fakih olan Abdullatif Kaddur, iç savaş sırasında Misrata'dan Suku Cuma'ya uzanan silah ağının önemli bir dişlisi olmuş, Suku Cuma Şehitleri'nin öne çıkan komutanlarından biri olarak YAK'ın ilk başkanı olmuştur. Kaddur'un akranlarından olan Abdurrauf Kara, Suku Cuma Navasi Taburu'nu komuta etmiştir (Jeune Afrique, 2014). Kara, akabinde YAK'ın Trablus'taki "destek kolluğunun" başına geçmiştir. Çoğunluğunun⁴⁶ Kara'nın selefi eğilimlerini paylaştığı bu "destek kollukları" 40 mahallede 17 kolluktan müteşekkildi. Kara'nın Navasi Taburu (daha sonra Sekizinci Destek Kolluğu adını almıştır) ya da Selefi Şeyh Salah el-Bukri'nin komuta ettiği Ebu Selim'deki "Dördüncü Destek Kolluğu" gibi güçler siyasi yetkileri olduğunu düşündü. Devrik rejimin güvenlik yetkililerini bularak tutuklamak, kendi İslam anlayışlarından hareketle Trablus'u yönetmek gibi; durumdan vazife çıkardılar.⁴⁷ Alkol kullananları hedef alarak ya da eşcinselleri cezalandırarak (en azından bir vaka) kendi ahlak anlayışlarını dayatmak gibi bir misyon edindiler (Grant, 2012).

YAK'ın Trablus Şubesi başkanı Hasim Bişr (Trablusgarp Devrimcileri Taburu Eski Komutanı) Selefi bir çevreden gelmiştir. Bişr ve Trablus Devrimciler Taburu, Abdulhakim Bilhac'ın Trablus Askeri Konseyi'ni desteklemek için teşkil edilmelerine rağmen, eski Selefi/Cihatçı isimler ve Libya İslam Savaşçıları Cemaati⁴⁸ mensuplarına nazaran Trablus Askeri Konseyi'nin daha az etkisinde kalmıştır. Bişr, Trablus Devrimcileri Taburunu, birini kendisinin diğerini Heysem el-Tacuri'nin komuta ettiği iki yetkin taburundan "Seçkin birlikler" oluşturarak YAK Trablus Şubesi'ne dahil etmiştir. Maitiga Havaalanında konuşlanan güçleri dokuz şube ve Ayn Zara'daki özel nezarethane üzerinden bütün Trablus'da etkinlik göstermiştir.

İçişleri Bakanlığı, Trablus'ta YAK üzerinde zayıf bir kontrol oluşturabilmiş, böylece derebeylikler ortaya çıkmıştır. İddialara göre; YAK'ın Trablus'taki üç önemli ve hareketli silahlı biriminin başkanları (Destek Kollukları, Özel Kuvvetler ve Mayıs 2012'de teşkil edilerek Haziran 2012'de YAK'ın organizasyonuna dahil edilen Suçla Mücadele Komiteleri) talimatlarını yerine getiren gruplara silah ve araba temin etmiştir.⁴⁹ Netice olarak birbirinden bağımsız ve rakip kısımlar ortaya çıktı (bknz. Tablo 1).

Yüksek Askeri Komite

Tablo 1 Yüksek Askeri Komitenin hayli parçalı birimleri, Ocak 2013⁵⁰

YAK bünyesindeki çıkar odaklı gruplar ve hizipler arasındaki rekabet, derin bir parçalanmaya neden olmuştur. Başkentte, özel kuvvetler ve destek kollukları YAK'ın Trablus ayağı çatısı altında faaliyet göstermekteydi. Bunun yanında Trablus'ta faaliyet gösteren fakat resmi olarak doğrudan YAK'ın merkez yönetimine rapor veren çok sayıda YAK birimleri de mevcuttu. Bu birimler, destek kolluklarından farklı olan ve büyük çoğunluğu görev bırakmış polislerden ve mahallelerdeki kanun dışı yapılardan müteşekkil 45 “destek bölüğü”nden oluşuyordu. Ayrıca, kendi siyasal ve sosyal gündemlerine sahip bir dizi münferit silahlı grubu ihtiva eden Suçla Mücadele Komitesi'nin Trablus kolları da bu birimlere dahildi.⁵¹ Birçoğu kendi tevkif tesislerini işleten ve eski rejim yanlılarının peşine düşen; başkentin düşüşünden sonra Trablus'ta kalan ve Misrata ve Nafusa'nın dağlarından gelen devrimciler bu komitelerin bir parçasıydı. YAK'ın İçişleri Bakanlığı'na katılması fikrine karşı ihtiyatlı olduklarından Bişr'in grubu dışındaki birçok devrimci, İçişleri Bakanlığı'na katılmaktan sakındıklarından dolayı, YAK'a katılmayı büyük ölçüde reddetmişlerdi; Misrata ve Zintan'daki YAK kolları güç ve sayı bakımından ihmal edilebilir düzeydeydi. Fakat, 2012'nin ortalarında, başkentteki bu gruplar, vazifeleri için “resmi” hükümet onayını YAK yoluyla almanın kendi çıkarlarına olacağını fark ettiler. Trablus sakinlerinden

oluşturulan mahalle milislerine ek olarak, bu tür gruplar Suçla Mücadele Komiteleri'ne katıldı.

YAK içindeki çıkar gruplarından bir diğerini muvazzaf polis memurları oluşturmaktaydı. Polisin bu teşekküle katılması için iki neden zikredilebilir: İlk olarak, ülke çapındaki cephane eksikliği polisin cephe hattındaki görevlerini yerine getirmesine imkân tanımıyordu.⁵² İkinci sebep, YAK'ın muvazzaf polis memurları için ikinci bir maaşın yolunu açmasıydı. Bazı kentlerde polis, devrim sonrası mevcudiyetini sürdüren kadrolarını ve altyapısını kullanarak YAK'ın bir kolu olarak yeniden yapılandırılmıştı (Walker-Cousins, 2012).

Çok katmanlı YAK bölüklerinden birinin koruması altına girmeyi amaçlayan silahlı birliklerden bazıları da kriminal gruplar ve devrim karşıtı gruplardı. Trablus YAK'ının ilk yılında, yedi birim sadece Kaddafi rejiminin “Halkın Muhafızları” (People’s Guard) isimli oluşumunun eski mensuplarından ibaretti (Bishr, 2013a; Libya Gate, 2013). Trablus'taki YAK kumandanları, bazı YAK birimlerinin el koydukları araçlarda el altından uyuşturucu sattığı iddiasında bulunmaktaydılar. Yerel sakinler, Bin Aşur'un varoşlarında faaliyet gösteren Suçla Mücadele Komiteleri'nin tamamının firari mahkumlardan oluştuğunu ileri sürmekteydiler.⁵³ İddialara göre, YAK'ın diğer bir bölüğü, Trablus Limanı'ndan önemli ölçüde kazanç elde etmiş ve Trablus YAK'ının birimi lağvetme girişimlerini boşa çıkarmıştı.⁵⁴ 2012 ve 2013 boyunca, Özel Kuvvetler ve Destek Kollukları suç faaliyetlerine karıştıkları ithamıyla YAK'ın diğer bileşenlerine baskınlar düzenledi; iki grup da YAK'ın diğer birimleriyle alakalı bilgiler toplayan istihbarat ofislerini muhafaza etmişlerdi.⁵⁵ Bişr'e göre, Trablus YAK'ı, hangi YAK kolunun hangi alt biriminin, vatandaşlar tarafından ihbar edilen adam kaçırma ve diğer iddia edilen suçlara karıştığını tespit etmekte zorluk çekiyordu.⁵⁶

YAK'ın İlgası

YAK geçici bir teşekkül olarak kurgulanmış, 2012 Aralık ayı nihai süre olarak belirlenmişti. YAK'ın ilga süreci ve polis yetkilerinin resmi İçişleri Bakanlığı kurumlarına devredilmesi esnasında birçok engel ortaya çıktı. YAK'ın durumundan ekonomik kazanımları ya da malum siyasi eğilimleri olan münferit YAK birimleri,

devrimci ya da selefi fark etmeksizin, aynı gayeyle ilga sürecine direnmiştir. Ayrıca, İçişleri Bakanlığı ve YAK yönetimi arasındaki anlaşmazlık ve üst düzey bakanlık yetkililerinin hızla görevlerinden ayrılması engeller arasında zikredilebilir.

Fevzi Abdulal'ın İçişleri Bakanlığı döneminde, Ağustos 2012'de bakanlık YAK'ın askere alımlarını durdurmuş, ilga edilmesi amacıyla YAK'ın mensuplarını teftiş etme girişiminde bulunmuştur. 149 bin YAK mensubu içinden, resmi güvenlik kurumlarına katılmak isteyen 49 bin YAK mensubu bulunduğunu tespit etmiştir. Ali Zeydan hükümetinin, Abdurrahim el-Kib hükümetinden görevi devir almasının ardından süreç kesintiye uğramış, YAK'a asker alımları devam etmiştir. 2012 Aralık'ında mensubu 162 bin kişiye çıkmışken YAK'ın ilgasına yönelik yeni bir girişimde bulunulmuştur.⁵⁷ Bu, YAK birimlerinin farklı tepkilerine neden oldu. Sürece nezaret etmek üzere İçişleri Bakanlığı komitesinde yer alacak olan, YAK'ın Trablus birimleri başkanı Haşim Bişr bu girişimi destekledi. Ancak YAK'ın Trablus birimlerinin bazıları ve doğrudan YAK Genel Merkezine bağlı bazı birimler bu girişimi reddettiler. Ayrıca Kara'yı destekleyen bölükler, suçla mücadele komiteleri ve Libya sathındaki birçok YAK birimi de bu girişime karşı çıktı. İçişleri Bakanlığı'nın, Ocak 2013 tarihi itibarıyla entegrasyonu reddeden YAK mensuplarının maaşlarını kesmekle tehdit etmesi, MGK önündeki şiddet içeren protestoları tetikledi, YAK muharıpleri MGK üyelerine saldırdı. Bunun üzerine, entegrasyonu reddeden YAK mensupları da dahil, maaşlar ödenmeye devam edildi.⁵⁸

Aralık 2012'de ayında başlayan ilga süreci, resmi güvenlik yapısına entegrasyon için yeni kriterler getirdi, bunun için ise yeni bir teftiş yapıldı. YAK'ın ödeme listesindeki 162 bin muharipten 61 bini, İçişleri Bakanlığı'nın teftişinin gerekliliklerine cevap veremedi. Bu 61 bin kişinin büyük çoğunluğunun başka bir işi olduğu, ya da YAK için çalışmadığı halde maaş aldığı, bazı durumlarda ise farklı melez teşekküllerin üyesi olduğuna işaret ediyor. Kalan kısımdan, 30 bin kişi ya gerekli kriterle uygun değildi ya da güvenlik kurumlarına katılmak istemediğini beyan ettiler. 30 bin kişilik bir kısım ise, Şubat 2014 itibarıyla halen işlem altındaydı. Güvenlik kurumlarına katılmak istediğini beyan eden (çoğunlukla polis olmak isteyen) 40 bin kişiden 20 bin kişi eğitimden geçmiş, ve Şubat 2014 itibarıyla göreve başlamıştır.⁵⁹

Ocak 2014 itibarıyla, Trablus'taki teftiştten başarı ile çıkan 53 bin kişinin ancak onda biri, eğitimlerini tamamladıklarından sonra göreve başladılar.⁶⁰ Kalanların büyük çoğunluğu eğitime devam etti, ya da yetersiz bulundu. Eski YAK yetkilileri, çoğunluğu Trablus'ta eğitime tabi tutulan YAK mensuplarının, polis teşkilatında umduğunu bulamadıklarını, orada kendilerine şüphe ile yaklaşan polis memurları ve çok farklı bir kurumsal kültür ile muhatap olduklarını ifade etti. Çoğunluğu eski silahlı gruplarına geri döndü, silahlı suç örgütlerine katıldı ya da evde kalmayı tercih etti. Neticede ilga süreci yeteri kadar başarılı olmadı. Resmi rakamlar hem şehirler arasındaki farklılıkları, hem de çeşitli yollardan varlığını sürdüren eski YAK birimlerini gizledi.⁶¹

İçişleri Bakanlığı'nın girişimine karşı YAK'ın farklı şehirlerdeki birliklerinin geçmişlerine göre farklı tepkiler verildi. YAK, ödemelerin düzenli olarak yapılmaması, şehirdeki güvenlik sorununun gün geçtikçe büyümesi ve YAK'ın Bingazi birimleri başkanı Fevzi Venis'in Eylül 2012'de istifa etmesi nedeniyle 2012 ortalarından itibaren Bingazi kentinde çözülmeye başladı. 2012 sonlarında YAK'ın 12 bin kişiden oluşan Bingazi biriminin dörtte biri çoktan Libya Zırhlı Birlikleri'ne katılmıştı. 7000 kadar kişi polis teşkilatına katıldı geri kalanlar ise sırta kadem bastı.⁶² Trablus'ta olduğu gibi, polise katılanlar işe gelmeyi bıraktı. Bu noktada kentte güvenliğin gün geçtikçe kötüye gitmesi bu duruma neden oldu. Beyda, Merc ve Tubruk gibi daha istikrarlı ancak istihdam olanaklarının yeterli olmadığı kentlerde, polis teşkilatına entegrasyon daha başarılı oldu.⁶³ Aynı durum, polis teşkilatına katılmanın az riskli bir iş olarak görüldüğü güneydeki şehirler için de geçerli oldu. Buna karşın, Sirte'de Ocak 2013'ten itibaren YAK mensuplarının çoğunluğu, İçişleri Bakanlığı'nın yerel YAK birimine aldığı 70 aracı da alarak evlerinde kaldılar (Ahmed, 2013).

YAK'ın ilgasına en büyük meydan okuma, aktif üyelerinin ana gövdesinin konuşlandığı Trablus'ta görüldü. Çünkü YAK'ın Trablus birimleri, ateşli devrimci bir ruh haline sahip gruplardan, silahlı suç örgütlerine kadar geniş bir yelpazeden oluşmaktaydı. Bişr'in, YAK'ın ilgasına olan aktif desteği olmasa rağmen, Kara ve güçlü devrimci birlikleri arkasına alan ya da kendilerini devrimci blokta konumlandıran diğer YAK liderleri ilga sürecine mukavemet etti. Öncelikli olarak asker ve polis teşkilatının bir önceki baskı döneminden sorumlu veya yozlaşmış unsurlarından temizlenmesi istediler.⁶⁴ Trablus limanını kontrol eden birim gibi

bazı birimler, kendi çıkarlarını korumak için YAK'ın Trablus biriminden ayrılarak, denetimin daha az olduğu genel merkezine katıldılar. Trablus birimlerinin ilga süreci 2013 ortalarında başladı.⁶⁵

Bu süreçte YAK liderlerinin şahsi hesapları da rol oynamıştır. Komuta kademesindeki beklentilerin farkında olan Trablus YAK yönetimi, elli birim komutanını belirleyerek, onlar için diplomatik misyonlarda ya da devlete ait şirketlerde işler önerdi. YAK Trablus birimi bu önerinin geçerli olacağı kişilerin sayısının artırılmasını reddedince, bazı birimler entegrasyonu reddetti.⁶⁶ İçişleri Bakanlığı ve diğer devlet birimleri YAK Trablus biriminin liderlerine ilişkin teşvikleri konusunda gerekli işbirliğine girmediği için, komuta kademesinin çoğu polis teşkilatına katılma noktasında istekli davranmadı.⁶⁷ Ön plana çıkan komutanlardan sadece ikisi polis teşkilatına katıldı.⁶⁸ YAK komutanlarının altındaki kadrolar polis teşkilatına katılmış olsalar dahi, komutanlar eski astları ile iletişimini koparmadılar ve istedikleri zaman onları kolayca harekete geçirebildiler.⁶⁹

Selefi eğilimli ya da devrimi eski rejimin unsurlarından koruma gayesi taşıyan, birlik ruhuna sahip birimler, ilga sürecine güçlü bir mukavemet gösterdi. Salah el-Burki ve Abdulgani el-Kekli komutasındaki Ebu Selim birlikleri ve Aburrauf Kara'nın "Özel Önleyici Güçleri", faaliyetlerini ayrı bir birim olarak sürdürdü. YAK mensubu bazı devrimci gruplar, askeri istihbarata katıldı, orada otonom faaliyet gösteren büyük grupları temsil ettiler.⁷⁰ İlga sürecine mukavemet eden YAK birimlerini içine alacak iki yeni organizasyon oluşturuldu; İçişleri Bakanlığına bağlı "Hızlı Müdahale Kuvveti" ve Genelkurmay Başkanlığına bağlı "Müdahale ve Önleme Müşterek Gücü".⁷¹ Eski grup ve komuta yapıları bu yeni organizasyonların içinde aynı biçimde mevcudiyetini sürdürmüştür. "Müdahale ve Önleme Müşterek Gücü" Libya Ordusu'na bağlı olarak çalışmakta olsa da, mensupları eski YAK unsurlarından teşkil edilmiştir. Maitiga Havalanı ve Trablus Limanı gibi bu birliklerin kontrol ettiği yerlerin, idari durumunda da bir değişiklik olmamıştır.

Özetle; YAK içerisinde güç kazanan ve YAK içinde organize birimler, güvenlik sektörü içinde, özellikle başkentte, güçlü çıkar grupları oluşturmaya devam etti. 2014 Haziran'ını müteakip, YAK'ın Trablus birimlerin bazı bölümleri, özellikle Burki ve Kekli'nin Ebu Selim Birlikleri ve Trablus Devrimciler Taburu Libya Şafağı operasyonunda önemli rol oynamıştır. Kara'nın komutasındakilerin de dahil

olduğu birlikler ise yereldeki konumlarını muhafaza etti.⁷² Misrata ve diğer devrimci merkezlerin liderlik ettiği Libya Şafağı Güçleri, önce Trablus'taki Zintanlı birliklere karşı, arkasından Trablus'un güneyindeki Vureşffana'ya karşı harekete geçti (aşağıya bakınız).

Libya Zırhlı Birlikleri (LZB)

Libya Zırhlı Birlikleri'nin desteğiyle, devrimci liderler ordunun yerine geçici olarak kendi güçlerini ikame etmek istedi, hatta yeni kurulacak ordunun çekirdeği olmaya niyetlendi. LZB, yerel çatışmaları önleme ve istikrarın temini noktasında geçici hükümetlerin olmazsa olmazı idi, fakat aynı zamanda siyasal çekişmelerin de merkezinde bulunuyordu. LZB'nin siyasal çekişmeler içindeki rolü, gerek kendi içindeki bölünmelere gerek 2014 ortalarında ordu içindeki çatlağa katkı sunmuştur. LZB'nin unsurları Trablus ve Bingazi'de yaşanan çatışmalar da dahil olmak üzere, halihazırda Libya güvenlik sektöründe ve siyasal haritasında kilit unsurlar olma özelliğini muhafaza etmektedir.

YAK'ın tepeden inme niteliğine rağmen, LZB 2012 başında tabandan tepeye bir devrimci inisiyatif olarak ortaya çıkmıştır. 2011 sonlarında Libya'nın güneyinde ve kuzeybatısında iç çatışmalar çıktığında, bölünmüş devrimci birlikleri bu çatışmalara mukabele etme noktasında zorluklar yaşadı. Aynı zamanda, Kaddafi yanlıları ile savaşmak yanında, kendilerine biçtikleri ülke topraklarını koruma misyonunu muhafaza etmek istediler. Bunun yanında reforme edilmemiş silahlı güçler aleyhinde lobi yaparak otonom özelliklerini korumak istediler. Farklı birimler içinde farklı mensubiyetleri bulunan devrimciler, cephede askerlerin yanında çarpıştı, NATO güçleri ile iletişime geçebilmek için zayıf koalisyonlar içinde birleştiler. Bu süreçte devrimciler kendi meşruiyetlerini ispatlamak ve hedeflerine ulaşmak için yeni teşekküllere ihtiyaç duydu.

Devrimciler, ilk olarak Libya'nın batısında harekete geçti. Ocak 2012'de ayında sahil şeridinden ve Cebel-i Nafusa'dan yerel askeri konsey temsilcileri 1500 kişiden oluşan, merkezi Jadu ve Surman'da konuşlandırılacak güçlü bir "barış gücü" oluşturmak için bir araya geldi.⁷³ Toplantı, Savunma Bakanı Usame Cuveyhli'nin tebrikleri yanında devrimciler tarafından organize edilmişti.

Libya Zırhlıları adı Bingazi merkezli benzer bir inisiyatiften sadır olmuştur. Visam Bin Hamid, Brega hattında savaşıyan gruplardan “Libya Zırhlıları”nı oluşturdu. Bunlar daha sonra Bingazi’de teşkil edilen ilk devrimci silahlı gruplar ittifakı niteliğindeki “Libya Devrimcileri Taburları Koalisyonu”na katılmıştır. Bu koalisyonun çekirdeğini “17 Şubat Devrimcileri” oluşturmuştur (Quryan, 2012a).⁷⁴ 2012 başlarında, Bin Hamid Grubu, Bingazi ve diğer şehirlerdeki devrimci güçlerden müteşekkil bir asayiş gücü oluşturma yönünde Savunma Bakanlığı’na bir öneri sundu. Savunma Bakanlığı, güneydoğudaki Kufra kentinde güvenlik sorunları baş gösterince Şubat 2012’de bu öneriyi kabul etti (el-Tarhuni, 2012). Bin Hamid’in liderliği altındaki gruplardan müteşekkil birimler, Genelkurmay Başkanlığı ile anlaşmalı olarak “Libya Zırhlıları” adı altında güneye gönderildi, (aşağıya bakınız). Bu birlikler Genelkurmay Başkanlığı tarafından havaalanı ve diğer önemli tesisleri korumak ile görevlendirildi. Libya ordusu bölgeye haftalar sonra ulaştı.

Batı bölgesinde bulunan şehirlerde ve Bingazi’deki inisiyatifler diğer devrimciler için dikkat çekici bir model oldu. Bingazi Libya Zırhlıları’nın Kufra’da asayişini temin ile görevlendirilmesinden bir hafta sonra, sekiz askeri konsey Misrata’da bir araya gelerek, merkezi bölgede asayişin temini için 7 bin askerden müteşekkil bir bölük oluşturdu (al-Manara, 2012b). Misrata inisiyatifi, Misrata Devrimciler Birliği Başkanı Salim Coha’nın organize ettiği rotasyon sistemine dayanıyordu. Yerel birimler, Sebhe gibi kentlerde bir ay için görevlendiriliyordu. Coha, konuşlandırılacak birimlerin komutanları için bazı kriterler getirmişti.⁷⁵

Bu gelişmeleri müteakip, devrimciler hükümet karşısında kendi çıkarlarını savunacak bir temsilci yapı oluşturmak amacıyla Mart ve Nisan 2012’de birçok ulusal konferans düzenledi. 1-2 Nisan tarihlerinde Misrata’da gerçekleştirilen bu konferanslardan üçüncüsüne dönemin başbakanı Abdurrahim el-Kib’de katıldı. Konferansta bu yapıların yöneticileri hükümete, evinde oturan ve devrime iştirak etmeyen ordu mensuplarının emekli edilmesi ve kendilerinin Libya ordusunun yeni çekirdeği addedilmesine yönelik çağrıda bulundu (ICG, 2012, ss. 18-19).

Genelkurmay Başkanı Yusuf Manguş, silahlı kuvvetlerden gördüğü yoğun baskı neticesinde, devrimcilerin Libya ordusunun çekirdeği olarak addedilmesini reddetmiştir. Bunun yerine mevcut orduya katılan devrimcilere teşvik vererek devrimcileri sisteme dahil etmeyi denemiştir. Nisan 2012 sonunda, devrimci gruplar isteklerini değiştirdi. Bingazi’de gerçekleştirilen bir toplantıda, “Libya

Zırhlı Birlikleri”ne geçici olarak resmi bir unvan verilmesini talep ettiler. Bu talep ile Genelkurmay Başkanlığı’na bağlı sınır güvenliği ve askeri güvenlik vazifesini ifa edebilecek bir birim oluşturmak istenmekteydi. Böylece Libya ordusuna entegrasyon (ucu açık bir tarihe kadar) süreci başlatılmış olacaktı (ICG, 2012, ss. 19-20). Manguş, bu duruma razı oldu, ve Haziran ayında MGK “Libya Zırhlı Birlikleri’ni Genelkurmay Başkanlığı’nın komutası altında ihtiyati güç olarak tanımladı (NTC, 2012B). Ancak Genelkurmay Başkanlığı ve LZB arasında nihai otorite sahibi kim olacak sorusu varlığını sürdürdü. Zira, LZB, ordudan bağımsız ve orduya paralel olarak Kufra (Şubat 2012), Sebhe (Nisan 2012) ve Cebel-i Nefusa’ya sevk edildi; ve (Nisan 2012), Ziviye’deki Melita petrol rafinerisi gibi önemli yapılara konuşlandırıldı.⁷⁶

Takip eden yıl içerisinde, LZB büyüyerek on üç bölük oldu, devrimciler ve diğer silahlı siviller resmi meşruiyet kazanmak ve devletten maaş almak adına LZB’yi taklit etti. Ülkenin batısındaki “barış güçleri”, sahil şeridi ve dağlık bölge olmak üzere ikiye bölünerek LZB’nin batı bölümü olarak varlığını sürdürdü. Ülkenin doğusunda Visam Bin Hamid’in liderliğindeki “Libya Zırhlıları” LZB’ye bağlı bölüklerden biri oldu. I. Libya Zırhlıları mensupları gün geçtikçe daha İslamcı bir çizgiye kaydı, aynı Kur’an’i ekol ve sosyal çevreden gelmelerine rağmen üyeliğini sınırlandırarak diğer güvenlik gruplarına şüphe ile bakmaya başladı. Libya Devrimci Taburlar Koalisyonu’nun diğer bölümünden müteşekkil II. Libya Zırhlıları, I. Libya Zırhlıları’nın İslamcı ve şehirli tutumundan rahatsız olarak Ecdabiya, Beyda ve Bingazi’de daha kabile temelli bir örgütlenmeye gitti.

Eylül 2012’de, Rafallah Şahati Tugayları (RŞAT) ve 17 Şubat Şehitleri Tugayı, ağır bir kamuoyu baskısı altında LZB’nin yedinci bölümü olmayı tercih etti (Bknz. Açıklama 3). 11 Eylül 2012 tarihinde ABD Büyükelçiliği’nin Bingazi’deki irtibat bürosuna düzenlenen saldırın arkasından gerçekleşen protestoların oluşturduğu hava bu durumu beraberinde getirmiş, RŞAT’ın ve cihatçı grup Ensar el-Şeria’nın temellerini sarsmıştır.⁷⁷ Mezkur gruplar LZB’nin yedinci bölümü kapsamına alınsa da Genelkurmay Başkanlığı onları denetlemesi için askeri yetkililer görevlendirdi (Graff, 2012). Ancak fiiliyatta bu gruplar, liderlik, kimlik ve siyasi aidiyetlerini muhafaza etti. Libya İslam Savaşçıları Cemaati bünyesinden koparak oluşan Ömer Muhtar Taburu mensuplarını da içinde barındıran Yedinci Bölük, Libya Zırhlı Birlikleri’nin içindeki en İslamcı bölük olmuştur.

Açıklama 3 Melez Teşekküller ve Hükümet Arasındaki Sözleşme İlişkisi: RŞAT Örneği

Melez teşekküller ve hükümet arasındaki ilişki, bakanların, MGK Başkanı, Başbakan ve Genelkurmay Başkanı'nın imzaladığı sözleşmelere dayanır. Rafallah Şahati Tugayları (RŞAT), devrimin ilk haftalarında ortaya çıkıp müteakip aylarda 17 Şubat Şehitleri Taburu içinde erimiştir. 17 Şubat Şehitleri Taburu Mayıs 2011'de Devrimci Tugaylar Topluluğu (DTT) idari çatısı altına girmiştir. Mayıs 2011'de DTT resmi olarak MGK'nın yeni oluşturduğu Savunma Bakanlığı'nın yönetimi altındaydı, bakanlık DTT'nin bakanlık adına hareket etmesine onay vermeye başlamıştı. Ancak RŞAT, MGK'dan ve Savunma Bakanlığı'ndan emir almıyordu. Bu yüzden, emir vermek yerine bakanlık RŞAT ile sözleşme imzalama yolunu seçti. Örneğin Eylül 2011'de Sirte-Braga Petrol Şirketi kurumlarını koruması için RŞAT ile bir sözleşme imzaladı. Aynı zamanda bu sözleşme, doğu cephesindeki devrimci askeri birliklere ve taburlara bu kurumlardan çekilmesini emrediyordu (bknz. Ek 1, fotoğraf 1).

Bakanlar tarafından hazırlanan müteakip sözleşmeler, alt birimlerine imzalatılması üzere DDT başkanı Fevzi Bukatf'a gönderildi. Şubat 2012'de RŞAT ilk önemli devlet sözleşmesini Genelkurmay Başkanlığı ile imzaladı (bknz Ek 1, fotoğraf 2). Bu sözleşmede, DDT Kufra bölgesine askeri güç göndermekle görevlendiriliyordu. Kufra'ya gönderilen DDT güçleri içinde, Libya Zırhlı Birlikleri olduğu gibi; RŞİD birlikleri de vardı.

Haziran 2012 tarihinde, RŞİD, YAK'a katılmayı düşünmeye başladı, ve 7 Temmuz 2012 seçimlerinde asayiş temin etmek için İçişleri Bakanlığı ile sözleşme imzaladı (bknz. ek 1 fotoğraf 3). Aynı zamanda, DDT resmi olarak Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı olduğu için RŞİD Savunma Bakanlığı ile sözleşmelerini de sürdürdü (bknz. ek 1, fotoğraf 4, 6). Son olarak 2012 Ekim ayında, RŞİD, LZB birimi olarak, kendisine yönelik "illegal bir yapılanma" olduğu iddialarını savuşturmak için Genelkurmay Başkanlığı ile doğrudan irtibata geçti. 2013'te Genelkurmay Başkanlığı, RŞİD'i Libya Zırhlıları 7. Bölüğünün bir parçası olarak tekrar Kufra'ya gönderdi.

Yukarda zikredilen Misrata inisiyatifi, merkez zırhlı olarak belirlenmişti. Buna ek olarak, Misrata Askeri Konseyi, "ketibe" örgütlenmesini tamamıyla tasfiye ederek, muharıpleri merkezi komuta yapısı içinde yeniden organize etmek amacıyla yeni bir zırhlı birlik oluşturdu . Bu yeni yapılanmaya III. Libya Zırhlısı ya da Üçüncü Güç adı verildi. Böyle yaparak Silahlı Kuvvetlere entegrasyon tasarılarını taklit ediyorlardı. Bu noktada Misratalı liderler Genelkurmay Başkanı'na baskı yapıyordu.

Dahası, ufak LZB birlikleri ortaya çıktı. Gıryan'da 4. Libya Zırhlıları, istikrarlı olarak sivillerden milis devşirerek peyderpey büyüdü. Trablus merkezli bazı güçler kendilerini 5. Libya Zırhlıları olarak yeniden yapılandırdı. 5. Libya Zırhlıları, kendisini oluşturan taburlar için idari çatı olarak kalmış, birlik komutanları büyük ölçüde yetkilerini korumuştur. 2012 sonunda, dağılmakta olan YAK'ın Bingazi'nin kolundan 3 bin kişinin LZB'ye katılması ile Bingazi'de 10. Libya Zırhlıları

oluşturuldu.⁷⁸ Sebhe’de Ahmed el-Hasavi’nin etrafında İslamcı yönelimli liderliğe sahip LZB’nin güney bölümü ortaya çıktı. Güney bölümü küçük bölüklerin oluşturduğu gevşek bir yapılanma olarak kaldı ve hiçbir zaman kentin önde gelen Evladı Süleyman ve Tebu grupları karşısında denge oluşturacak bir güce kavuşamadı (Lacher, 2014).

LZB, çok farklı kökenlere sahip , farklı derecelerde bağlılıkları, ideolojik ve yerel aidiyetleri olan birlikleri içermesi noktasında YAK’dan çok da farklı değildi. Ancak Zırhlılara yönelik kamu oyunu belirleyen birlikler; yani Bingazi’deki 1. ve 7. Bölükler, Misrata merkezli iki bölük, Batı bölümün sahil birlikleri; devrimcilerin egemen olduğu yapıları. Bunlar kendilerini kesin olarak devrimci kampta konumlandırmış, Libya geçiş süreci içinde gittikçe artan güç mücadelesinin belirleyici aktörleri olmuştur.

Siyasal İttifaklar

2012 ve 2013 yıllarında LZB’nin ana bölükleri, istikrarı temin eden güç olmaktan, çatışan taraflar olmaya doğru hızlı şekilde dönüştü. Her ne kadar LZB liderleri ve müttefikleri Genelkurmay Başkanlığı’na bağlı olduklarını vurgulasalar da, LZB’nin resmi statüsü en üst düzey yönetim ve güvenlik teşekkülleri arasındaki uyumsuzluğu yansıtmaktaydı. LZB, hükümetin parçalanmış idari birimleri de dahil devlet kurumları içindeki bazı gruplardan destek alarak faaliyet gösterdi.

LZB’nin siyasi karşıtları ve birçok medya organı gün geçtikçe artan bir şekilde LZB’yi, Müslüman Kardeşler ile ittifak eden milisler ve hatta Müslüman Kardeşler’in silahlı kanadı olarak resmetmiştir (*Economist*, 2013; Stephen, 2013). Popülist indirgemeci başka bir yaklaşım ise siyasi dinamikleri Zintan ve Misrata arasındaki çatışmaya indirgemiş, Misrata’yı Müslüman Kardeşler’in ve LZB’nin kalesi olarak tanımlanmıştır (Leassing and el-Khalidi, 2013). Ancak gerçekte tıpkı Libya’nın siyasi görünümü gibi LZB’nin siyasi ittifakları daha karmaşık bir yapıdaydı. Yukarıda özetlendiği üzere; sadece Bingazi’deki zırhlı birliklerin dahi toplumsal dayanakları farklıydı. Misrata, Zaviye ya da Nafusa dağlarındaki Zırhlı bölüklerinin siyasi faaliyetlerini belirleyen herhangi bir siyasi parti ile ittifakları değil, devrimin kalesi olma noktasında kentlerinin konumu olmuştur. İslami

akımlar, Misrata bölüklerinde, Zintan bölüklerinde oynadığı rolden daha fazlasını oynamamıştır. Selefi ve Cihatçı eğilimler Bingazi'deki 1. ve 7. Bölüklerde etkili olmuştur, aynı zamanda batıdaki sahil bölüklerinde de etkili olmuştur. Ancak bu ideolojik akımlar çoğu kez Müslüman Kardeşler ile anlaşmazlık yaşamıştır. Esasen LZB'nin Müslüman Kardeşler'in önde gelenlerinden tek bir komutanı olmamıştır.

Bu farklı grupları MGK içindeki siyasi güçlerin koalisyonu ile bir araya getiren, koalisyonun bu grupların askeri varlığını desteklemesi ve devrimin geleceği konusunda görüş birliği içinde olmalarıydı. Bu gruplar, Kaddafi rejimi etrafında oluşan elitleri sistem dışına itmek, orduyu ve güvenlik birimlerini eski rejim unsurlarından temizlemek istemekteydi. Bu bağlamda oluşan Devrimci Blok'un karşısında, kabilelerin ve durumdan şikayetçi ordu mensuplarının desteklediği Mahmud Cibril'in liderlik ettiği Ulusal Güçler İttifakı vardı. Zintanlı çıkar grupları, rakip Blok'ta daha üst pozisyonlarda yer alma ümidiyle Devrimci Blok'tan koptu (Lacher, 2013)⁷⁹

Kufra'da Şubat 2012'de kurulan Bin Hamid bölüğü örneğindeki gibi LZB'nin siyasi niteliği teşkil olmaya başladığı ilk andan beri oldukça açıktı. Tebu kabilesi, Bölüğün, Ezviye kabilesini desteklediği şeklinde algılamış, barışın sağlanması için bölük 2012 ortasında çekilmek zorunda kalmıştır (Wehrey, 2012).⁸⁰ Daha önemlisi, 2012'nin ortalarında LZB'nin merkez ve batı bölüklerinin Beni Velid kentini kuşatması olmuştur. Beni Velid'e girilmesi kararı MGK içinde azınlık bir grubun, şehrin aranan eski rejim unsurlarını sakladığını iddia etmesi üzerine alınmıştır. Bu kararı alan azınlık grubunu Misrata, Zaviye, Trablus'un ilçelerinden olan Suk-u Cuma, Tacura, farklı şehirlerden İslamcı vekiller ve belirmeye başlayan Devrimci Bloğun temsilcileri oluşturmaktaydı (Lacher, 2013, s. 13). LZB'nin oluşumuna karşı çıkan Savunma Bakanı Cuveyli, LZB'nin Beni Velid operasyonuna kamuoyu önünde muhalefet etti. Cuveyli'nin operasyon boyunca şehre girilmesine müsaade edilmedi (Al-Anba, 2012). LZB'nin batı bölüğü, konuşlanmanın nasıl şekilleneceği konusunda ikiye bölündü, Zintanlı birlikler operasyona katılmayı reddetti. Nalut kentinde, LZB'nin çağrısına sadece bir avuç Selefi muharip cevap verdi. Ancak Zaviye'de oldukça güçlü devrimci ve Selefi zırhlı birlik operasyonda oldukça önemli rol almıştır.⁸¹

2013 yılı boyunca kızılgün güç mücadelesinde LZB birlikleri açık bir biçimde siyasi bir rol oynamıştır. Eski rejimin kamu görevlilerinin devrim sonrasında görev

almaması üzerine yasa çıkarılması adına mücadele eden, ‘Siyasetten Men için Koordinasyon’ adlı bir grup, siyasi baskı oluşturmak için büyük ölçüde LZB’nin devrimci liderlerine güvenmiştir.⁸² Bingazi, Misrata, Zaviye ve Cebel-i Nafusa’daki LZB liderleri ve onlarla ilişkili siyasi gruplar, Devrimciler Yüksek Meclisi’nde kendi siyasi gündemlerini dayatmıştır (Lacher, 2013, ss. 22-23). 2013 Nisan ayı sonunda aynı çıkar grupları, koordinasyon ve temsil için Libya Devrimcileri Operasyon Odası’nı (LDOO) oluşturdu, ve LDOO siyasetten men kanunu konusu üzerine yoğunlaştı (LROR, 2013a, 2013b). Mayıs 2013 itibariyle bakanlıkların kendilerinde olması ve MGK üyelerine baskı uygulamaları neticesinde siyasetten men kanunu bu grup tarafından MGK’dan geçirilmiş oldu. Bu süreçte daha çok LZB güçlerine ve Trablus’daki YAK’ın bariz devrimci gruplarına dayanıldı.⁸³

Kanunun geçmesini müteakip, devrimci blok MGK içinde güç kazandı, Ebu Sehmeyn’i başkan olarak seçti, fakat bu sırada devrimci bloğun düşmanlarıyla ilişkileri kötüleşti. 2013 Haziran ayı başında Zintan ve onunla iş birliği içinde olan birlikler Trablus havalimanı yolundaki İçişleri Bakanlığı ana binasını kuşattı.⁸⁴ Ebu Sehmeyn, küstah bir yetki gaspı ile, kamuoyuna açıklanmayan bir mektupla LDOO’yu Trablus’ta asayiş sağlamaya görevlendirdi (GNC,2013e; LROR, 2013c).⁸⁵ Devrimci kampın düşmanlarının muhtemel tehdidine karşı, MGK Ağustos ayı başında Ebu Sehmeyn’e güvenlik durumunu ele alması için olağanüstü yetkiler verdi (GNC, 2013b). Tek başına, Silahlı Kuvvetler Baş Kumandanı payesi verilen Ebu Sehmeyn, LDOO’yu devrimcilere ait siyasi bir inisiyatif olmaktan çıkarıp , doğrudan kendisine bağlı resmi bir teşekküle çevirdi (GNC, 2013e).⁸⁶ Kendine ait silahlı güçleri bulunmayan LDOO, Misrata, Trablus ve Merkez ve Batı bölgelerinden seçme birimlerin konuşlandırılması ve koordinasyonunu üstlendi. Bu seçme birimler LZB ve YAK birimlerini de içermekteydi (Bisr, 2013b).⁸⁷ LDOO’nun yapısı ve üyeliği hakkında kamuoyuna hiçbir bilgi verilmedi. Fakat ulaşılabilen bulgulara göre LDOO, LZB komutanlarının baskın olduğu bir yapı idi.⁸⁸ Yeni yapıya biçilen rol ve LZB birliklerinin Trablus’ta konuşlandırılması Trablus sakinleri arasında önemli ölçüde rahatsızlığa neden oldu. Aynı zamanda Trablus dışından gelen birlikler ve Haziran ayında Trablus’taki yerel konseyler ve sivil aktivistleri ile birleşerek Trablus’u Müdafaa Konseyi’ni kuran başkentli devrimciler arasındaki gerginliği tetikledi.⁸⁹

LZB'nin Parçalanışı

Diğer birçok önemli hadise LZB ve LDOO etrafındaki anlaşmazlıkları alevlendirdi, nihayetinde hükümet yetkililerini ve onun çekirdeğini teşkil eden devrimci çıkar gruplarının LZB modelini terk etmesine neden oldu. Bingazi'de LZB'nin birinci bölümünde meydana gelen protestolar birliğin ateş açması sonucu 31 kişinin hayatını kaybettiği çatışmalara dönüştü (Kirkpatric, 2013). Genelkurmay Başkanı Manguş, hadiseyi müteakip istifa etmeden önce, Bingazi merkezli Zırhlı birliklerine, karargahlarını ordu birliklerine teslim etmeleri talimatını verdi (Al-Watan al-Libya, 2013b; Quryana, 2013a). Buna karşılık, MGK, Savunma ve İçişleri Bakanlıkları çatısı altında faaliyet gösteren bütün silahlı grupların 2013 yılı sonuna kadar asker ya da polis teşkilatları içine katılarak dağıtılması yönünde bir karar aldı (GNS, 2013a). LZB'nin güney kenti Kufra'da başarılı bir şekilde ateşkesi sağlayan 7. bölümü, protesto amacıyla görevini terk ederek Bingazi'ye geri döndü (Quryana, 2013b).

LZB'nin Bingazi'deki çekirdek birlikleri LZB etiketini ıskartaya çıkartarak kendilerini yeniden yapılandırdı. LZB bölüklerinin mütemmim cüzleri kısmen devrimci taburlara bölündü. 1. ve 7. Bölüğün bazı kırgın mensupları Ensar el-Şeria'ya katıldı, ve Bingazi'nin kontrolü için Saika özel kuvvetleriyle girilen, gün geçtikçe artan kanlı çatışmalara iştirak etti.⁹⁰ Diğerleri resmi ordu birlikleri şeklinde kamufle oldular. Vaktiyle 7. bölüğe mensup, Ziyad Bel'am tarafından komuta edilen Ömer el-Muhtar taburu, ordunun 319. tugayı oldu (Huvayl, 2014). Bazıları ise "Önemli Üsleri Koruma" gibi diğer melez teşekküllere katıldı (Mohamed, 2013). 2013 yılı sonunda LZB etiketi ve fikri Bingazi'de itibarsızlaştı, mevcut gerginlik birçok kişi tarafından İslami eğilimli silahlı güçlere karşı savaşında kontrolden çıkmış olarak görülen Saika kuvvetleri ile çatışmanın yoğunlaşmasına yol açtı.⁹¹ 2014 Mayıs ayında saf değiştirmiş askeri yetkililerin oluşturduğu koalisyonun "Onur Operasyonu"nu (aşağıya bakınız) başlatmasının ardından, Bingazi'nin İslami eğilimli taburlarının çoğunluğu Ensar el-Şeria ile yakın işbirliği içine girdi. Bu grupların LZB birimleri olarak faaliyet gösterdikleri süre içinde devletle sürdürdükleri belirsiz ilişkisinin tersine, 2014 Haziran ayında kurulan Bingazi Devrimcileri Şura Meclisi'ne katılmaları devlet kurumlarına herhangi bir referans ile gerçekleşmemiştir. Bu taburlar, melez teşekküllerden, devletin kontrolü dışında ve ordu yönetimine isyan halinde olan "Onur

Operasyonu” güçlerine karşı savaşılan silahlı gruplara dönüşmüştür (Wehrey, 2014b).

Batı bölgesinde, Beni Velid’e yönelik Ekim 2012’de gerçekleştirilen operasyon, ortak hedefleri olan bir güç halindeki LZB’nin batı bölükleri için sonun başlangıcı olmuştur. Zintan’ın komşu Amazig kentlerinden yükselen kültürel haklar ve dil taleplerine dair artan öfkesi, ekonomik kaynakların kontrolüne dair komşularla yaşadığı ihtilaf ve MGK içindeki siyasi ittifakları bölgenin sabık devrimci kaleleriyle arasındaki birliğin kopmasına sebebiyet verdi (Lacher ve Labnouj, 2014). Mart 2013’te Zintanlı güçler, Sıbrata yakınlarında Melita petrol rafinerisinde konuşlanmış Zuvara kentinden askeri birliğe saldırdı (Krır, 2013); Ağustos ayında Uceylat’daki LZB karargâhını yağmaladı.⁹² Son hadiseyi müteakip Zintanlı güçler fiilen LZB’den ayrılmış oldu. Batı bölüğü münferit kentlerde konuşlanmış bakiye birlikler için gevşek bir koordinasyon mekanizması oldu. Komuta kademelerindeki art arda görev değişiklikleri ile, mütemmim cüzleri operasyonlara katılma noktasında düzensiz sadakat sergilemeye başladı.

MGK’nın son günlerinde oluşturulan, Zintan hariç, bölgedeki devrimci kalelerden toplanan ve Genelkurmay Başkanlığı’na bağlı “Ulusal Çevik Güçler” adlı birlik Batı bölgesinde LZB’ye bir alternatif olarak ortaya çıktı.⁹³ Çevik Güçler, tıpkı LZB gibi, sabit birlikler olmaktan ziyade lazım olması durumunda harekete geçen güçlerdi. Gözlemcilere göre; batı LZB birliklerinden daha entegre yapıdaydı.⁹⁴ 2012 yılı sonunda Çevik Güçler, Trablus’taki illegal silahlı grupların tasfiyesi ve kenar semtlerindeki suç örgütlerini zapt etmekle görevlendirildi. Haziran 2014’te, Trablus’un güneybatısından yer alan Vurşeffana kentindeki suç örgütlerine karşı düzenlenen büyük operasyonda görev aldı, bir hafta süren ağır çatışmalara girdi. Çevik Güçler’in , Trablus YAK birimleri ve LDOO çatısı altında faaliyet gösteren birimlerin yanında operasyona katılması sabık devrimci güçler arasında karar alma ve komuta yapısının giderek daha karmaşıklaştığını gösterdi. LZB’nin batıda düzenli ordunun ana alternatifi olma işlevini kaybetmeye başladığı görüldü (Abdul-Wahab, 2014b; Al-Watan al-Libiya, 2014; Libya al-Jadida, 2014a).

Trablus’ta LZB’nin üstlendiği rol kamuoyunun tepkisine ve Trabluslu devrimci birlikler ve diğer şehirlerden gelen devrimci birlikler arasında anlaşmazlığa neden oldu, ve nihayetinde bu durum LZB modelini itibarsızlaştırdı. Yükselen siyasal tansiyon, LDOO’ya bağlı büyük bir gücün, Ekim ayında Başbakan Ali Zeydan’ı kısa

müddet esir almasına neden oldu. Bu olaydan birkaç gün evvel MGK Başkanı Nuri Ebu Sehmeyn, Selefi Şeyh Şaban Hediye'yi LDOO'nun komutanı olarak tayin etmişti (GNC, 2013d). LDOO sözcüsü yönetimin olaya müdahil olduğunu yalanlasa da, en azından LDOO'nun bazı üst düzey unsurlarının operasyonu yönettiği muhtemeldi, (LROR, 2013d).⁹⁵ Sabık YAK lideri Haşim Bişr ve diğer Trablus YAK unsurları ile çatışan YAK'ın suçla mücadele komitesi unsurlarının olayda dahil vardı.⁹⁶ Hadise, devrimci bloğun üstünlüğüne ket vurmak isteyen siyasi güçler ve Trablus'ta silahlı güçlerin varlığından rahatsız olan sivil toplum kuruluşları için yeni bir ivme oluşturdu. MGK, LDOO'yu Genelkurmay Başkanlığı'nın komutası altına soktu. Bu vesile ile Haziran kararına göre melez teşekküllerin tasfiyesinde hükümetin elini çabuk tutmasını istedi ve "illegal" silahlı grupların Trablus'tan acilen taşınması yönünde çağrıda bulundu (GNC, 2013f). Kısa bir zaman sonra, Trablus yerel konseyi tarafından organize edilen bir eylem, Trablus merkezdeki Gargur bölgesinde konuşlanmış Misratalı birlikler ile silahlı çatışmaya dönüştü ve 43 kişi hayatını kaybetti (Khan, 2013b). Çatışmadaki birlikler LZB'den ziyade, LDOO güçlerine aittir.⁹⁷ Olay, kısmen başkentten ve başkent dışından gelen birlikler arasında artan tansiyonu yansıtmaktaydı; olaydan bir hafta önce Misratalı bir birlik Suk-u Cuma merkezli Navasi taburu ile çatışmıştı.⁹⁸

Olayı müteakip yoğun kamuoyu baskısı altında, Misrata yerel ve askeri meclisleri Trablus'daki askeri birliklerine başkentten çekilme talimatı verdi, MGK Ebu Sehmeyn'den olağanüstü yetkileri geri aldı (Misrata Local Council, 2013; GNC, 2013g). Muhammed el-Medeni, Nevasi, Ka'ka ve Savaik taburları ve Özel Önleyici Güçleri törenler eşliğinde karargahlarını zahiren orduya teslim etti (Khan ve Essul, 2013). Ancak bu durum genel olarak, bu güçlerin kendilerini ordu birimleri altında kamufle etmesinin basit bir ifadesiydi; zira Misratalı birliklerin çekilmesi onlara Zintanlılarla iş birliği yaparak başkentte etkilerinin genişletme imkanı verdi.⁹⁹ Birçok ılımlı üyesi LDOO'yu terk etti, Misrata zırhlı bölükleri sağlam kalmış olsa da, şehrin siyasi çıkarlarını korumak için güç kullanmak noktasında daha isteksizlerdi. 2014 yılı başında, Bingazi'deki ve batı bölgesindeki LZB birliklerin dağılması ve müntesiplerinin siyasi faaliyetleri nedeniyle LZB'nin imajının zarar görmesi neticesinde, LZB tecrübesinin başarısızlığı aşikar oldu.

LZB'nin kısmi parçalanmışlığına rağmen, hükümet sabık devrimci taburlara dayalı güçlere bel bağlamaya devam etti. Hükümetin aksine, siyasal destek ve hedeflere

(yerel bazda) sahip bu güçler faaliyet göstermeye devam edebildi. Ocak 2014'te, Zeydan, Sebhe'de istikrarın temini için birliklerinin konuşlandırılması noktasında kentin ilerini gelenlerinden ricacı olması için savunma bakanını Misrata'ya gönderdiğinde, bu durum iyice belli oldu (Adel, 2014). Misratalılar 2013 yılının kasım ayında yaşanan Gargur olaylarını müteakip yaşanan mağduriyetlere rağmen, Üçüncü Gücü sevk etmeyi kabul etti, siyasi denge için Zintan'dan güçler de harekete geçirildi. İddialara göre her ikisine de bu faaliyetten ötürü geniş bütçeler tahsis edildi.¹⁰⁰ Mart 2014'te MGK Genelkurmay Başkanı'na ordudan ve devrimcilerden müteşekkil güçleri, federalist milisleri Sirte'den çıkarmak üzere harekete geçirme talimatı verdi. Misrata LZB'den birimler alınarak, bir kez daha harekete geçirilmiş oldu (Libya al-Jadida, 2014d; Press Solidarity, 2014b).

Sebhe ve petrol rafineri vakalarının her ikisi de; melez teşekküllerin, hangi isim adı altında olursa olsun belirli siyasi çıkarları temsil ettiğini ve kesin bir güç unsuru olarak varlığını sürdürdüğünü gösterdi. Hükümet, devrimci unsurlar olmaksızın, güvenliği sağlamak bir yana, güç dahi kullanamıyordu. Devlet, komuta etmek ve kontrol altına almaktan ziyade, niyet ve gayesi ne olursa olsun, devlet güvenlik sektörü unsurlarının dışında bağımsız paralı askerlerle yapılan anlaşmalara bel bağlamaya zorlandı. Devrimci birlikler aidiyetlerini bir devlet kurumundan diğerine kaydırdı, kendi çıkarlarını herhangi bir ulusal çıkarın üzerinde tutmaya devam etti. Böyle yaparak, Libya geçiş sürecinin karakteri haline gelen siyasi çekişmelerin kaçınılmaz bir parçası haline geldiler. LZB birlikleri Libya'nın bölünmüş hükümet kurumları içindeki siyasi çıkar grupları tarafından defaten harekete geçirildi, aynı kurumların içinden azımsanmayacak muhalefet gördü.

Libya Şafağı Operasyonu: LZB İçindeki Gruplar Siyasal İttifak Oluşturuyor

Temmuz 2014'te devrimci birliklerden ve devrim sonrası oluşan silahlı gruplardan müteşekkil bir ittifak, Trablus'taki Zintanlılara ait mevzilere ve Vurşeffana bölgesindeki "kabileler ordusu"na yönelik geniş kapsamlı bir saldırı başlattı. Yaşanan muharebe, iki cephede de sivillerin yaşadığı bölgelerin bombalanmasına vardı, ayrıca Trablus Uluslararası Havalimanı ve önemli altyapı ögeleri tahrip edildi. Ağustos ayında devrimciler ittifakı havalimanının kontrorlünü ele geçirdi ve Zintanlı grupları başkentten çekilmeye zorladı (Kirkpatrick, 2014b). Eylül ayında,

ittifak güçlerinin Vurşeffana bölgesinde ilerlemesine mukavemet gösteren silahlı grupları dağıttı.

Siyasal ve askeri gelişmelerin ortaya çıkardığı atmosfer saldırıya neden olmuştu. Kasım 2013'te Misrata güçlerinin çekilmesini müteakip, Zintanlıların başkent üzerinde tedricen artan etkisi, devrimci blok içinde gün geçtikçe artan kızgınlığa neden oldu.¹⁰¹ Merkez Zırhlı'nın bazı Misratalı birlikleri, MGK'yı Zintanlıların saldırılarından korumak için Mayıs 2014'te Trablus'a geri döndü, böylelikle Ahmet Maitik'in başbakan olarak seçilmesi mümkün oldu.¹⁰² Yeniden konuşlandırılan Misratalı birlikler, Zintanlı güçlerle tekrar karşı karşıya geldi. Aynı zamanda devrimci kampın, Kaddafi'nin güvenlik tugaylarının sabık mensuplarının, Zintanlıların yönettiği Ka'ka ve Savaik taburları içindeki mevcudiyetinde görüldüğü üzere; eski rejim unsurlarıyla Zintanlıların gittikçe derinleşen ittifakına dair şüpheleri gün geçtikçe arttı. Vurşeffana bölgesinde, resmi olarak tanınma arayışında olmayan ve devrim karşıtı güçleri temsil eden Vurşeffana Taburu ve Kabileler Ordusu olmak üzere iki milis grubun ortaya çıkması, bu kaygıları artırdı. Artan tansiyon bağlamında, devrimci kampın siyasi liderleri Trablus Uluslararası Havalimanı üzerinden seyahat etme noktasında isteksizdi, zira seyahatten alı konulmaktan ya da havalimanını kontrol eden Zintanlıların yönettiği birliklerin kendilerini kaçırmamasından korkuyorlardı.¹⁰³ Mayıs ayında Zintanlıların Trablus'ta gerçekleştirdiği saldırılar, Haftar'ın Bingazi'de gerçekleştirdiği "Onur Operasyonu" ile ittifak halinde olduklarını gözler önüne serdi, bu nedenle Libya Şafağı kısmen "Onur Operasyonu"na bir karşılık idi.

Haziran 2014'te gerçekleştirilen Temsilciler Meclisi (TM) seçim sonuçları, saldırı için büyük ek motivasyon oldu. Misrata'da devrimci taburlar ile yakın ilişki içinde olan siyasetçiler seçimlerde açık bir zafer kazanırken, ülkenin başka yerlerindeki devrimci blok mensubu müttefikleri şiddetli bir yenilgiye uğradı. Devrimci kampın siyasi liderleri, yeni parlamentoda etkilerinin azılacağı varsayımından hareketle Trablus üzerinde alan hakimiyeti kurmayı etkin bir siyasi pazarlık maddesi olarak gördü.¹⁰⁴

13 Haziran'da, devrimciler ittifakı 7 Nisan Askeri Üssü, İslami Dava Cemiyeti ve Trablus Havalimanı'ndaki Zintanlı mevzilerine üç kollu bir saldırı gerçekleştirdi. İttifak operasyona "Libya Şafağı" adını vermeden önce kendini "Qaswara" yani "Aslan" olarak adlandırmaktaydı ve Salah el-Badi ve Salim Zufri komutasında iki

Misratalı tabur, Abdulgani el-Kekli ve Salah el-Burki'nin komuta ettiği sabık Trablus YAK birimleri, LDOO sabık komutanı Şaban Hediye'nin komuta ettiği Zaviye güçleri ve Ulusal Çevik Güçler'in bir parçası olan Fursan Cenzur Taburundan müteşekkildi.¹⁰⁵

Saldırının gerçekleşmesinden kısa bir süre sonra, Misratalı LZB liderleri anlaşma için müzakere yollarını aramaya başladı; bu müzakere, havalimanının kontrollüğünün Cadu kentinden gelecek güçlere teslim edilmesini hedefliyordu (Tripoli Local Council, 2014). 17 Haziran'da Merkez Zırhlı'nın yardımcı komutanı Hasan Şaka, havalimanına saldıran birimlerden kendisini açıkça ayırarak, Zintanlı güçlere tesisin kontrolünü bırakmaları için ultimatoma verdi (Shaka, 2014). Ancak, Misratalı komutanlar, ultimatoma süresi dolmadan, ittifakı saldırıdan alıkoyma noktasında başarısız oldu.¹⁰⁶ Çatışmaların başlamasından yaklaşık on gün sonra, muharebe şiddetlenirken, LZB çatısı altındaki el-Barkan, el-Halbus, el-Marsa, el-Mahcub, el-Tacin, ve Hatın gibi büyük Misratalı taburlar saldırıya katıldı.¹⁰⁷

Operasyon yönetimi, sabit kurumsal yapılardan kaçan güçlerin taktiksel bir ittifakıydı. Yönetim anonim nitelikli “Libya Şafağı” etiketi altında saklandı, LDOO örneğinde olduğu üzere operasyonun komuta yapısı hakkında kamuoyu ile herhangi bir bilgi paylaşılmadı. LDOO'nun kendisi, operasyon hakkında, LDOO ve “Libya Şafağı”nın ağıнын örtüştüğünü hissettiren açıklamalarda bulundu (LROR, 2014). Büyük Misratalı tugayların dahil olmasıyla operasyonun ağırlık merkezi, onu gerçekleştiren ittifaktan, hali hazırda onun güçlerinin gövdesini teşkil eden LZB birliklerine kaydı. Misratalı LZB birlikleri, ittifakın evvelki operasyon odasında ek olarak ayrı bir komuta merkezi oluşturdu, nihayetinde bu ikisini denetlemek için başka bir operasyon odası kuruldu.¹⁰⁸ Merkez Zırhlı'nın sözcüsü Ahmed Hediye, “Libya Şafağı”nın sözcüsü olarak ortaya çıktı ve bir keresinde “Zırhlı” ve Libya Şafağı'nın müzakereleri reddeden açıklaması arasındaki ilişkiyi inkar etmek zorunda kaldı (Hadiya, 2014; Quryana, 2014b). Merkez Zırhlı, görevinden alınan Savunma Bakanlığı Yardımcısı Halid el-Şerif, ve Libya Şafağı, saldırıyı yöneten güçlerin Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı olduğunu ve devlet otoritesini yeniden tesis etmek için çalıştığını vurguladı (Al-Sharif, 2014b; Libya Dawn, 2014).

31 Ağustos'ta LZB'nin resmi yetkisi sona erdi ve LZB birliklerinin aylık ödemeleri durduruldu.¹⁰⁹ LZB birliklerinden toplama askerlerle resmi ordu birliklerinin oluşturulması tasarısına, kurumların çatallaşacağı ve iki rakip genel kurmayın

ortaya çıkacağı öne sürülerek karşı çıkıldı. Buna rağmen, taburlar LZB çatısı altında faaliyet göstermeyi sürdürdü, diğer yandan, Misrata'da ihtilafı çözecek bir çözüm bulununcaya dek yerel iş adamlarından oluşturulacak fonları harekete geçirmek için çalışmaya başlandı.¹¹⁰

Uluslararası medyada, ittifak sürekli “İslamcılarının öncülük ettiği milisler” ya da “İslamcı ve Misratalı güçlerin ittifakı” olarak betimlendi (Stephen ve Penketh, 2014). Bu yayınlar, yanıltıcı olmasının yanı sıra, şüphesiz İttifakın siyasi rakiplerinin tesiri altında idi. Ka’ka ve Seva’ik taburlarının yönetimi açıklamalarında, devrimci bloktaki düşmanlarını “harici” ve “radikal” olarak nitelemekte, TM ise ittifakı terörist bir grup olarak adlandırmaktaydı (al-Qa’qa’, 2014; HoR, 2014b). Operasyonu gerçekleştiren birliklerin yönetimi içerisinde selefi ve cihatçı eğilimler gerçekten de etkiliydi, ancak Zintanlıların yönettiği birlikler arasında da aynı oranda etkiliydi.¹¹¹ Şerif gibi, bazı öne çıkan İslamcı figürler operasyonun en büyük destekçilerindendi (al-Sharif, 2014b). Ancak toplamda, bu güçlerin ana gövdesinin iştiraki için yerel aidiyet ve ortak bir devrimci gündem belirleyici olmuştur. Merkez ve Doğu Zırhlıları, Cenzur ve Zuvara’yı da içeren Ulusal Çevik Güçler ve Gıryan’dan Libya Dördüncü Zırhlısı katılan güçlerin büyük çoğunluğu için bunu söylemek mümkündür. Nafusa dağlarındaki Amazigh kentleri, Ekim 2014’te , savaş bölgeye ulaşuncaya dek görünürde tarafsız tavırlarını sürdürse de, muharıplerinin önemli bir kısmı Batı Zırhlıları ya da Ulusal Çevik Güçler dahilinde saldırıya iştirak etti.¹¹² Ağustos 2014’te, iştirak eden birliklerin liderlerinin çoğu, operasyon içindeki İslamcı ağin rolünden rahatsız oldu. Misrata ve Zilitan’dan önde gelen saha komutanları, kendilerini siyasi olarak temsil etmesi için 17. Komite’yi oluşturdu. Komite’nin adı daha sonra ‘Doğru Yol Komitesi’ olarak değiştirildi. Bu yapının amacı; devrimci birliklerin İslamcı hareket ve siyasi partilerin silahlı kanadı olarak kullanılmamasını sağlamaktı.¹¹³

Libya Şafağı, sadece batı Libya’da devrimci kamp ile aynı hatta bulunan güçlerin hakimiyetinin değil, onların iç parçalanmışlığı ve sabit komuta yapısından hoşnutsuzluklarının altını çizdi. LZB tecrübesi, iki yılı aşkın süredir, yerel birleşen unsurlar dışında ahenkli birimler yaratma adına çok az şey başardı, bilakis LZB tarafından bu gruplara aktarılan kaynaklar münferit grupları daha da güçlendirdi. Devrimci kampın siyasi liderleri arasında, Tubruk merkezli rakipleriyle müzakere edilip edilmeyeceği, edilecekse neyin ve nasıl edileceği hususunda uyuşmazlıklar

ortaya çıktı. Bu bölünmeler, silahlı grupların liderliği arasındaki kısmi anlaşmazlığı ve siyasi temsilcilerinin müzakere ettiği herhangi bir anlaşmaya bağlı kalma noktasındaki isteksizliklerine dair kalıplaşan şüpheleri yansıtmaktaydı.

Silahlı Kuvvetler

Ordunun siyasi gruplara bölünme süreci, devrimden sonra ivme kazandı; belli siyasal, kabilevi ve yerel etmenlere sahip yeni birimlerin oluşturulmasıyla yoğunlaştı. Netice olarak, ordu ve çoğunluğu sivillerden toplama askerlerden oluşan melez teşekküller arasındaki sınır bulanıklaştı, hali hazırdaki resmi ordu birlikleri arasındaki mücadele, devrimci güçler arasındaki çekişme kadar yaygınlaştı. Mayıs 2014'te Emekli General Halife Haftar'ın komutasında rakip ordu yönetimi oluşturulmasıyla, silahlı kuvvetler arasındaki ayrışma ortaya çıktı. Bu ayrışma, TM'nin, 2014 yılı Haziran ayındaki Haftar'ın müttefiki Abdurrezzak el-Nazuri'yi yeni Genelkurmay Başkanı olarak tayin etmesinin ardından kurumların çatallaşmasına neden olacak kadar genişledi. Uygulamada, komuta yapıları her iki tarafta da zayıf kaldı; ordu mensuplarının çoğu çatışmadan uzak durdu.

Devrim Sonrası Siyaset

Devrimden sonra silahlı kuvvetler, bir askerin ifadesiyle, 'dejavu' yaşadı. Kendilerinden daha fazla silahlanan Kaddafi'nin güvenlik tugaylarının gölgesinde kalan ordu mensupları, bu sefer de kendilerinden daha fazla silahlanan devrimcilerin gölgesinde kalıyordu.¹¹⁴ Bu bağlamda, halihazırda yerel ve kabile temelinde örgütlenen ordu mensuplarının siyasi manevralarıyla, merkezi komuta yapısının hızlı bir şekilde yeniden yapılanması engellendi. Ordu mensupları arasında her birinin kendini askeri kurumların koruyucusu olarak takdim ettiği rakip kamplar ortaya çıktı. Bazıları, kendini, Ocak 2012'de MGK tarafından Genelkurmay Başkanı olarak atanan ve kısa süre sonra LZB'nin orduya geçici bir alternatif olarak konumlandırılmasını desteklemeye başlayan Yusuf el-Mankuş'a, muhalif olarak konumlandırdı.¹¹⁵

Mankuş'un atanmasından önce, Kasım 2011'de, 200 kadar ordu mensubu Bayda kentinde bir araya gelerek Emekli General Halife Haftar'ı kendilerinin Genelkurmay Başkanlığı makamı için adayları olarak tayin etti(Quryana, 2011). Birkaç gün sonra Bingazi'de daha geniş katılımlı bir toplantı gerçekleştirildi, ancak MGK Genelkurmay Başkanı seçme girişimini engelledi.¹¹⁶ Sireneyka'dan bir grup subay, bilahare, 2012 yılı Ocak ayında Yusuf el-Mankuş'un atanmasının reddi olarak, hızlı bir şekilde Barka Askeri Konseyi etrafında birleşti(Al-Watan al-Libiya, 2012). Müteakip aylarda, devam eden ordunun yeniden yapılandırma sürecinde daha fazla çıkar edinmek isteyen doğudaki subaylar arasında hareketlenme meydana geldi (Karkara, 2012).

Mankuş'un rakibi el-Kib hükümetinin Zintanlı Savunma Bakanı Albay Usame Cuveyli'nin başını çektiği Zintanlı subaylar arasında Mankuş karşıtlığı ortaya çıktı. Birbirini rakip olarak gören Zintanlılar ve doğudaki federalist subayların her ikisi de Mankuş'a muhalefet etti (Abdul-Wahab, 2012). Orduda güçlü bir şekilde temsil edilen Tarhuna kenti bir diğer memnuniyetsizlik merkeziydi. Ebu Uceyle el-Hibşi'nin liderlik ettiği Tarhunalı subaylar, devrimci kampa ilk katılanlar, güvenlik tugaylarının sabık mensupları ve sivillerden müteşekkil bir güç oluşturdu. El-Hibşi, Haftar ve Beni Velid'deki devrim karşıtı yetkililerle iş birliğine başladığı iddialarını müteakip Haziran 2012'de devrimci güçler tarafından alıkonuldu.¹¹⁷ İki ay sonra, Trablus'taki YAK tarafından sevk edilen büyük bir güç, Tarhuna Tank Birliği'nin büyük bir kısmını kuşatarak Tarhunalıları zayıf düşürdü. (ICG, 2012; Lacher, 2013).

Bu kamplar arasındaki ittifak, 2012 yılı sonunda, Mankuş'un görevden alınarak Genelkurmay Başkanlığı'nın kolektif bir yönetim yapısıyla değiştirilmesi amacıyla toplanan "Libya Ordusu Olağanüstü Konferansları" serisinin arkasındaki temel çıkar gruplarının Zintanlı ve Sireneykalı subaylar olmasıyla somutlaştı (Libya News Network, 2012b).¹¹⁸ Nisan 2013'te, en öne çıkan katılımcılarının Haftar ve Berka Askeri Meclisi Sözcüsü Hamid el-Hasi ve Bingazi merkezli piyade bölük komutanı Hamid Bilhayr gibi bölgedeki federalist harekete yakın birkaç Sereneyka subaylarının olduğu Brega'da gerçekleştirilen bir diğer konferansta, bu talepler tekrarlandı (Al-Watan al-Libiya, 2013a). Subaylar, tıpkı devrimci tugaylardaki sivil mevkidaşları gibi, genelde yerel ve bölgesel düzeyde, belirli siyasal çıkarları artırmak için organize oldular.

Orduda Gruplaşmalar

Ordudaki gelişmeler, sivil silahlı grupların evrimini taklit eder nitelikteydi. Subaylar, sivil ve askeri alımlardan müteşekkil yeni birimler oluşturdu, bunların çoğu takip eden süreçte orduda resmi statü elde etti. Savaştan geriye kalan düzenli birlikler dahi Genelkurmay Başkanlığı'ndan bağımsız olarak kendi alımlarını yaptı.¹¹⁹ Bu, rejimin miras bıraktığı, mebzul miktarda kıdemli subay ve az sayıda genç alımın oluşturduğu yetersiz personel sorununun üstesinden gelme çabası idi.¹²⁰ Akrobalarını orduya kaydederek patronaj ilişkisine dayalı ağ oluşturmak isteyen yetkililer ve devrimci grupların gücünü kesmek isteyen ordu birlikleri de bu işin başını çekmekteydi.¹²¹ İkinci grup, Bingazi ve doğu bölgesine açıkça tatbik edilebilir; zira *saika* kuvvetleri ve 1. Piyade bölüğü ziyadesiyle alım yaptı (Mohair, 2014). 2012 yılının ilk yarısı boyunca sivil silahlı grupların hızlı genişlemesine sebebiyet veren bir teknik kopya edilerek, Berka Askeri Konseyi, maaş alan kişilerin başvuru aracı işlevi gördü.¹²²

Ard arda gelen Savunma Bakanları, onların yardımcıları ve Genelkurmay Başkanları, birçok durumda güçlerini belirlemeden, düzinelerce yeni askeri birlik kaydetti, böylece askere alımlar için birlik komutanlarını açık çek vermiş oldular. Bütçelere ulaşma dürtüsü yeni birimlerin oluşmasının arkasında ana faktör oldu. Komutanlar, askeri bölgeler merkezli yapılanmış komuta yapısını çiğneyerek, Genelkurmay Başkanlığı ile doğrudan ilişkiye girmek için baskı yaptı.¹²³

Siyasal ve bölgesel birçok çıkar grubu, bu gelişmeden faydalanmıştı. Usume el-Cuveyli idaresinde, Savunma Bakanı ile kişisel ilişkisi bulunan Zintanlı subaylar silahlı kuvvetler içindeki Zintanlı etkisini sağlamlaştırmak adına planlı bir strateji takip etti.¹²⁴ Bu kapsamda, Trablus'ta iki tabur vardı. Zintanlı Muhammed el-Medini taburu, orduya bağlı 24. Tugay oldu (Tajoura Media Center, 2013). Buna ek olarak, Cuveyli, ordunun özel kuvvetleri şeklinde tasarlanan ve Zintanlıların yönettiği bir birlik olan Seva'ik güçlerinin oluşturulması için ek kaynaklar tahsis etti.¹²⁵ Sava'ik güçleri müteakip süreçte, Zintanlı siyasal çıkarların önde gelen destekçisi olarak oraya çıktı. Sınır güvenliği adı altında bir diğer Zintanlı birlik oluşturuldu ve oldukça uzun batı sınırı veya petrol rafinerileri gibi hayati mekanların kontrolü için görevlendirildi.¹²⁶ Askeri polis ve hapishanelerin idari müdürü Zintanlı Albay Muhtar Firnana, bu departmanlarda Zintanlıların yönetiminde birimler oluşturmak için yetkilerini kullandı.¹²⁷

Zintanlılarla rekabet eden çıkar grupları da aynı stratejiyi takip etti. Beni Velid'de bulunduğu iddia edilen eski rejim elemanlarına karşı, Ocak 2012'de geçici olarak

oraya konuşlandırılan Suk-u Cuma'dan Avfiye taburu, 2013 yılında Trablus'ta orduya bağlı 155. Tugay oldu.¹²⁸ Trablus Devrimcileri Taburu'nun sabık mensupları, yeni oluşturulan 127. tugaya girdi.¹²⁹ Her iki birliğe de, 2013 yılı boyunca ve 2014 yılı başlarında, MGK ve Trablus'taki hayati binaları koruma görevi verildi.¹³⁰ Sivil ve askerlerden müteşekkil Zuvaralı bir güç, 105. Tugay oldu. Libya İslam Savaşçıları Cemaati sabık lideri Halid el-Şerif, devrimden sonra, kendi Milli Muhafız Alayı çatısı altında, farklı kökenlerden düzinelerce devrimci tugay örgütledi. Ocak 2013'te Savunma Bakan Yardımcısı olduktan sonra, bu grupların çoğunu, kağıt üzerinde oynamalarla sivil üyelerini askere dönüştürerek resmi ordu birliklerine entegre etti.¹³¹

Güney'de, mevcudiyetini sürdüren güney birlikleri grubundan 13 yeni tugay teşkil edildi. Bu tugaylar genç sivil alımlarıyla takviye edildi, kabile temelinde örgütlendi (al-Fakhari, 2012). Sebhe'de, Süleymanoğulları kabilesi mensupları, yeni oluşturulan altı ordu bölüğüne egemen oldu. Libya medyası bu birliklerin yerel çatışmalara girmesini, yanıltıcı bir şekilde, ulusal ordu ve silahlı gruplar arasında çatışmalar olarak resmetti (Lacher, 2014).

Sınır, Petrol Rafinerileri ve Hayati Üsler Gücü, yerel silahlı grupları resmi birlikler olarak yeniden oluşturma çabalarının başka bir aracı oldu. Bu kurumlar devrim öncesinde mevcuttu, ancak devrimden sonra çoğunluğu siviller arasından toplama birlikler için bir çatı oldular. Sınır Muhafızları, Genelkurmay Başkanlığı'na rapor vermekte, Petrol Rafinerileri Muhafızları, önce Petrol Bakanlığı daha sonra ulusal petrol şirketinin çatısı altında faaliyet göstermekteydi.¹³² Özünde, sınır muhafızlarının ya da petrol rafinerileri muhafızlarının tescili, rejimin düşmesini müteakip güney hattında sınır boyunca yerleşmiş silahlı grupların fiili saha kontrolünün resmi olarak onaylanma vesilesi idi. Pratikte, bu kurumların merkezi yönetimleri, kaçakçılık ya da petrol şirketlerinden pazarlıkla ödeme alan kendi birimleri üzerinde çok az kontrol sahibi idi ya da hiç değildi. Kasım 2011'den Ocak 2013'e kadar Sınır Muhafızları, sabık Libya İslam Savaşçıları Cemaati üyesi, Savunma Bakan Yardımcısı Sıddık Mebruk el-Gısi'nin sorumluluğu altındaydı. Mezkur şahsın, Sınır Muhafızları'nı siyasal güç merkezi olarak oluşturma girişimleri büyük oranda başarısızlıkla sonuçlandı.¹³³

Mücadele Yoğunlaşırken

Eski ordunun bakiyeleri arasındaki hoşnutsuzluk, özellikle, silahlı güçler, polis ve dağıtılan iç istihbarat kurumunun mensuplarının gittikçe artan suikast kampanyasına maruz kaldığı doğu bölgesinde olmak üzere, 2013 yılı boyunca arttı. 2012 yılı ortalarından itibaren bu tür suikastlar Bingazi’de her hafta gerçekleşmeye başladı, 2013 yılı boyunca hızlanarak, 2014 yılı başında günde birkaç defa meydana gelir oldu (Gall, 2014; Wehrey, 2014a). Bunun bir örneği de, aynı zaman aralığında, daha küçük ölçekli olarak Derne kentinde ortaya çıktı. Müteakip hükümetler faillere karşı yasal süreci başlatma noktasında başarısız oldu.¹³⁴

2013 yılı sonunda, Saika Özel Kuvvetleri’nin öncülük ettiği Bingazi merkezli ordu birlikleri gün geçtikçe sorunları kendi başına ele almaya başladı.¹³⁵ Kendini bölgedeki federalizm yanlısı hareketin silahlı kanadı olarak niteleyen ve doğudaki küskün asker ve subaylardan toplama “Berka Savunma Gücü” olarak adlandırılan silahlı bir grup ortaya çıktı. Bu grup, Saika kuvvetleri ile açık bir ittifak içinde, Bingazi’nin doğusundaki kenar mahallelerde, İslamcı grupların şüpheli mensuplarını tutuklamak için, Barsis kontrol noktasını oluşturdu (Radwan, 2013). 2013 yılı Aralık ayı sonunda Derne kentinden dört şüpheli radikal İslamcının bu kontrol noktasında kaybolmasından bir ay sonra, Barsis’e yönelik bomba yüklü araçla gerçekleştirilen saldırıda 13 asker öldü (Libya News Agency, 2013b). Ordu karargâhlarından yetkililer, Genelkurmay Başkanlığı’nın suikast kampanyası karşısında gerekli önlemleri almasını talep eden açıklamalar yaptı (Al-Rawaf, 2014; Benina, 2014; Libya News Agency, 2014b).

Federalizm yanlısı liderler ve Emekli General Halife Haftar, kendilerine destek devşirmek için bu memnuniyetsizlikten yararlanmak istediler. Şubat 2014’te, Haftar’ın, ordunun “komuta kademesinin” geçici kurumlarını askıya alarak yerine “geçici başkanlık heyetini” ikame etmeye hazırlandığını ilan etmesiyle, ordu içindeki hizip çatışmalarının açık bir örneği meydana gelmiş oldu (Haftar, 2014a; Kirkpatrick, 2014a). Darbe ilanı fiili bir hareket ihtiva etmese de, yine de devrimci blok ile ittifak eden güçlerin öfkeli tepkisini tetikledi. Devrimci tugaylar arasından ortaya çıkan birçok askeri birlik temsilcisi, Haftar’ın hareketine karşı çıkmak amacıyla sabık Trablus YAK birlikleri ve Libya Devrimciler Operasyon Odası’na katıldı.¹³⁶ Genelkurmay Başkanlığı’nın, siyasi faaliyet içine giren silahlı kuvvetler mensuplarının hukuki soruşturmayla tabi tutulacağına dair ettiği tehditler

önemsenmedi (Libya al-Jadida, 2014b). Mart 2014'te, Libya'nın doğu bölgesinde, Hava Kuvvetleri Komutanı Halid el-Hasi, Berkaz Askeri Konseyi sözcüsünü de içeren birkaç üst düzey subay, Haftar'ın inisiyatifine arka çıktı ve onun "Libya ordusu komutanı" olarak tayin edilmesini destekledi (Haftar, 2014b; 2014c).¹³⁷

Subayların, federalizm yanlısı hareketle ittifak ederek, İslamcı silahlı gruplara karşı topluca siyasal hareketliliğe geçmeleri, Sireneyka'ya özgü bir durumdu. Büyük Trablus bölgesindeki görünüşteki resmi birimler arasında, siyasi etki, saha kontrolü ve kurumsal derebeylik için girilen rekabet gittikçe arttı, siyasal gruplarca temsil edildi ve görünen yüzlere yansdı.

Kasım 2013'te Misratalı taburların kenti terk etmesinin ardından, iki ana kamp ya Zintalılar ya da başkentten silahlı gruplarla birleşti. Görünür bir şekilde, hükümet bütçelerine rahatça ulaşabilen Zintanlıların yönettiği birimler Kaddafi'nin güvenlik tugaylarının sabık mensuplarını ve siyasal olarak marjinalleşmiş grupları bünyesine katarak, tedricen büyüdü.¹³⁸ (Siyasal muhalifleri bu eylemleri, Zintanlı çıkar gruplarına ilişkili figürlerin kontrolünde paralı askerlerden müteşekkil birimler oluşturmak olarak niteledi). Trablus ve çevresinde birimlerin Zintan ile birleşmesi gittikçe daha az şeffaf hale geldi. Zintanlı taburların liderleri, cezbedici bütçe ve ekipmanlarla mevcut askeri birlikleri devraldı ya da onların askerlerini diğer birlik ve kurumlara yolladı.¹³⁹ Zintanla birleşen birimler, asker alım dürtülerinin yanı sıra, çok saldırgan bir şekilde Trablus'ta sahayı kontrol etmek istedi. Şubat 2014'te Ka'ka ve Sevaik liderleri, MGK'ya 24 saat müddet tanıyan bir ultimatom vererek kendilerini fes etmelerini aksi takdirde saldırıya uğrayacaklarını açıkladı, ancak tehdidin boş olduğu ortaya çıktı (Shennib ve Laessing, 2014). Bir sonraki ay, bu iki birliğe bağlı güçler, Trablus'un güneyindeki orduya bağlı ikinci bölüğe saldırdı ve yağmaladı. Ayrıca, Genelkurmay Başkanlığı'na defaten saldırımları nedeniyle Genelkurmay merkezi yer değiştirmek zorunda kaldı.¹⁴⁰

Bu tür saldırılar, Trabluslu devrimciler ve (ana gövdesi Suk-u Cuma bölgesinden olan) sabık YAK mensuplarından toplama ordu birlikleri, Zintanlıların taşkınlıklarına karşı harekete geçmeye sevk etti. 2013 yılı sonlarında sabık devrimci liderleri, Trablus'taki askeri birlikleri koordine etmesi amacıyla Trablus Askeri Konseyi'ni yeniden hareket geçirmek için MGK'daki Trabluslu vekillerle birleşti. Konsey, liderlerini kendi kadroları arasından seçen yeni oluşturulmuş ordu birliklerinin tabandan tepeye inisiyatifini temsil etmekteydi.¹⁴¹ Mart 2014'te MGK

Başkanı Nuri Ebu Sehmeyn'in görevlendirmesiyle Trablus'un güvenliğini sağlamak için bütçe verildi ve resmi onay aldı (Press Solidarity, 2014a).

“Onur Operasyonu”: Çatlak Açığa Çıkıyor

Mayıs 2014'te 'Onur Operasyonu'nun başlatılmasıyla, yukarda özetlenen mücadele ordu güçlerini geri dönülmeyecek şekilde ikiye böldü ve isyancı bir ordu yönetimi ortaya çıktı. Operasyon, Emekli General Halife Haftar'ın komuta ettiği saf değiştirmiş subaylar tarafından “terörist” olarak yaftaladıkları Bingazi'deki İslami eğilimli taburlar ve Ensar el-Şeria'ya karşı yürütölmekteydi. İsyancı ordu yönetimi, savaş uçaklarını ve helikopterlerini düşman mevzilerini bombalamak için kullanmaktaydı. Bingazi'de operasyonun başlamasından kısa bir süre sonra, Zintanlılarla birleşmiş Ka'ka, Sevaik ve Muhammed el-Medini taburlarından oluşan üç grup, Ahmed Maitig başkanlığında kurulacak yeni hükümeti oylamak için toplanmış olan Trablus'taki MGK'nın binasına saldırdı (Elumami ve Laessing, 2014).

Haftar'ın operasyonu, hızlı bir şekilde, ülke sathında askeri birlikler ve üst düzey askeri yetkililerin destek açıklamalarına sebep oldu. Güçsüz olarak görölen Genelkurmay Başkanlığı'na açıkça itaatsizlik niteliğindeki bu hareket, birçoğu için ordunun rolünü yeniden gündeme taşıyan güçlü bir girişimi temsil etmekteydi.¹⁴² Bu durum aynı zamanda, çok açıktan yapılmasa da, Trablus'taki ordu yönetimine ihanet anlamı taşıyordu. Çok az sayıda birlik, tartışmasız biçimde “silahlı kuvvetler yüksek konseyine” bağlılığını duyurdu. Halife Haftar, bu konseyde kimler olduğunu açıklamadan, onlar adına 21 Mayıs'ta yönetimi acil durum hükümetine devretme planını açıklamıştı (Haftar, 2014d). Dahası birçok açıklama sahteydi; örneğin, muvazzaf İçişleri Bakanı, kendi adına yapılan destek açıklamasını reddetmek zorunda kaldı (Press Solidarity, 2014c). Diğerleri birliklerin resmi tutumunu yansıtmamaktaydı, örneğin, Tubruk merkezli birliklerde muvazzaf yetkililer, bazı mensupları tarafından yapılan destek açıklamalarına şiddetle itiraz etti.¹⁴³

Bu harekate katılan farklı grupların kısa bir analizi, bu hareketin Haftar ve diğerlerinin betimlediği üzere “Libya Ulusal Ordusu”nun bir operasyonu olmadığını gösterecektir. Haftar'ın yakın çevresinin iki çıkar grubuna ayrıldığı

aşikârdı; Haftar'ın kendisi ve operasyonlardan sorumlu yardımcısı hava kuvvetleri eski komutanı Sakr el-Çaruşi resmi görevlerinden kovulmuş eski (askeri) yetkililerdi.¹⁴⁴ Bir diğer önemli aktör Albay Hamid el-Hasi, federalist harekete arka çıkıp ağırlık kazandıran doğu kabilelerine mensup subaylardan müteşekkil çıkar gruplarını temsil etmekteydi. Birlikte, doğu kabilelerine mensup Bingazi'de sürekli olarak saldırıya maruz kalmaktan mustarip askerlerin ve düzensiz yapıların desteğini kazandılar. Trablus'taki güç mücadelesine odaklanan Zintanlı tabur liderlerinin çıkarları doğudaki bu gruplardan oldukça farklıydı. Bu iki grubun yollarının ayrılmasına ve Trablus'daki saldırıların miadını doldurmasına neden oldu.

Zintanlı liderler ve Haftar'ın etrafındaki grup arasındaki anlaşmazlık, kısmen liderlik sorunu ile ilişkiliydi. Haftar'ın 21 Mayıs ilanı öncesinde dahi, Albay Muhtar Firnana ekran önüne çıkarak, 'Libya ordusu liderleri' adına, MGK'nin ilga edildiğini açıklamıştı (Firnana, 2014). Firnana'nın konuşmaları Haftar ile koordineli değildi, bunun üzerine tanımlanmamış bir "yüksek konsey" adına konuşan Haftar'ın sözcüsü konsey için "Libya Ordusu Genel Komutanlığı" ifadesini de kullanmıştı (al-Wasat, 2014f). Birkaç gün sonra Seva'ik güçleri komutanı Zintanlı Cemal Habil, "Libya Ordusu Operasyon Odası" adına MGK'ya yönelik tehdit içerikli açıklamalar yaptı. Askeri üniforma içinde açıklamayı okuyan Habil, Ka'ka ve Seva'ik güçlerinin Şubat ayında MGK'ya yönelik ultimatomeni da veren kişiydi, ancak o zaman sivil giyinmişti ve kafasında bandana vardı (Habil, 2014). Çok kısa bir süre sonra, kısmen Haftar'ın grubu ile rekabetin sonucu olarak, Zintanlı birlikler, harekât kapsamındaki faaliyetlerini askıya aldı. Onur Operasyonu'na rağmen, ordu birlikleri ve Genelkurmay Başkanlığı arasındaki ilişki belirsizliğini korudu. Haftar'a destek açıklaması yapıp yapmadığına bakılmaksızın, ülke sathındaki birlikler maaşlarını almaya devam etti.¹⁴⁵ Başbakan Abdullah Sini ve Genelkurmay Başkanı Abdusselam el-Ubeydi, iki hafta önce "onur operasyonuna" katılmış olmasına rağmen, Saika kuvvetleri komutanı Venis Ebu Hamada ile Bingazi'de kamuoyuna açık şekilde bir araya geldi (Quryana, 2014a). Onur Operasyonu, silahlı kuvvetler arasında hemen resmi bir bölünmeye neden olmaktan ziyade, , rakip bağlılık ve çıkarların karakterize ettiği kurumun duçar olduğu melezlik vaziyetinin boyutunun altını çizdi. Aslında, Haftar güçlerinin saldırdığı gruplar arasında sadece 17 Şubat Şehitleri Taburu gibi resmi kabul edilen birliklere değil, eskiden devrimci tabur iken 319. tugay adıyla resmi ordu birliği olan Ömer Muhtar taburu da vardı.

Bingazi'deki İslamcı eğilimli devrimci taburlar, Haftar'a karşı savaşmak için Bingazi Devrimcileri Şura Meclisi adı altında Ensar el-Şeria ile açık ittifaka girdi, melez karakterlerini bir kenara atarak, devlet kurumlarının meşruluğuna dair bütün emareleri tamamıyla bıraktılar. (Wehrey, 2014b). Ancak onların düşmanları da ordu yönetimine açık isyan halindeydi.

Bakiye TM'nin Tubruk'ta tesis edilmesi ve Libya Şafağı'nın Trablus'ta başlamasıyla, durum Genelkurmay Başkanı için tersine dönmüştü. Devrimci kampla müttefik 30 TM üyesinin boykotları arasında, bakiye parlamentodaki yeni çoğunluk taktiksel olarak Onur Operasyonu'nu destekledi, ve hevesle Libya Şafağı'na muhalefet etti. Haftar'ın komuta yapısını resmi kuruma geri çevirmek için herhangi bir kamusal adım atılmamasına rağmen, Haftar'ın yakın müttefiki Nazuri'nin Genelkurmay Başkanı olarak atanması, Haftar güçlerinin resmi destek aldığına dair hiç şüphe bırakmadı. Bunu müteakip, Haftar ve sözcüsü ordu yönetimi adına konuşmaktan uzak durmaya başladı. Nazuri, Mısır'ın desteğiyle orduyu yeniden yapılandırmaya odaklanmaya ahdetti. Nazuri'nin bu sözü Mısır yönetiminin içerdeki ve dışardaki Müslüman Kardeşlere muhalefeti göz önünde bulundurulduğunda, oldukça partizan bir yaklaşım hissi uyandırdı. Bakiye TM'nin, merkezinde eski birimlerin olduğu yeni bir ordu inşa edilmesine verdiği destek, tüm 'düzensiz silahlı' yapılanmaların dağıtılması yönünde verdiği kararda ortaya çıkmış oldu. Bu bağlamda hangi birimlerin 'düzensiz' addedildiği tamamen siyasi bir karardı. Dolayısıyla bakiye TM'nin bu kararı icra etmesi, Şafak ve Şura güçlerinin Trablus ve Bingazi'deki ilerleyişinden de görülebileceği üzere, mümkün değildi.

Batı Libya'daki çatışmalar Tubruk merkezli yönetimin "Libya ordusu" ısrarının ne kadar yanıltıcı olduğunun altını çizmiş oldu. Eylül 2014'te, Zintanlı birliklerin Trablus'taki yenilgisi ve Vurşeffana bölgesinden Nafusa dağlarına doğru üstünlük kazanmasını müteakip, Nazuri "batı bölgesi operasyon ofisi'ni" kurdu. Halihazırda bu yapı, Zintanlıların yönettiği melez teşekküllerinin yanı sıra hiçbir resmi statüsü olmayan kabileler ordusuna nezaret etmekte. Operasyon odası, 2011 yılında rejim güçleri safında savaşmış olan Zintanlı Tuğgeneral İdris Madi tarafından yönetildi. Madi bu göreve Savunma Bakanı Cuveyli'i tarafından getirildi.¹⁴⁶

Bu raporun yazıldığı esnada, Ubeydi, TM'nin kendisini görevden alma kararına isyan ediyor, Trablus'taki makamına kuvvetle tutunuyordu. Bazı MGK üyeleri (sabık MGK başkanı Ebu Sehmeyn de dahil) Ubeydi'ye görünürde bir meşruiyet

kılıfı sağlamıştı. Ayrıca batıdaki devrimci kalelerden olanlar başta olmak üzere subayların desteğinden de medet ummaktaydı (Al-Wasat, 2014i; Office of the Chief of General Staff, 2014b). Ancak bu, iki merkezi rakip komuta yapısı ortaya çıktığı anlamına gelmemektedir. Bir taraftan, Ubeydi Libya Şafağı güçleri üzerinde çok az, hatta yok denecek ölçüde bir etkiye sahipti. Diğer taraftan, Tubruk merkezli yönetime bağlı olduğu düşünülenler ise; evvelen Haftar'ı destekleyen doğudaki güçler ve kısmen de, doğudaki ordu yetkililerinden farklı siyasi hesapları olan Zintanlıların yönettiği melez teşekküllerdi. Güney ve batı hattında bulunan ordu birliklerinin ana gövdesi, 2014 yılı Ağustos ve Eylül ayı boyunca açıkça taraf belli etmedi. İki kamp arasındaki mücadelenin akıbeti, Merkez Bankası ve Ulusal Petrol Şirketinin kontrolü ve bütçeyi dağıtma yetkisi konularının neticesi tayin edecek (Wehrey and Lacher, 2014).

Libya güvenlik sektörü içinde ve üzerinde yaşanan çatışmalar, sivil siyasi arenada yaşanan mücadelenin uzantıları, farklı araçlarla siyasetin sürdürülmesi, başka bir ifade ile “farklı dilde siyasettir”. Geçiş sürecinin ilk iki yılında, güvenlik sektörünün bölünmüşlüğü, baskın bir güçten ziyade mebzul miktarda yerel ya da ideolojik tanımlı çıkar gruplarının bulunduğu siyasi tablonun bölünmüşlüğünü yansıtmaktaydı. Geçtiğimiz yıl boyunca, siyasal güçler arasında oluşturulan ittifaklar iki muhalif kampın ortaya çıkışına neden oldu, bu durum yerel çarpışmaların, Bingazi ve Trablus’ta geniş ölçekli çatışmalara evrilmesinde kendini gösterdi. Mevcut siyasi geçiş sürecinin, gayri siyasi bir güvenlik sektörünün tesisi ile neticeleneceği mümkün görünmüyor. Bunun yerine, hiyerarşik ve uyumlu bir güvenlik sektörünün ortaya çıkışı, mevcut mücadelenin sonunda hasıl olacak güç dengesini yansıtacaktır. Ancak, herhangi birinin ülke sathında devlet otoritesini ele alıp gücünü pekiştirecek kadar güçlü olmadığı iki rakip kutup olduğu müddetçe bu süreç vuku bulmayacaktır. Bu güç merkezlerinin her ikisinin de otoriteyi ele alması mümkün görünmüyor. En iyi ihtimalle; mevcut bölünmenin üstesinden gelmek ve tek bir hükümet oluşturmak için varılacak siyasi bir anlaşmayla merkezi otoritenin oluşturulabileceği zemin yeniden inşa edilebilir, tabi bu zaman alacaktır.

Bu rapor, güvenlik sektöründe etki sahibi olmak için rekabet eden birçok çıkar grubunu incelemektedir. Uluslararası alandaki karar alıcılara tavsiyede bulunmak birinci amacı olmamasına rağmen, bu rapordan çıkartılabilecek temel ders; uluslararası güçlerin, devam eden çatışmaları yönetip dengeleyebilecek süreçler, yapılar ve kurumlara destek olmasıdır. Geniş bir siyasal mücadele devam ederken, münferit güçleri, birlikleri ve koalisyonları desteklemek, ya da rakip grupları tek bir güç altında birleştirmek sadece mevcut gerilimi artırır. Aynı şekilde güvenlik sektörü desteklenmek isteniyorsa, değer yargılarından uzak durulmalıdır. Geçtiğimiz üç yıl boyunca, batılı hükümetler, Libya güvenlik kurumu içerisinde İslami eğilimli grupları temsil eden aktörleri destekleme noktasında mütereddit davrandılar. Vaka çalışmalarında görüldüğü üzere; melez teşekküllerin yıkıcı

davranışlarının her birinde, yerel ya da kabilevi bağlara dayalı intisapları olanlar, güçlü İslamcı kimliğiyle bilinenler kadar ön planda oldu. Her ikisi de belirli bir siyasal çıkarın destekçisidir ve bazı büyük devrimci birliklerin güçlü İslamcı eğilimlerinin, Libya güvenlik sektörünün gelecekteki kültürüne yansımayacağını beklemek bir hata olacaktır.

Libya'daki melez birlikler, isim ve kurumsal bağlılığını değiştirerek, rakip siyasal grupları temsil etmektedir. Devlet otoritesi ile ilişkilerindeki ani kırılmalar, resmi kurumlar içindeki güç dengelerinin değişimini yansıtmaktadır. Ana aktörler ve onların çıkarları büyük oranda sabittir. Bu çıkarlar, güvenlik sektörünün ötesinde; ekonomi, siyasal arena ve oluşmaya başlayan devleti ilgilendiren meselelerdir.

Ek 1

İşbirliği veya Kontrol: Melez Birimler ve Hükümet Sözleşmeleri

Tablo A1 Örnek Rafallah Şahati Tugayları Sözleşmeleri

Tarih	Yetki veren birim	Alıcı birim	Emir
3 Temmuz 2012	Savunma Bakanlığı	DBT	Yüksek Seçim Kurulu Başkanı ve Özel Güvenlik Komiteleri ile yapılan bir toplantının ardından, DBT'ye ve Rafallah Şahati'ye 'Bingazi ve çevresindeki MGK seçimlerini Bingazi Yerel Konseyi gözetiminde 'İçişleri Bakanlığı'na kayıtlı gruplar, YAK, ve Ulusal Ordu ile işbirliği yaparak güven altına alma emirleri.
3 Temmuz 2012	Savunma Bakanlığı	DBT	Rafallah Şahati'ye Benina Havalimanına Genelkurmay ile işbirliği içerisinde silahlı koruma sağlama emirleri.
17 Temmuz 2012	Ulusal Geçiş Konseyi	DBT	DBT'yi Savunma Bakanlığı'na bağlı bir birim olarak tekrar kuran ve DBT ve Genelkurmay elemanları arasında hem Savunma Bakanlığı'nın hem de Genelkurmay Başkanlığı'nın görevlendirilebileceği vazifeler konusunda 'iletişim ve işbirliği isteyen' emirler.
28 Temmuz 2012	İçişleri Bakanlığı	DBT	Rafallah Şahati'ye Hawari, Buzireeq, Tazarbu ve Jalu al Janubiyya de dahil olmak üzere Bingazi ve Mısır-Libya sınırına yakın bölgelerdeki bazı kontrol noktalarını güvenlik altına alma ve kontrol etme emirleri.

Kaynak: Rafallah Şahati Tugayları tarafından sağlanan 'resmi' belgeler/Peter Cole

Fotoğraf 1 Rafallah Şahati Tugayları ve Libya Savunma Bakanlığı arasındaki Eylül 2011 tarihli bir sözleşme. Bu sözleşme RŞAT'a Sirte-Brega Petrol Şirketi'nin tesislerini koruma ile görevlendiriyor ve diğer tüm 'doğu cephesindeki devrimci askeri birimlerin ve taburların' bu tesislerden çekilmesini emrediyor.

المجلس الوطني الانتقالي
المكتب التنفيذي
وزارة الدفاع

الموضوع: تكليف سرابا لجليل
التاريخ: / /
الموافق 10 / 9 / 2011 م
الرقم الإشاري: دود 1 / 67 / 2364

بحر لا تستسلم - سطر أو يموت

إلى / جميع الكتائب العسكرية ووحدات النوار بالجبهة الشرقية

تتخذ .. إجراءاتكم الفورية بإخلاء مواقع شركة سرت البريقة ، وذلك لتكليف
(سرايا راف الله السحاتي) بحماية هذه المنشأة وذلك لتمكين العاملين بها لممارسة نشاطهم .

إجراءاتكم بالخصوص

جلال الدفيلي
وزير الدفاع

ممنه إلى :

- فرع إدارة الاستخبارات بالمنطقة الشرقية / للإجراء .
- فرع الشرطة العسكرية بالمنطقة الشرقية / للإجراء .
- غرفة العمليات الرئيسية بالجبهة الشرقية / لاتخاذ الإجراءات .
- رئيس اللجنة التسييرية لسرابا النوار / لاتخاذ الإجراءات .
- الملف الإداري / للحفظ .

عقيد . غزي .

Fotoğraf 2 Libya Savunma Bakanlığı ve DBT arasında Kufra'ya birliklerin (RŞAT dahil) gönderilmesi için Şubat 2012'de yapılan sözleşme.

الموضوع: طلب قوة كوفرا
التاريخ: 1 / 1
الموافق: 2012 / 2 / 126
الرقم الإشاري را: 911 / 22

ننتح لنح نستسلم ... ننتصر أو نموت

المجلس الوطني الإنتقالي
الجيش الوطني الليبي
رئاسة الأركان العامة

إلي / تجمع سرايا الثوار

بعد التحية ...

في الوقت الذي تمر به بلادنا الحبيبة بظروف حرجة مما يتوجب فيه على كل الشرفاء الوقوف جنباً إلى جنب لحماية ثورة 17 فبراير المجيدة ولبناء ليبيا حرة أبيه .

عليه تكلفكم بتجهيز وإرسال قوة إلى منطقة الكفرة بالتنسيق مع مجموعة العمليات التابعة لرئاسة أركان الجيش الليبي ولمتواجدة بمنطقة الكفرة على أن توافي رئاسة الأركان العامة بالقوة العمومية للمجموعات المكلفة بهذه المهمة .

والله من وراء القصد
والسلام عليكم ورحمة الله

لواء ركن سر
يوسف أحمد محمد المنقوش
(رئيس الأركان العامة)

صوره منه إلى :-

- مجموعة عمليات الكفرة : للعلم .
- إدارة أمن الجيش الليبي : للعلم
- المنشئ : عقيد . ر.م. العمامي
- الطباع : ر.ع . ج. . ج. . ج.

Kaynak: Rafallah Şahati Tugayları/Peter Cole

Fotoğraf 3 Bingazi'deki seçim sürecinin güvenliğini desteklemek için Libya Savunma Bakanlığı ve DBT arasında RŞAT'ın İçişleri Bakanlığı ile bağlantılı gruplara ve aynı zamanda YAK'a ve Libya ordusuna katılımını isteyen Temmuz 2012 tarihli anlaşma.

الموضوع: لتأمين خاتمة الانتخابات
التاريخ: 2012/7/3
الموافق: 5148/8
رقم الإشاري: و.د. 8

وزارة الدفاع
الجيش الليبي

الحكومة الإنتقالية
وزارة الدفاع

إلى/

تجمع سرايا النوار

بعد النحية،،،

- أشير إلى الاجتماع مع السيد رئيس المفوضية العليا للانتخابات بنغازي واللجان الأمنية الخاصة بتأمين سير انتخابات المؤتمر الوطني الدائرة الثالثة بنغازي وضواحيها وبحضور المجلس المحلي بنغازي.

- ونظرا لأهمية سير عملية الانتخابات في موعدها المقرر وهو يوم 2012-7-7 والتحديات الأمنية الكبيرة وما تعرض له مقر المفوضية من أعمال شغب وتخريب.

- عليه فقد تقرر وللمصلحة العامة لمدينة بنغازي إشراككم في تأمين هذه الانتخابات عن طريق تكليف (سرايا راف الله السحاتي) التابعة إلى التجمع ضمن المجموعات التابعة إلى وزارة الداخلية واللجنة الأمنية العليا والجيش الوطني.

ووفقكم الله لخدمة الوطن والمواطنين
والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

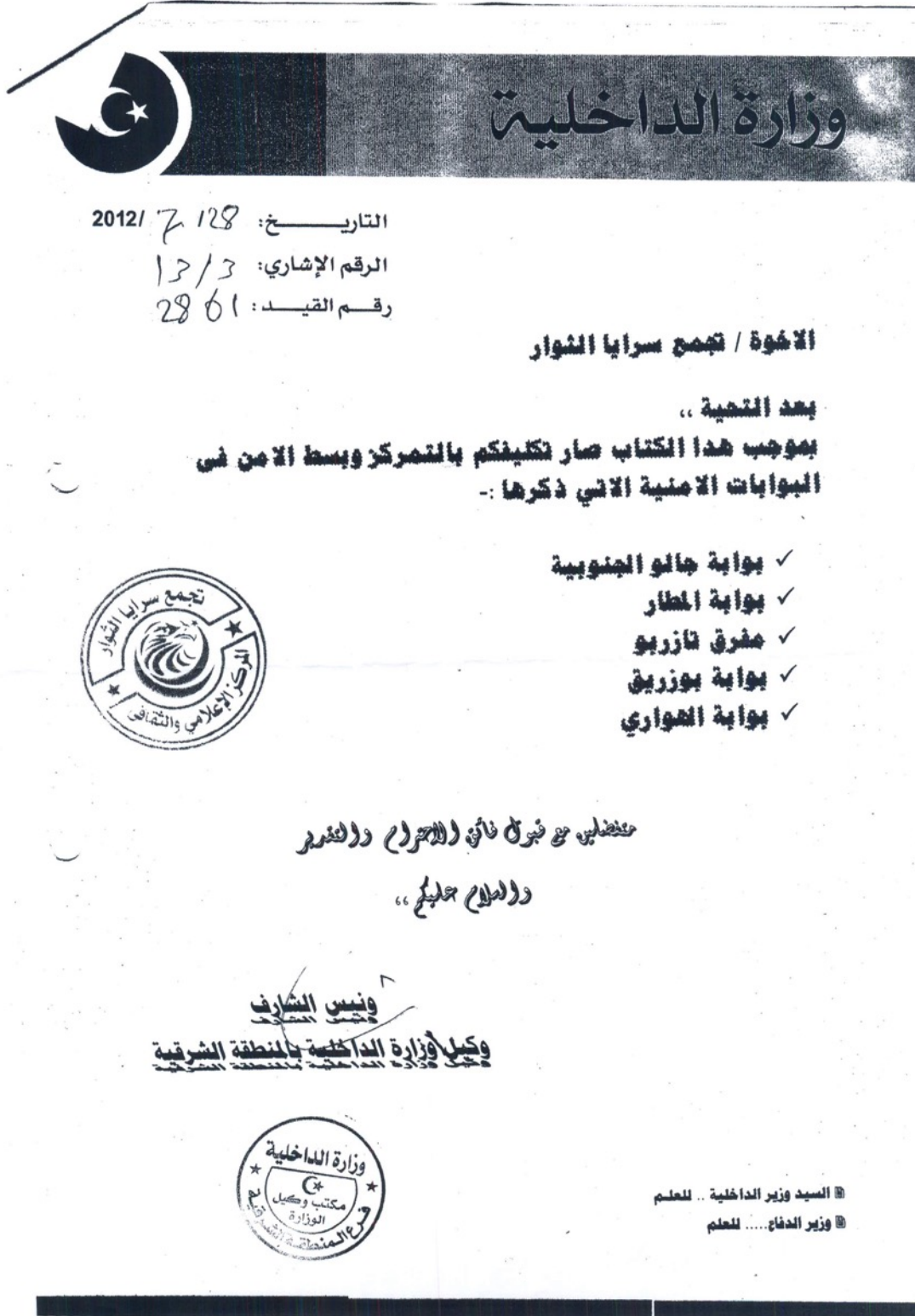
م. محمد الطيناز
وكيل مساعد وزارة الدفاع

تجمع سرايا النوار
المركز الإعلامي والتقاضي

منه إلى:
- الإدارة العامة /للطم
- الملف الدوري /للحفظ
م.م.التهنيز م.م.الورقلي.

Kaynak: Rafallah Şahati Tugayları/Peter Cole

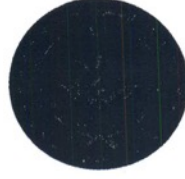
Fotoğraf 4 DBT ve Libya İçişleri Bakanlığı arasında DBT gruplarının (RŞAT dahil) Libya'nın doğusundaki belli sınır ve güvenlik kontrol noktalarını idaresi altına almasını isteyen Temmuz 2012 tarihli sözleşme.

Kaynak: Rafallah Şahati Tugayları/Peter Cole

Fotoğraf 5 DBT ve Genelkurmay Başkanlığı arasında Benina Havaalanına bir kuvvetin (RŞAT'ı de içeren) gönderilmesi ve bunun oradaki Libya silahlı birlikleri ile işbirliğini talep eden Temmuz 2012 tarihli sözleşme.

الموضوع / بشأن حماية مطار
الرقم الإشاري / ر.ع.ا. 17
الموافق : 03 / 07 / 2012م
10018

وزارة الدفاع
مقر الأركان العامة للجيش الليبي
مقر رئاسة الأركان

إلى / تجمع سرايا الشوار

إجراءاتكم بفرز قوة لتأمين وحماية مطار بنينا بالتنسيق مع رئاسة
الأركان العامة للجيش الليبي - بنغازي.

إجراءاتكم بالخصوص ،،،

لواء ركن
أحمد المنقوش
رئيس الأركان العامة للجيش الليبي

صورة من إلى :
مقر رئاسة الأركان العامة بنغازي / للعلم والمتابعة
هيئة العمليات للشرق / للعلم والمتابعة
إدارة العمليات / للعلم والمتابعة
إدارة الشرطة العسكرية / للعلم والمتابعة
مطار بنينا / للعلم وتسهيل الإجراءات
الملف الدوري / للملف

لواء ركن / أحمد المنقوش : ر.ع.ا. 17 / ي. عبود

البريد الإلكتروني : la12.info@yahoo.com

00218 21 721 6662 : ☎

طرابلس - ليبيا

العنوان - طريق المطار

Kaynak: Rafallah Şahati Tugayları/Peter Cole

Fotoğraf 6 DBT'nin Savunma Bakanlığı ile bağlantısını tekrar doğrulayan ve DBT ve Genelkurmay Başkanlığı arasında daha fazla işbirliği talep eden Temmuz 2012 tarihli UGK belgesi.

المجلس الوطني الانتقالي - ليبيا
National Transitional Council - Libya

التاريخ 2012/07/17
Ref. 2012/07/137

السيد / فوزي أبوكتف

رئيس تجمع سرايا الثوار

المحترم

ببرالتحية

بالإشارة إلي قرار المجلس الوطني الانتقالي رقم (83) لسنة 2011 والذي يتضمن اعتماد إتحاد سرايا الثوار وتبعيةكم لوزارة الدفاع .

عليه نفيدكم باستمرار تبعيةكم لوزارة الدفاع ويطلب منكم التواصل مع السيد / رئيس الأركان العامة للجيش الليبي والتنسيق بخصوص المهام المكلفين بها من الوزارة والرئاسة العامة للأركان .

ندعو الله أن يوفقكم في مهامكم خدمة للبلاد والعباد

والله المستعان

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

مستفي محمد عبد الجليل
رئيس المجلس الوطني الانتقالي

إلى
السيد / رئيس ديوان رئاسة المجلس
السيد / مدير مكتب المتابعة والمعلومات
للحفظ
م.م.م - المستفي

Kaynak: Rafallah Şahati Tugayları/Peter Cole

¹ Saddam Hüseyin'in 2003'te devrilmesini takiben Irak bakanlıklarının Baas'tan arındırılması, uluslararası camianın yanı sıra, UGK ile de muazzam bir şekilde ilişkiliydi. Peter Cole ve gazeteci Mary Fitzgerald'ın, Mahmud Cibril ile röportajı, Trablus, Kasım 2012.

² Peter Cole'un Ali Tarhuni ile röportajı, Trablus, Mayıs 2013.

³ Bu yetkiler; mahkum etmek, uyuşturucu ile mücadele etmek ve Sufi türbelerini yok etmek gibi daha yerel güç kullanımı (ya da suiistimalini) girişimleri içeriyordu.

⁴ Güneyin askeri valisi, statüsü 'askeri alan' olarak belirlenen bölgelerde, devletin bazı kolları üzerinde özel yetkiye sahipti (ICG, 2012).

⁵ Wolfram Lacher'in, Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Şubat ve Haziran 2014. Aynı zamanda bkz. Devrimci Bölükler Topluluğu (DBC) (2014a.)

⁶ Peter Cole'un, Kaddafi rejiminin istihbarat servislerinde çalışan eski bir görevli ile röportajı, Beni Velid, Şubat 2012. Ayrıca; devrim sürecinde isyancılara katılan iç güvenlik hizmeti çalışanları ile röportajı, Bingazi, Mayıs 2013.

⁷ Peter Cole'un, Rafallah al-Şahati Bölükleri üyeleri ile röportajı, Bingazi, Kasım 2012 ve Mayıs 2013; Devrimci Bölükler Topluluğu'nun eski lideri Fevzi Bukatf ile röportajı, Mayıs 2013; 17 Şubat Koalisyonu'nun önde gelen eski üyelerinden Vissam bin Hamid ile röportajı, Bingazi, Mayıs 2013.

⁸ Libya Zırhlı Birlikleri, Libya al-Ahrar'ı, Zintan Şehitleri'ni, Bingazi Şehitleri'ni, Ömer Muhtar Taburları'nı ve aynı zamanda Rafallah al-Şahati Bölüklerini (ki bunun içinden daha sonra Bingazi'de Ensar-el-Şeria çıkacaktır) içeriyordu. Peter Cole'un Vissam bin Hamid ile röportajı, Bingazi, Mayıs 2013.

⁹ Peter Cole'un bir Misrata taburunun lideri ile röportajı, gizli bir mekan, Kasım 2012.

¹⁰ Sınır, Petrol Rafineleri ve Önemli Kurumları Koruma Güçleri, Şubat 2012'de üç farklı kuvvetin birleşmesi ile meydana gelmiştir: Sınır Muhafızları, Petrol Tesisleri Muhafızları, ve Önemli Kurumlar Muhafızları. Gaysi'nin görevden alınmasından sonra, bu üç kuvvet operasyonlarını ayrı birlikler olarak devam ettirdiler.

¹¹ Peter Cole'un devrimci liderler ve yerel güvenlik görevlileri ile röportajları, Trablus, Ağustos-Eylül 2011.

¹² Peter Cole'un devrimci liderler ve yerel güvenlik görevlileri ile röportajları, Trablus, Ağustos-Eylül 2011. Aynı zamanda bkz. Cole (2014).

¹³ Peter Cole'un eski emniyet müdürü Albay Mahmut Şerif ile röportajı, Trablus, Eylül 2013.

¹⁴ Wolfram Lacher'in Kaddafi'nin güvenlik ekibinin yapısını sorgulayan eski bir devrimci ile röportajı, Trablus, Eylül 2013 ve Ocak-Şubat 2014.

¹⁵ Ancak sempatzanların önemli bir bölümü Gıryan, Tarhuna ve Trablus'ta muhaliflere silah satmıştır.

¹⁶ Wolfram Lacher'in Tefren Devrimcileri Silahlı Kuvvetleri'nin eski lideri Tarık el Tayyip ile röportajı, Trablus, Ocak 2014, ve Nalut askeri konseyinin eski sözcüsü Halid el Azzabi ile röportajı, Nalut, Ocak 2014. Aynı zamanda bkz. Qurya (2012b).

¹⁷ Peter Cole'un silahlı grupların üyeleri ile röportajları, Libya'da çeşitli mekanlar, Ağustos 2011-Temmuz 2012, Kasım-Aralık 2012, ve Şubat-Mayıs 2013.

¹⁸ Önleyici Güvenlik Aygıtı, ilk olarak İçişleri Bakanı Ahmet Darrat tarafından verilen Ulusal Geçiş Konseyi yetkisiyle faaliyetlerini sürdürdü. Kaddafi'nin ölümünden sonra, 17 Şubat Koalisyonu istihbarat ve sınır güvenliği işlerine yoğunlaşmaya başladı. ÖGA, İslamcı eğilimli bir figür olan İbrahim Ber'asi tarafından kuruldu ve hala onun liderliği devam etmektedir (Walker-Cousins, 2012, s. 16). 2012'nin başlarında ÖGA'yı, yeni kurulan istihbarat servisine entegre etme çalışmaları başladıktan sonra, ÖGA İçişleri Bakanlığı yerine Genelkurmay Başkanlığı ile kurumsal olarak çalışmaya başladı (Libya News Network, 2012a). Her ne kadar ÖGA'yı istihbarat servisinin içinde eritme planlarında ısrar edilmiş olsa da, örgüt Bingazi'de ayrı bir birim olarak aktif durumdadır (Libya al-Jadida, 2013a; 2014c).

¹⁹ Ulusal Muhafızlar, Şerif tarafından Trablus Askeri Konseyi nezaretinde kuruldu. Çoğunlukla 26 birliğinin olduğu Trablus'ta faaliyet gösterdi, ancak Libya'nın batı ve güney bölgelerinin farklı yerlerinde de birlikleri bulunuyordu (Al-Haras al-Watani, 2012; Walker-Cousins, 2012, s. 23). Ulusal Muhafızlar, iç güvenliğe, karşı istihbarata ve sınır güvenliğine odaklandı. Bu alanlarda, Yüksek Askeri Komite ve batı Libya'daki diğer kurumların dışında bağımsız olarak hareket etti. Birim, aynı zamanda devrik rejimin en önemli iki mahpus yetkilisini de korudu: eski istihbarat amiri Abdullah el-Sanusi ve eski başbakan Al-Bağdadi al Mahmudi. Şubat 2012'de Ulusal Muhafızlar, ismen Sınır, Petrol Rafineleri ve Önemli Kurumları Koruma Güçleri'ne dahil edildi, sonrasında ise bir diğer eski Libya İslam Savaşçıları Cemaati üyesi olan Savunma Bakanı yardımcısı Sıddık Mabruk al-Gaysi'nin doğrudan kontrolü altına girdi (MoD, 2012). Halid al-Şerif, Gaysi'nin yerine savunma bakan yardımcısı olunca, Ulusal Muhafızlar birimlerinin çoğu orduya dahil edildi. Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.

²⁰ Bu bölümdeki analiz Yüksek Askeri Komite, Libya Zırhlı Birlikleri ve silahlı kuvvetler üzerine yapılan vaka çalışmalarındaki bilgiler ile desteklenmiştir (aşağıya bkz.).

²¹ Temsilciler Meclisi, 188 seçilmiş üyesinin 30'u tarafından boykot edildiği sırada Tubruk'ta göreve başladı. (12 sandalye, güvenlik sorunları ve Amazig azınlığının seçim boykotu nedeniyle boş bırakılmıştı.) Boykotçular, meclisteki Misrata'nın üyelerinin sekizinin tamamı ve ayrıca İslamcı ve devrimci grupların temsilcilerinden oluşuyordu. Ağustos'un ortasından itibaren Temsilciler Meclisi'nin bakiyesi, artan bir şekilde partizan bir tutum sergiledikçe, katılım iyice azaldı ve Eylül itibarı ile 90 ile 110 arasında gidip gelmeye başladı (Wehrey ve Lacher, 2014).

²² Mıgaryef ve Ebu Sehmeyn, Şubat 2012'de Ulusal Geçiş Konseyi tarafından kabul edilen bir yasaya dayanan maddeyi onayladılar. Bu yasanın 3. Maddesi 'devlet başkanını' 'silahlı kuvvetlerin başkomutanı' olarak görevlendiriyordu (NTC, 2012a). Ancak Milli Genel Kongre'nin başkanlarının muhalifleri en büyük gücün başkanında değil, bir bütün olarak Milli Genel Kongre'de olduğunu öne sürdüler.

²³ Savunma Bakanı (Haziran 2014'te Genelkurmay Başkanı olan) Avami, Başbakanı gönderdiği resmi bir mektupta, Ebu Sehmeyn'in "başkomutan" sıfatıyla verdiği emirlerin hiçbirinin yerine getirilmemesi gerektiğini belirtti (GNC, 2014a).

²⁴ Ulusal Güçler Koalisyonu, devrim sürecinde Ulusal Geçiş Konseyi'nin başkanı olan Mahmut Cibril liderliğindeki bir siyasi partidir.

²⁵ Ağustos 2014'e kadar olan süreçte Zeydan ve Sini hükümetleri altındaki Savunma Bakanlığı personelinin genel şeması , çatışma potansiyelini ortaya koymaktadır. Mart 2013'te Zeydan görevden ayrıldıktan sonra fiili başbakan olan Savunma Bakanı Abdullah el-Sini'nin mesleği askeri subaylıktır. Sini'nin iki yardımcısı askeriye dışından gelmektedir: Birinci Yardımcı Halid eş-Şerif şu anda dağılmış olan direnişçi Libya İslam Savaşçıları Cemaati'nin eski ileri gelen üyelerindendi ve devrim sonrası karma bir birim olan Ulusal Güvenlik'in kurucusu idi. İkinci Yardımcı el-Tuhami Buzian ise daha sonra Sirte'de Ensar'ül Şeria'nın temelini oluşturacak olan devrimci Faruk bölüğünü yöneten Misratalı selefi bir şeyh idi.

Benzer bölünmeler İçişleri Bakanlığı'nı da etkilemiştir. Eylül 2014'e kadar Sini'nin fiili İçişleri Bakanı Salih Mazik el-Ber'asi'ni mesleği polis memurluğu idi. Onun yardımcısı Abdulbasit el-Hilka ise Libya İslam Savaşçıları Cemaati'nin danışma meclisinin Abdullah Zıvay takma adı ile eski bir üyesiydi ve Ömer Muhtar Taburu'nun kurucuları arasındaydı (LZB vaka çalışmasına aşağıya bkz., Ayrıca bkz. Fitzgerald (2014)). Başka bir bakan yardımcısı ise, siyasi çıkar gruplarının güvenlik sektöründe oldukça etkili olduğu Zintan'dan Ahmed Dromba idi. Ber'asi'nin kendisi, onu Ocak 2014'te İçişleri bakan yardımcılığından fiili bakanlığa terfi ettirdi. O, Başbakan Zeydan'ın işlerine 'müdahale etmesi' üzerine Ağustos 2013'te istifa eden Muhammed el-Şeyh'in yerine geçti. Bakan yardımcısı Ebu Hilka'ya göre; Şeyh, Mayıs ve Ağustos 2013 arasındaki görevi süresince yardımcılar ile birlikte tek bir toplantı bile yapmamıştı. Bu tarz çatlaklar Şeyh'in selefi emniyet teşkilatından gelen Aşur Şuvayl ve onun yardımcısı Müslüman Kardeşler'in öne çıkan üyelerinden olan Ömer el-Hadravi döneminde de oluyordu. Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'nda bir memur ile röportajı, Trablus, Şubat 2014 ve işadamları ile röportajı, Misrata, Nisan 2013. Ayrıca bkz. Reuters (2013) ve Al-Sharq al-Awsat (2013).

²⁶ Bkz. Libya News Agency (2014a), Libyens (2014), ve Westcott (2014).

²⁷ Şubat 2014 raporunda BM Libya Uzmanları Panelinde şunlar kaydedildi: "Savunma Bakanlığı içerisinde silah sözleşmelerini görüşen birkaç kanalın olduğu gerçeği, silahların temininde merkezi bir gözetimin olmadığını gösteriyor" (UNSC, 2014, s.17).

²⁸ Mart 2014'te Zintanlı taburların kontrolünde olan Trablus Uluslararası Havalimanı'nda bir silahlı grup Belarus'tan gelen silah nakliyatını zorla ele geçirdi. Trablus Yüksek Askeri Komitesi'nin eski başkanı Haşim Bişr'e göre; sevkiyat emri Savunma Bakanlığı tarafından verilmişti ve güney Libya için gönderilmişti. Bişr, Zintan Askeri Konseyi eski başkanı ve Libya'nın Belarus askeri ataşesi olan Muhtar Şubun'un, uçağın Trablus'ta yakıt ikmali yapmasını emrettiğini ve böylece gaspa olanak sağladığını iddia etti (Al-Wasat, 2014b).

²⁹ Savunma Bakanlığı'ndan devrimi desteklemiş olan bir askeri yetkiliye göre; Entegrasyon ve Islah Heyeti'nin yaklaşımı tabiatı gereği siyasi olarak görülmüştü ve rütbeli memurlar tarafından büyük ölçüde reddedilmişti. Onun sözleriyle: "Sadece eski rejim ile olan bağa baktılar, yolsuzluk ile ilgili ya da kişisel bir araştırma yapılmadı." (Wolfram Lacher'in röportajı, Trablus, Şubat 2014). Ayrıca zıt görüşler de bulunmaktadır. Tubruk'tan bir memurun Komisyon'un yeterli gayreti göstermediğini ifade ederek belirttiği gibi: "Mevcut ordu tasfiye edilmelidir ve merkezinde devrimciler olacak şekilde sıfırdan kurulmalıdır" (Wolfram Lacher'in röportajı, Trablus, Ocak 2014).

³⁰ Yüksek Seçim Kurulu Başkanı Nuri el-Abbar, Devrimci Muharipler İşleri Heyeti başkanı Mustafa Sakızlı ile birlikte Ulusal Güvenlik'in önerisini destekledi. İkisi de Müslüman Kardeşlere yakın isimler olarak değerlendiriliyor. Wolfram Lacher'in Nuri el-Abbar ile röportajı, Trablus, Ocak 2013.

³¹ Wolfram Lacher'in Nuri el-Abbar ile röportajı, Trablus, Ocak 2014. Ayrıca bkz. NFA (2013)

³² Wolfram Lacher'in öneri üzerinde çalışan bir görevli ile röportajı, Trablus Ocak ve Haziran 2014.

³³ Siyasi çalkantılar, Libya hükümetinin eğitim programlarının hızlıca uygulanmasını engelleyen düzensiz ödemelerine de yansımıştı. Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'nda bir görevli ve Libya'ya güvenlik yardımı yapan yabancı diplomatik misyonlarda çalışan görevliler ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.

³⁴ Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'nda bir görevli ve Libya'ya güvenlik yardımı yapan yabancı diplomatik misyonlarda çalışan görevliler ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.

³⁵ Peter Cole'un Mahmud Cibril ile röportajı, Trablus, Kasım 2012.

³⁶ Ulusal Geçiş Konseyi üyeleri Trablus'ta Abdurrezzak el-Aradi, Misrata'da Fevzi Abdulal, Sabha'da Abdulmecid Seyfunnasr, ve Peter Cole'un Mahmud Cibril ile röportajı, Trablus, Kasım 2012.

³⁷ Peter Cole'un Ali Tarhuni ile röportajı, Trablus, Mayıs 2013

³⁸ Peter Cole'un Yüksek Askeri Komite kumandanları Abdullatif Kaddur (Trablus, Mart 2012) ve Abdurrauf ve Halid Kara ile (Trablus, Nisan 2012) ile röportajları.

³⁹ Kayıt kartları, ilk olarak devrime bağlılık göstermek açısından ve ikinci olarak da Şubat 2012'de başlayan, devletten taahhüt edilmiş bağış ve maaşları alabilmek için gerekli olan üyelik kanıtı olması açısından özellikle talep edilmekteydi.

⁴⁰ Peter Cole'un Yüksek Askeri Komite kumandanları Abdullatif Kaddur (Trablus, Mart 2012) ve Abdurrauf ve Halid Kara ile (Trablus, Nisan 2012) röportajları.

⁴¹ Asker alımındaki rekabet, muhtemel üyelere arabalardan kimlik kartlarının dağıtılmasını bile içeriyordu. Peter Cole'un Trablus Devrimciler Taburu lideri Mehdi el Harati ile röportajı, Trablus, Mart 2012.

⁴² Wolfram Lacher'in, İçişleri Bakanlığı'nın Yüksek Askeri Komite Entegrasyon Heyeti üyesi Albay Muhammed el Harari ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.

⁴³ Taahhüt edilen ödemeler Yüksek Askeri Komite savaşçıları için 1000 LYD (800 ABD doları) ve ayrıca tek seferliğine bireysel savaşçılara 2500 LYD (2000 ABD doları) ve ailelere 4000 LYD (3250 ABD doları) içeriyordu (ICG, 2012, s. 14).

⁴⁴ Wolfram Lacher'in Yüksek Askeri Komite'nin eski milli başkanı el-Futuri Garbil; Yüksek Askeri Komite'nin merkezi idaresinden kıdemli görevli olan Abdullah Halafallah; ve Trablus Yüksek Askeri Komite başkanı Haşim Bişr ile röportajları, Trablus, Mart-Nisan 2013.

⁴⁵ Wolfram Lacher'in Trablus Yüksek Askeri Komite başkanı Haşim Bişr ve Trablus Yüksek Askeri Komite'den bir görevli ile röportajları, Mart 2013.

⁴⁶ Ülkenin batısındaki dağlık kentler olan Kal'a ve Yefren ile aile bağları olan Trabluslular tarafından oluşturulan Beşir el Sadavi Taburu tarafından kurulan Dokuzuncu Destek Bölüğü bir istisna idi. Bu bölük, Mahmud Cibril'in Ulusal Güçler Koalisyonu ile sıkı bağları olan el-Asima televizyon kanalının sahibi Cuma el-Ustan'nın kardeşi Fevzi el-Usta tarafından idare ediliyordu. Sadavi Taburu, bu nedenle Kara'nın Selefi çevrelerine karşısında konumlanmış bir siyasal grubu temsil ediyordu. Trablus, Eylül 2013.

⁴⁷ Kara, ziyaretçilerini kabul ederken eski rejimin suçları ile ilişkili oldukları iddia edilen isimlerle dolu küçük bir defter çıkarırdı. Wolfram Lacher'in Abdurrauf Kara ile röportajı, Trablus, Mart 2013. Eylül 2013'te Trablus Yüksek Askeri Komite'nin sekizinci destek bölüğü olan Kara'nın Navasi Taburu, cihat teorisyeni ve Mısır Müslüman Kardeşleri'nin üyesi Seyyid Kutb'un kitaplarını herkesin önünde yaktı (Katibat Shuhada Suq al-Jum'a, 2013). Bu eylem bölüğün ana akım Suudi Selefililiğini desteklediğini ve böylece Müslüman Kardeşler'e ve cihatçı akımlara şiddetle karşı çıktıklarını göstermeye hizmet etmişti. Ağustos 2012'de Yüksek Askeri Komite üyeleri, Trablus'un ana uluslararası otellerinin karşısındaki Şaab Camisinin ve onun Sufi türbesinin yıkımına karıştılar (Al-Manara, 2012c). Beni Velid, ikinci defa bir devrimci güçler koalisyonu tarafından ele geçirildikten sonra Ekim 2012'de Trablus'tan Yüksek Askeri Komite mensupları, birkaç gün boyunca radikal grupların yıkmaya başladıklarını iki Sufi türbesinin etrafında güvenliği sağladılar. Wolfram Lacher'in görgü şahitleri ile röportajı, Beni Velid, Kasım 2012.

⁴⁸ Peter Cole'un Libya İslam Savaşçıları Cemaati eski üyeleri ve Trablus askeri konseyinin bir üyesi ile röportajları, Trablus, Kasım 2012.

⁴⁹ Gruplara ikmal yaptığı söylenen kumandanlar arasında Haysam al-Tacuri, Haşim Bişr, Abdurrauf Kara ve Abdüllatif Kaddur vardı. Peter Cole'un röportajı, röportaj verenlerin isimleri gizlidir, Trablus, Ocak-Temmuz 2012.

⁵⁰ Tablo; YAK üyeleri, Trablus'tan bir gazeteci ve Trablus'taki insan hakları örgütleri tarafından Mayıs 2013'te ve aynı zamanda Carnegie Endowment for International Peace'ten Frederic Wehrey tarafından yapılan bir araştırmadan verilen bilgileri yansıtmaktadır

⁵¹ Wolfram Lacher'in Haşim Bişr ile röportajı, Trablus, Nisan 2013.

⁵² Örneğin Sibrata'da Yüksek Askeri Komite'nin başkanlığı ve ana üyelikleri polis memurları tarafından oluşmuştu. Wolfram Lacher'in Sibrata Yüksek Askeri Komite başkan yardımcısı ile röportajı, Sibrata, Nisan 2013.

⁵³ Peter Cole'un röportajı, Trablus, Ocak-Temmuz 2012 ve Kasım-Aralık 2012.

⁵⁴ Wolfram Lacher'in Trablus Yüksek Askeri Komitesi'nin eski bir görevlisi ve bir Savunma Bakanlığı yetkilisi ile röportajı, Trablus, 2013.

⁵⁵ Peter Cole'un röportajı, detaylar gizli.

⁵⁶ Wolfram Lacher'in Haşim Bishr ile röportajı, Trablus, Nisan 2013.

-
- ⁵⁷ Wolfram Lacher'in İçişleri Bakanlığı'nın Yüksek Askeri Komite entegrasyon heyeti üyesi Albay Muhammed el-Harari ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.
- ⁵⁸ Wolfram Lacher'in Haşim Bişr ile röportajı, Trablus, Nisan 2013; Abdurrauf Kara ile röportajı, Trablus, Mart 2013; ve Trablus Yüksek Askeri Komite'den eski bir görevli ile röportajı, Trablus, Nisan 2013.
- ⁵⁹ Yüksek Askeri Komite üyelerinin davasına bakan heyetin başkanı tarafından oluşturulan 10 Ocak ve 23 Ocak 2014 tarihli dosyalar, yazarlarda kaydı vardı. Ayrıca bkz. Faruq (2014).
- ⁶⁰ Yüksek Askeri Komite üyelerinin davasına bakan heyetin başkanı tarafından oluşturulan 10 Ocak ve 23 Ocak 2014 tarihli dosyalar, yazarlarda kaydı vardı. Ayrıca bkz. Faruq (2014).
- ⁶¹ Wolfram Lacher'in Trablus Yüksek Askeri Komite'nin eski kıdemli bir personeli ile röportajı, Trablus, Eylül 2013; ve İçişleri Bakanlığı'nın Yüksek Askeri Komite entegrasyon heyeti üyesi Albay Muhammed el-Harari ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.
- ⁶² Wolfram Lacher'in Bingazi Yüksek Askeri Komitesi'nin eski kıdemli bir üyesi ile röportajı, Bingazi, Mart 2013.
- ⁶³ Wolfram Lacher'in İçişleri Bakanlığı'nın Yüksek Askeri Komite entegrasyon heyeti üyesi Albay Muhammed el-Harari ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.
- ⁶⁴ Wolfram Lacher'in Abdurrauf Kara ile röportajı, Trablus, Mart 2013.
- ⁶⁵ Wolfram Lacher'in Trablus Yüksek Askeri Komite'nin eski bir kıdemli personeli ile röportajı, Trablus, Nisan ve Eylül 2013.
- ⁶⁶ Wolfram Lacher'in Trablus Yüksek Askeri Komite'nin eski bir kıdemli personeli ile röportajı, Trablus, Nisan ve Eylül 2013.
- ⁶⁷ Wolfram Lacher'in İçişleri Bakanlığı'nın Yüksek Askeri Komite entegrasyon heyeti üyesi Albay Muhammed el-Harari ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.
- ⁶⁸ Daha önceden sivil olan Abdurrauf Kara İçişleri Bakanlığı'na üst teğmen olarak girdi. Trablus Devrimcileri Taburu'nun eski bir kumandanı ve daha sonra Trablus Yüksek Askeri Komite'nin ilk destek bölüğünün başı olan Heysem el-Tacuri yüzbaşı rütbesini elde etti. Devrimden önce Tacuri düşük rütbeli bir polis memuruydu. Wolfram Lacher'in Trablus Yüksek Askeri Komite'nin eski bir kıdemli personeli ile röportajı, Trablus, Nisan ve Eylül 2013.
- ⁶⁹ Wolfram Lacher'in Trablus Yüksek Askeri Komite'nin eski bir kıdemli personeli ile röportajı, Trablus, Eylül 2013.
- ⁷⁰ Wolfram Lacher'in Trablus Yüksek Askeri Komite'nin eski bir kıdemli personeli ile röportajı, Trablus, Nisan ve Eylül 2013.
- ⁷¹ Müdahale ve Caydırma Müşterek Kuvveti, Mart 2013'te Başbakan Zeydan'ın 244/2013 numaralı kararı ile kurulmuş ve Ağustos 2013'te çalışmaya başlamıştır (Quryna, 2013c). Çevik Kuvvet İçişleri Bakanı Aşur Şuveyl tarafından 978/2013 numaralı karar ile kurulmuştur. (Bishr, 2013b.)
- ⁷² Wolfram Lacher'in yerel gözlemciler ile röportajı, Misrata ve Trablus, Ekim 2014.

⁷³ Zintan askeri konseyi başkanı Abdulhamid Ebu Dirbala kuvvetin başkanı, Zuvara askeri konseyi başkanı Abdulaziz Ebu Sanuka ise başkan yardımcısı olarak atandı (Al-Manara, 2012a).

⁷⁴ Doğu merkezli Libya Devrimci Taburlar Koalisyonu birçok silahlı grubu bir araya getirdi ki bunlardan en büyüğü Brega’da cephe hattındaki daha küçük savaşçı gruplardan oluşan bir ittifak olan 17 Şubat Koalisyonu idi (ICG, 2012, s. 17).

⁷⁵ Peter Cole’un bir Misrata taburu başkanı ile röportajı, gizli mekân, Kasım 2012

⁷⁶ Özellikle, Libya Zırhlı Birlikleri yönetimindeki Cumayil, Rikdalin ve Zuvara; Mezde/Şakika ne Zintan; ve Nalut ve Teci/Bedr arasındaki kontrol noktalarının batı bölümü. Zaman zaman Garyan ve Zintan arasında konuşlandırıldılar. Neredeyse her yerde Libya Zırhlı Birlikleri rütbelerinde kuvvetli bir şekilde temsil edilen kentlerde ve Kaddafi yanlısı olduğu iddia edilen çevre kentlerde konuşlandırılmıştı. Anektoda dayanan kanıtların çoğu Libya Zırhlı Birlikleri’nin bu tarz ateşkesleri gözetlemede kendi rütbelerinden en tarafsız olanları seçmede çok samimi olduğuna işaret eder. Mellita’da 2013 yılı boyunca ordu, rafinerinin dışına göstermelik bir koruma yerleştirdi. Rafineriye ulaşan yollar ise hala Libya Zırhlı Birlikleri içindeki batı taburları tarafından kontrol ediliyordu. Zintan ve Zuvara toplulukları 2013’te bu yolların kontrolü konusunda birçok kez rekabete giriştiler. Ordu kritik altyapı kurumlarını koruyan Sınır Muhafızları içerisindeki sivil milisler dahil olmak üzere diğer gruplara da benzer özerklik devri yapmıştır. Mezde ve Zuvara’da 2012’deki gözlemlere dayanan çıkarımlar ve ayrıca Peter Cole’un Zuvara askeri konseyi başkanı, Zuvara, Mayıs 2012 ve Mezde yaşlıları, Mezde, Mayıs 2013 ile röportajları.

⁷⁷ Peş peşe gelen çatışmalarda ordunun ilk piyade bölüğünden altı asker de dahil olmak üzere 11 kişi öldürüldü. RŞAT üyeleri olayların subaylar tarafından istismar edildiğini öne sürdüler. Wolfram Lacher’in Muhammed el Garabi ve diğer RŞAT üyeleri ile röportajı, Trablus, Kasım 2012. Ayrıca bkz. Graff ve Shennib (2012) ve Lacher (2013, s. 12 ve n. 99).

⁷⁸ Wolfram Lacher’in Bingazi Yüksek Askeri Komite’nin eski bir kıdemli personeli ile röportajı, Mart 2013. Ayrıca bkz. Farkash (2012).

⁷⁹ Rejimin düşüşünü takiben Zintan’ın devrimcilerin diğer kalelerinden ayrılışı, Vurfelle gibi, eski rejimin bölgelerinin kabilevi yapıları ile ittifaklar birliğinden kaynaklanmaktaydı (Lacher ve Labnouj, 2014); aynı zamanda Zintan merkezli Ka’ka Taburu ile Devrimci Bölükler Topluluğu’nda geniş çaplı siyasi tecride karşı çıkan ana bloku oluşturan Mahmud Cibril’in Ulusal Güçler Koalisyonu’nun yakın ilişkisinde temelleri vardı. Ka’Ka bölüğü, birlikte önde gelen bir isim haline gelen Abdülmecid Mliqta tarafından kuruldu ve daha sonra Milikta’nın kardeşi Osman tarafından yönetildi ve resmi olarak Sınır ve Petrol Rafineleri Muhafızları’nın 1. bölüğü olarak faaliyet gösterdi (Lacher, 2013, s. 11).

⁸⁰ Gerçekten de Libya Zırhlı Birlikleri’nin Kufra arazi kumandanı Hafız el Akuri’nin ailesinin anne tarafı Ezviye’den gelmekteydi. Kufra mevzisinin ileri gelenlerinden bir Libya Zırhlı Birlikleri personelinin Çadlı paralı askerlerinin Kufra’yı işgal ettiğini söyleyen açıklamaları da Libya Zırhlı Birliklerinin Ezviye propagandasından etkilediğini gösteriyor (Al-Tarhuni, 2012).

⁸¹ Wolfram Lacher’in Nalutlu Libya Zırhlı Birlikleri kumandanı Atif Barkik ile röportajı, Nalut, Şubat 2014.

⁸² Wolfram Lacher’in Nalutlu Libya Zırhlı Birlikleri kumandanı Atif Barkik ile röportajı, Nalut, Şubat 2014

⁸³ Yüksek Askeri Komite ve Libya Zırhlı Birlikleri üyeleri bakanlık ablukalarına ‘resmi’ yetkiyle ile katılmadılar; yani bu birliklerin birimleri olarak hareket etmediler ve Yüksek Askeri Komite’ye ve Libya Zırhlı Birlikleri’ne kayıtlı olan araçları kullanmadılar. Peter Cole’un Trablus’taki gözlemleri, Mayıs 2013; ayrıca bkz. Shennib and Donati (2013).

⁸⁴ Siyasetten Men Kanunun geçmesini takiben Zintanlı silahlı gruplar Trablus kurumlarına karşı artan şekilde yapılan şiddetli saldırılara katıldılar. Haziran sonunda Zintan petrol kurumları koruyucuları güney Libya’daki işler hakkındaki anlaşmazlık üzerine Trablus’taki idarelerine saldırdılar. Olay Ebu Selim YAK birliği ve Yüksek Askeri Komite’nin diğer şubeleri arasında sert çatışmaları tetikledi (Al-Gharyani, 2013). Temmuz’un başında Sava’ik Taburu tarafından idare edilen Zintanlı kuvvetler İçişleri Bakanlığı binasını işgal ettiler ve bir haftadan fazla bir süre ellerinde tuttular (Al-Watan al-Libiya, 2013c). Siyasetten Men Kanunun yenilenmesine yönelik müzakereler Temmuz’da hız kestiğinde Zintanlı grupların Devrimci Bölükler Topluluğu’nu ele geçirmeye yönelik muhtemel adımlar atabileceği dedikoduları yayılmıştı.

⁸⁵ Ekim 2013’te Ebu Sehmeyn tarafından yapılan bir basın toplantısına göre LDOO’nun ‘Trablus’un giriş ve çıkış noktalarını güvenlik altına alma’ ile görevlendirilmesinin nedeni olarak 7 Temmuz tarihli LDOO’ya gönderdiği mektup ‘17 Şubat Devrimi’ne karşı şüpheli bir medya söylemine işaret ediyordu. LDOO mevzilerine ‘Silahlı Kuvvetlerin Genelkurmay Başkanı olan Devrimci Bölükler Topluluğu başkanı olarak’ emir verdiğini ve ‘bu şartlar altında bu görevin milleti korumak için gerekli olduğunu düşündüğünü’ söyledi. Ebu Sehmeyn mektubu ‘bazı Devrimci Bölükler Birliği üyeleri ile 27 Temmuz tarihli bir toplantıda’ görüştüklerini açıkladı (GNC, 2013e).

⁸⁶ 7 Temmuz mektubu gibi Ebu Sehmeyn’in LDOO Libya çapında güvenlik sağlayacakbır kurum olarak oluşturan 143/2013 numaralı kararı da yalnızca Ekim 2013’te kamuya açıklandı (GNC, 2013e).

⁸⁷ LDOO askeri komitesinin üyesi Nalut merkezli bir kumandan olan Atıf Barkik’e göre LDOO’nun emri altında çoğunlukla Nevasi taburundan ve Misrata, Nalut ve Zaviya Libya Zırhlı Birlikleri’nden gelen yaklaşık 2000 adam vardı. Wolfram Lacher’in Atıf Barkik ile röportajı, Nalut, Şubat 2014.

⁸⁸ Siyasal, askeri, güvenlik ve medya komiteleri şeklinde yapılandırılmış LDOO yönetiminin üyeleri Libya Zırhlı Birlikleri’nin kıyı kumandanı Sıbrata’dan Ömer Muhtar; Nalut merkezli bir Libya Zırhlı Birlikleri kumandanı Atıf Barkik; Libya Zırhlı Birlikleri Bingazi merkezli ilk bölüğün başkanı Visam bin Hamid; ve güney Libya Zırhlı Birlikleri Sebhe merkezli bölüğün kumandanı Ahmet Cibril Baba’dan oluşuyordu. Bahsi geçen tüm bu adamlar Selefi düşüncenin kollarına bağlıdır. Ancak LDOO aynı zamanda İslami akımlara bağlı olmayan Amazig dağ kentlerinin liderlerini de içeriyordu. Wolfram Lacher röportajı, Nalut ve Trablus, Ocak-Şubat 2014.

⁸⁹ Resmi tanıma ve destek olmadan ‘Trablus koruma konseyi’ büyük ölçüde etkisiz kaldı; bu özellikle başkent dışından gelen birliklere karşı bir hareketlilik işareti olması nedeniyle önemliydi. Bu girişimin arkasındaki önemli isimler Nafusa dağlarındaki Trabluslu yerleşimciler tarafından kurulan devrimci bölüklerin iki eski kumandanını – Trablus Devrimcileri Bölüğü’nden Mehdi el Harati ve al-Hamra Bölüklerinden Hişam Ebu Hacı – ve Trablus yerel konseyi başkanı Sedat el Bedri’yi içeriyordu (Libya al-Mostakbal, 2013b.)

⁹⁰ Wolfram Lacher’in Rafallah Şahati Tugayları eski bir kıdemli üyesi ile röportajı, Trablus, Ocak-Şubat 2014. Ayrıca bkz. Wehrey (2014a).

⁹¹ Wolfram Lacher’in Bingazi sakinleri ve siyasi figürler ile röportajları, Trablus, Ocak-Şubat 2014.

⁹² Wolfram Lacher'in Libya Zırhlı Birlikleri kumandanı Atıf Barkik ile röportajı, Nalut, Şubat 2014.

⁹³ Zintanlı kumandanlar Hareketli Ulusal Güçler'in açık bir biçimde Zintan'a karşı koymak için' kurulduğu görüşündeler ve bir kumandan bunu 'Sibrata'dan İslamcılar ve Zaviye'den Amaziglerin Zintan'a karşı kurdukları bir birlik' olarak tanımladı. Kuvvet şuanda sadece Amazig kentlerinden değil aynı zamanda Rucban, Sibrata, Zaviye ve hatta Misrata'dan isimler içeriyor. Wolfram Lacher'in bir Zintanlı kumandan ile röportajı, Trablus, Şubat 2014, Libya Zırhlı Birlikleri kumandanı Atef Barkik ile röportajı, Nalut Şubat 2014; eski devrimciler ile röportajı, Cadu ve Tefren, Şubat 2014.

⁹⁴ Wolfram Lacher'in eski devrimciler ile röportajı, Cadu, Nalut, Trablus ve Yefren, Ocak-Şubat 2014.

⁹⁵ Kaçırma, Sireneyka'da petrol kapılarını kapatan federalist silahlı gruplara yapılan hükümet ödemelerindeki ihtilafa bağlı olan yolsuzluk suçlamaları üzerine bir tutuklama gibi gösterildi. Başka bir tetikleyici ise el Kaide üyesi gibi görünen Ebu Enes el-Libi'nin olaydan birkaç gün önce Trablus'tan ABD düzenlemesiyle kaçırılmasıydı. Zeydan onun kaçırılmasını siyasi güç mücadelelerini bir parçası olarak gösterdi ve onu kaçıran konvoy gibi ağır bir şekilde silahlandırılmış 100 araçlık bir konvoyun siyasi destek olmadan hareket edemeyeceğini söyledi ve Zaviye'den Muhammed el-Kilani liderliğinde radikal bir Devrimci Bölükler Topluluğu bölüğünün LDOO liderleri ile birlikte bu olayın arkasında olduğunu iddia etti. Zeydan'ı kaçıranların ona kendilerinin 'Zintan hariç tüm Libya şehirlerinden devrimciler' olduğunu söyledi (Zeidan, 2013). Zaviye'dan eski bir Selefî devrimci kumandanı olan El-Kilani'nin, Ebu Sehmeyn tarafından 6 Ekim'de LDOO liderliğine atanan Zaviyeli Selefî bir alim olan Hadiya ile yakın ilişkileri vardı.

⁹⁶ Önceki aylarda LDOO Trablus'ta, Misrata ve Zaviye'yle bağlantıları olan, suçla mücadele komitelerinin birimleri ile ilişkiler geliştirdi. Kaçırılması sırasında Zeydan Furnaj'da suçla mücadele komitelerinin bir tesisinde tutuldu. Onun salınmasına katkı sunan aktörler arasında Trablus Yüksek Askeri Komite eski başkanı Haşim Bişr ve Suk-u Cuma devrimcilerinin hakim olduğu ordunun 127. Tugayı vardı. Olay, bir kez daha ,Yüksek Askeri Komite'nin Trablus'taki birimleri arasındaki anlaşmazlıkları vurgulamış oldu (Yüksek Askeri Komite üzerine olan bölüme bakınız).

⁹⁷ İlgili kuvvet Nuri Frivan tarafından yönetilen Nusur bölüğüydü. Birimin üyeleri resmi olarak askeri istihbarata ve diğer resmi kurumlara entegre edilmişti ancak gerçekte eski bölük yapılarında kaldılar. Wolfram Lacher'in Libya Zırhlı Birlikleri Kumandanı Atef Barqiq ile röportajı, Nalut, Şubat 2014 ve bir Misratalı siyasetçi ile röportajı, Misrata, Haziran 2014.

⁹⁸ Birimin liderinin 4 Kasım'da faili meçhul bir şekilde öldürülmesi çatışmaları tetikledi. Olayın arka planı ile ilgili bir görüş için bkz. Bin Vefa (2013).

⁹⁹ Devir teslim törenine rağmen Sava'ik Taburu karargahlarını İslami Çağrı topluluğunda tuttu. Ka'ka da aynısını yaptı ve kendisine Sınır ve Petrol Kurumları Muhafızları'nın birinci birimi süsü verdi. Abdurrauf Kara'nın Kasım 2013'te dağıldığı varsayılan Nawasi taburu Ocak 2014'te Vurşaffana'da operasyonlar gerçekleştiren kuvvetin ana birimlerindendi. Wolfram Lacher'in Trablus sakinleri ile röportajı, Trablus, Ocak-Şubat 2014; ayrıca bkz. Abdul-Wahab (2014a; 2014b).

¹⁰⁰ Zintanlılar Sebhe'ya konuşlandırıldıktan kısa bir süre sonra geri çekildiler. Başbakanlık ofisi ve Genelkurmay Başkanlığı tarafından yayınlanan belgeler 26 Ocak ve 4 Şubat 2014 tarihleri arasında hükümetin, Zintan askeri konseyine toplamda 52 milyon LYD (41 milyon dolar) ödeme yaptığını gösteriyor. Belgelerin yazarlarda kaydı vardır.

-
- ¹⁰¹ Wolfram Lacher'in Misratalı siyasetçiler ve gözlemciler ile röportajları, Misrata, Haziran 2014.
- ¹⁰² 108.Maitik'in seçimi daha sonra Anayasa Mahkemesi tarafından geçersiz sayıldı ve bu karar Maitik ve müttefikleri tarafından kabul edildi.
- ¹⁰³ Wolfram Lacher'in Misratalı siyasetçiler ve devrimci liderler ile röportajları, Misrata, Ekim 2014.
- ¹⁰⁴ Wolfram Lacher'in Misratalı gözlemciler ile iletişimi, Temmuz-Eylül 2014.
- ¹⁰⁵ Wolfram Lacher'in Libya Şafağı ve Merkez Zırhlı sözcüsü Ahmed Hediye ve Misratalı gözlemciler ile röportajları, Misrata, Ekim 2014.
- ¹⁰⁶ Wolfram Lacher'in müzakerelere katılan eski bir bölük kumandanı ile röportajı, Ekim 2014.
- ¹⁰⁷ Wolfram Lacher'in Ahmed Hediye ve eski Misratalı bölük kumandanları ile röportajları, Ekim 2014.
- ¹⁰⁸ Wolfram Lacher'in Ahmed Hediye ile röportajı, Misrata, Ekim 2014.
- ¹⁰⁹ Wolfram Lacher'in Ahmed Hediye ile röportajı, Misrata, Ekim 2014.
- ¹¹⁰ Wolfram Lacher'in yerel gözlemciler ile röportajları, Misrata, Ekim 2014.
- ¹¹¹ Bölüğe ismini veren yerel bir örgüt ile yakından ilişkili olan Ensar el-Hak tarafından teşvik edilen Selefilğin Suudi kolları devrimden sonra Zintan'da artan derecede etkili sahibi oldu. Bu etki Zintan yerel, askeri konseyleri ve sosyal komitesi, Ka'ka ve Seva'ik taburları tarafından müşterek olarak Ağustos 2014'te yayınlanan bildiriye yansımıştır. Bildirinin amacı Zintan'ın 'laik, demokratik ya da diğer sapkın ideolojileri' desteklediğine dair iddialara karşı gelmekti (Zintan Belediye Konseyi, 2014). Ensar el Hak tarafından teşvik edilen ideolojik eğilimler Libya Müslüman Kardeşlerin ve Selefi cihatçıların eğilimlerine şiddetle karşıdır.
- ¹¹² Wolfram Lacher'in devrimci liderler ve Misrata'dan ve Yefren'den gözlemciler ile röportajları, Misrata ve Trablus, Ekim 2014; ayrıca bkz. Al Sharq al Awsat (2014b).
- ¹¹³ Wolfram Lacher'in Yolu Düzeltme Komitesi üyeleri ve Misratalı gözlemciler ile röportajları, Misrata, Ekim 2014.
- ¹¹⁴ Wolfram Lacher'in daha önce devrimci bir kumandan olarak görev yapan Savunma Bakanlığı'ndan bir albay ile röportajı, Trablus, Ocak 2014.
- ¹¹⁵ Bingazi merkezli bir görevli olan ve ailesi Misrata'dan gelen Mankuş devrimin başlangıcında ordudan kaçtı ve hükümet güleri tarafından yakalanarak Mart 2011'de hapis edildi.
- ¹¹⁶ Wolfram Lacher'in toplantıya katılan Tubruk'tan bir askeri görevli ile röportajı, Trablus, Ocak 2014.
- ¹¹⁷ Haftar'ın el-Hibşi, Beni Velid ve Tarhuna'daki diğer görevliler ile eskiden beri süregelen bağları vardı. 1993'te Haftar, Kaddafi'ye karşı, el-Hibşi'nin ve Beni Velid'den diğer görevlilerin de dahil olduğu bir darbe teşebbüsünü destekledi; bkz. Al Sharq al Awsat (2012) ve Barfi (2014).
- ¹¹⁸ Wolfram Lacher'in Zintanlı devrimci kumandanlar ve Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajları, Trablus, Şubat 2014.

¹¹⁹ Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.

¹²⁰ Usame Cuveyli'nin Temmuz 2012'deki bir televizyon röportajına göre, Libya devleti tarafından devralınan ordu çok fazla yöneticinin bulunduğu ve yeni alımların olmadığı bir ordu idi: 55 tümgeneral, 537 tuğgeneral ve 1350 albay; bkz. ICG (2012, s. 14). Bu sırada ordunun kaydedilmiş rütbeleri, potansiyel yeni alımların daha iyi ücret tercihleri ve güvenlik ekibibeklentileri yüzünden olumsuz olarak etkilenmişti.

¹²¹ Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.

¹²² Wolfram Lacher'in Tubruk'tan bir subay ile röportajı, Trablus, Ocak 2014.

¹²³ Haziran 2014 itibarıyla Genelkurmay Başkanlığı'yla 36 yeni birim doğrudan temas halindeydi. Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Haziran 2014.

¹²⁴ Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.

¹²⁵ Wolfram Lacher'in bir Zintanlı birimin kumandanı ile röportajı, Trablus, Şubat 2014.

¹²⁶ Savunma Bakanlığı 168, 188 ve 189/2012 numaralı kararları, 21 Temmuz ve 2 Ağustos 2012, belgelerin yazarlarda kaydı vardır.

¹²⁷ Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Haziran 2014.

¹²⁸ 134. Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Haziran 2014. 2013 ortalarında Devrimci Bölükler Topluluğu hakkındaki gerginlikler bağlamında yayılan Tugay 155'in bir YouTube videosu tugayın bir üyesini, kendisinin Suk-u Cuma devrimcilerine bağlı olduğuyla övünerek sadece 'Libya Ordusu'nun meşru olduğuna dair milisleri uyarırken gösteriyor (Brigade 155, 2013).

¹²⁹ Birimin kumandanı Yarbay Zekeriya el Şerif, Trablus askeri konseyi eski başkanı ve birim üzerinde gayri resmi bir etki sarf ettiği söylenen Abdul Hakim Bilhac'a yakın olarak bilinmektedir. Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Haziran 2014.

¹³⁰ Tugay 127'nin üyelerinin Mart 2014'te Devrimci Bölükler Topluluğu'nda dört protestocuyu kaçırdığından şüphelenildiğinde Genelkurmay Başkanlığı sözcüsü bölüğün 'resmi bir ordu birimi' olduğunda ısrar etti (Libya News Agency, 2014c.)

¹³¹ Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Şubat 2014. Milli Muhafız Alayı, hepsi orduya dahil olmayan çeşitli kuvvetleri ihtiva etmektedir. Birimleri, el-Kaide üyesi olduğu iddia edilen Abdülbasir Azuz liderliğindeki Libya İslam Savaşçıları Cemaati'nin eski üyelerinin etki alanında ortaya çıkan Derne merkezli el Nur bölümünü; Zintanlı Halid bin Velid bölümünün Ubari kolunu; Sebhe merkezli bir Tuareg bölümü olan Sahra'nın Aslanları'nı; Zintan liderliğinde Ubari'de güçlü bir Tebu grubu olan Sahra Şövalyeleri bölümünü; devrim sırasında Nalut'ta kurulan ve güçlü bir Libya İslam Savaşçıları Cemaati/cihatçı unsurları olan Başkent'in Şehitleri bölümünü; Trablus'taki 17 Şubat ve Başkent'in Aslanları bölüklerinin parçalarını; Tevhid bölümünü; Trablus bölgesindeki Sufi türbelerinin yıkılmasından sorumlu olan radikal bir Selefi grubu içermektedir (al-Haras al-Watani, 2012; Tanasuh, 2011; Wolfram Lacher'in yerel gözlemciler ile röportajları, Nalut, Sabha ve Trablus, Eylül 2013 ve Ocak-Şubat 2014).

¹³² Mart 2014'te görevden alındıktan sonra Zeydan'ın yaptığı açıklamalara göre Petrol Kurumları Muhafızları devrim başladığında 2000 adamdan oluşmaktaydı ve 2014 başlarında üyeliği 25000-30000 civarına yükselmişti (Sabah al-Khair Libya, 2014).

¹³³ Savunma Bakanlığı'nın konvoyu ve Gıysi'nin adamları arasında karşılıklı çatışma olmasını takiben Gıysi'nin görevden ayrılmasıyla (Al-Misrati, 2012), sadece Sınır Muhafızları üyelerinden kuzeydoğu Libyalı bir grup Gıysi'ye sadık kaldı. Diğerlerinin çoğu Sınır Muhafızları'nın Savunma Bakanı yardımcılığından Genelkurmay Başkanlığı'na havalesi işlemine kayıtsız kalmıştı.

¹³⁴ Cinayetlerin arkasında kimin olduğu şuana kadar kimse sorumlu tutulmadığı için ortaya konulamadı ve hiçbir grup da sorumluluk kabul etmedi. Öldürmeler muhtemelen suç eylemleri ve eski rejim görevlilerini öldürülebilir kafir olarak gören radikal tekfiri grupların eylemleri dahil olmak üzere bir çok faktörün birleşmesinin sonucuydu. Bkz. Pargeter (2014) ve Salah (2014).

¹³⁵ Şubat 2014'te bir Saika grubu, Saika kumandanı Venis Ebu Hamada'nın oğlunun kaçırılmasından sonra, 17 Şubat Şehitleri Bölüğü'nün ve Ensar el Şeria'nın üslerine saldırdı. Ebu Hamada'ya göre saldıranlar emir almadan hareket etmişlerdi. Olaylardan sonra televizyonlarda yayınlanan beyanlarda Ebu Hamada Saika'nın hükümetten yardım beklemediğini ve 'Bingazi uğruna' hareket ettiklerini belirtti (Abu Khamada, 2014; Al-Wasat, 2014a). İslamcı bölüklere yakın olan insanlar Saika'yı Kaddafi döneminin İslamcı karşıtı duygularıyla derin bir şekilde aşılınmış olarak görmektedir. Bingazi'den önde gelen ulusal siyasi bir figürün iddia ettiği gibi: 'Saika kontrolden çıkmıştır. O kontrolden çıkmış çatışmanın parçası olmuş insanlar tarafından yönetilmektedir. Bingazi'nin istikrara kavuşması için Saika'nın terk etmesi gerekir'. Wolfram Lacher'in Bingazi sakinleri ve siyasi figürleri ile röportajları, Trablus, Ocak-Şubat 2014.

¹³⁶ Kumandanları bildiriye yayınlayan birimler ordunun ikinci ve üçüncü birimlerini ve Tugay 121, 127, 155 ve 161'i içeriyordu. Yüksek Askeri Komite içerisinde doğan birimler Müşterek Karşılık ve Müdahale Kuvveti'ni, Çevik Kuvveti ve Maitiga Havaalanı Güvenliği Bölüğü'nü ve Trablus Yüksek Askeri Komite'nin eski başkanı Haşim Bişr'i de içeriyordu (Trablus Devrimcileri, 2014).

¹³⁷ Benina hava üssündeki toplantıyı takiben Genelkurmay Başkanı Hava Kuvvetleri Komutanı General Ahmed el-Mismari'yi ve dört diğer görevliyi askeri savcılığa sevk ederek görevden aldı (Genelkurmay Başkanlığı Ofisi, 2014a).

¹³⁸ Ka'ka kayıtlarına erişimi olan kıdemli bir Zintan bölüğü liderine göre, Ka'ka bölüğü Kaddafi'ye ait Bölük 32'nin 69 eski üyesini Ocak 2014 itibari ile bünyesine katmıştı (Wolfram Lacher'in röportajı, Trablus, Şubat 2014). Ka'ka ve Seva'ik'in her biri, Sahil kökenli Tuareglerden oluşturulan Kaddafi dönemi bir birim olan Ubari merkezli Magavir Bölüğü'nün 100 civarında eski mensubunu kendi bünyelerine katmıştı. Bu Tuareg üyelerinin bazıları daha sonra Zintanlı liderler ve Tuareg topluluğu arasındaki bağı zayıflatma amacıyla batı Libya Zırhlıları'nın Amazigh birimlerine geçirildiler (Wolfram Lacher'in bir Amazigh siyasetçisi ile röportajı, Trablus, Nisan 2014). Zintan liderliğindeki havaalanı güvenlik birimi Tebu topluluğundan alımlar yaptı (Wolfram Lacher'in bir Tubu siyasetçisi ile röportajı, Trablus, Nisan 2014). Zintanlı bölük liderleri siyasal olarak marjinalleşmiş ve askeri olarak zayıf bir kent olan ve devrim sonrası düzene karşı öfkenin hala yüksek olduğu Beni Velid'ten de alım yapmayı denemişlerdi (Wolfram Lacher'in yerel bir siyasetçi ile röportajı, Beni Walid, Nisan 2014).

¹³⁹ İlk olay Trablus merkezli Bölük 121'in kontrolünü Sava'ik üyelerinin ele almasıydı; ikinci olay ise Mart 2014'te Sava'ik üyelerinin görünüşte İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan yeni Polis Destek Kuvveti'ne geçirilmesiydi. Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, June 2014; ayrıca bkz. Al-Wasat (2014e) ve Bishr (2014).

¹⁴⁰ İkinci birim kısmen eski Yüksek Askeri Komite üyeleri arasından toplanmış yeni bir birimdir. Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan eski bir görevli ile röportajı, Trablus, Haziran 2014; ayrıca bkz. Al-Wasat (2014c; 2014d).

¹⁴¹ Konsey Tuğgeneral Abdurrahman el-Tavil başkanlığındadır. Wolfram Lacher'in Trablus Askeri Konseyi'nden bir üye ile röportajı, Trablus, Haziran 2014.

¹⁴² Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir görevli ile röportajı, Trablus, Haziran 2014.

¹⁴³ Wolfram Lacher'in Tubruk'tan bir görevli ile röportajı, Trablus, Haziran 2014. Ayrıca bkz. Libya News Agency (2014d) ve Akhbar Libya 24 (2014).

¹⁴⁴ Şubat 2014'te darbe ilanından sonra Savunma Bakanlığı Haftar'ı tutuklamak için emirler yayınladı (Al Sharq al Awsat, 2014). Jarushi, Siyasi Tecrit Yasası'nı yürüten kurumun selefi olan Entegrasyon Komisyonu'nun bir kararını takiben Ocak 2013'te görevden alındı (MoD, 2013a).

¹⁴⁵ Wolfram Lacher'in Savunma Bakanlığı'ndan bir askeri görevli ile röportajı, Trablus, Haziran 2014.

¹⁴⁶ Wolfram Lacher'in Nafusa dağlarından gözlemciler ile iletişimi, Ekim 2014.

- Abd ar-Rahman, Fatima. 2013. 'Makhawif min ba'dh a'dha al-mu'tamar min salahhiyat Abu Sahmain.' Press Solidarity. 14 August. <http://www.presssolidarity.net/news/ONENEWS/13971-مخاوف_من_بعض_أعضاء_المؤتمر_من_صلاحيات_نوري_أبوسهمين>
- Abdul-Wahab, Ashraf. 2012. 'Cyrenaica's Army Chief States His Case.' *Libya Herald*. 26 June.
- . 2014a. 'Eleven Killed in West Tripoli Criminal Roundup Fighting.' *Libya Herald*. 19 January.
- . 2014b. 'Wary Calm Returns to Warshefana Area and West Janzour after Security Forces Pull Back.' *Libya Herald*. 22 January.
- Abrahamsen, Rita and Michael Williams. 2009. 'Security beyond the State: Global Security Assemblages in International Politics.' *International Political Sociology*, Vol. 3, No. 1. March, pp. 1–17.
- Abu Khamada. 2014. 'Kalimat al-aqid Wanis Abu Khamada amir al-quwat al-khassa.' Posted by 17febb on 5 February. <<http://www.youtube.com/watch?v=CbaO4RjjMwA>>
- Adel, Jamal. 2014. 'Zeidan Calls on Revolutionaries to Rally to the South as Airbase Seized by Pro-Qaddafi-Forces.' *Libya Herald*. 14 January.
- AFP (Agence France-Presse). 2011. 'Libya Set to Register Former Rebel Fighters.' 25 December. <<http://www.rnw.nl/africa/bulletin/libya-set-register-former-rebel-fighters>>
- . 2014. 'Ra'is al-arkan al-aama lil-jaysh al-libi yu'lin al-harb ala al-irhab fawr tasallumh mahamh.' 25 August. <<http://www.afp.com/en/news/2761528/>>
- Ahmad, Izz al-Din. 2013. 'Labz: al-lajna al-amniya al-ulya bi-Sirte 'ajiza an ta'min al-madina.' Press Solidarity. 25 February. <http://hudaelsrari.blogspot.de/2013/02/blog-post_5999.html>
- Akhbar Libya 24. 2014. 'Katibat Umar al-Mukhtar Tobruk tanfi indhimamha li-amaliyat al-karama.' 17 May. <<http://www.akhbarlibya24.net/?p=7833>>
- Al-Anba. 2012. 'Wazir al-difa' yakhruj an samthi w yashrah al-wadha' fi Bani Walid.' 29 October. <http://www.anbalibya.com/article_details.php?article_id=558>
- Al-Fakhri, Usama. 2012. 'Munadhamat Sabha al-madaniya tajtami bi-amir al-mintaqa al-askariya fil-madina.' Press Solidarity. 10 November. Article no longer available online.
- Al-Gharyani, Nirjis. 2013. 'Suqut qatilan w arba'a jarha fi ishtibakat mintaqat Salah al-Din.' Press Solidarity. 25 June. <http://www.presssolidarity.net/news/ONENEWS/2271-سقوط_قتيلين_وأربعة_جرحى_في_اشتباكات_منطقة_صلاح_الدين>
- . 2014. 'Zeidan yakshif an wujud ta'arudh bain amal hukumathi w ri'asat al-arkan al-aama bil-jaysh.' Press Solidarity. 14 January. <http://www.presssolidarity.net/news/ONENEWS/45468-زيدان_يكشف_عن_وجود_تعارض_بين_عمل_حكومته_ورئاسة_الأركان_العامة_للجيش>

- Al-Haras al-Watani. 2012. 'Al-kata'in allati indhammat that rayat al-haras al-watani.' Document dated 11 September, posted as status update on Facebook page. <<https://ar-ar.facebook.com/photo.php?fbid=432674280103793&set=a.386927794678442.77936.386924088012146&type=1&theater>>
- Al-Manara. 2012a. 'Al-I'lan an tashkil katiba amniya qawamha 1500 muqatil li-himaya al-mintaqa al-gharbiya.' 23 January. <<http://www.almanaralink.com/press/2012/01/9260/م-1500-أمنية-قوامها-تشكيل-كتيبة-الإعلان-عن-تشكيل>>
- . 2012b. 'Tashkil liwa' askariya yadhum akthar min 7000 muqatil min al-thuwar fi Libya.' 28 February. <<http://www.almanaralink.com/press/2012/02/11802/تشكيل-لواء-عسكري-يضم-أكثر-من-7000-مقاتل-من-ا>>
- . 2012c. 'Sahd: al-lajna al-amniya fashalat fi al-saytara ala al-mudun al-libiya.' 29 August. <<http://www.almanaralink.com/press/2012/08/22293/شهد-اللجنة-الأمنية-فشلت-في-السيطرة-على>>
- . 2014. 'Ri'asat al-arkan tuhammil al-hukuma w wizarat al-difa' arqalat bina' al-jaysh.' 4 February. <<http://www.almanaralink.com/press/2014/02/40276/رئاسة-الأركان-تحمل-الحكومة-و-وزارة-الد>>
- Al-Manara Media. 2011. 'Mu'awin wazir al-dakhiliya bil-maktab al-tanfidhi bi-Tarabulus: shakkilna lijan mahalliya li-hafdh al-amn, w narfudh tadakhul quwat ajnabiya.' 25 August. <http://almanaramedia.blogspot.de/2011/08/blog-post_8691.html>
- Al-Misrati, Naima. 2012. 'Masader Askariya: Ittihad al-Sadiq al-Obeidi bi-muhawalat ighthiyal wazir al-difa' al-Libi.' 20 January. <<http://www.alwatan-libya.net/more-26163-1-اتهام-الصديق-العبيدي-بمحاولة-اغتيال-الوزير-الدفاع-الليبي>>
- Al-Qa'qa'. 2014. 'Bayyan mushtarak min lawa' al-Madani wal-Sawa'iq wal-Qa'qa'.' Status update on Facebook page. 26 August. <<https://www.facebook.com/237658283093635/photos/pb.237658283093635.-2207520000.1412201302./273265959532867/?type=3&theater>>
- Al-Rawaf, Abd al-Aziz. 2014. 'Muntasabu qaedat Tobruk al-jawwiya yuhadhirun min intishar al-tatarruf.' Al-Wasat. 3 March. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/6940/منتسبو-قاعدة-طبرق-الجوية-يحدرون-من-انتشار-التطرف/UyB8wRC2ys0>>
- Al-Rishi, Asma. 2014. 'Al-istikhbarat al-askariya tatalib bi-ta'dil qararay al-mu'tamar al-watani raqmay 86 w 87.' Press Solidarity. 21 January. <<http://www.presssolidarity.net/news/ONENES/46435-87-الاستخبارات-العسكرية-تطالب-بتعديل-قراري-المؤتمر-الوطني-رقمي-86-و-87>>
- Al-Sharif, Khalid. 2014a. Interview with Khalid al-Sharif. Libya li-kull al-ahrar TV. 25 August.
- . 2014b. Interview with Khalid al-Sharif. Al-Nabaa TV. 25 August.
- Al-Sharq al-Awsat (Cairo). 2012. 'Mu'allumat jadida hawl 'aslihat Tarhuna al-musadara min tarf quwat amn Libya.' 3 September. <<http://classic.aawsat.com/details.asp?section=4&article=693660&issueno=12333#.VCqVKmM09Ko>>
- . 2013. 'Ra'is al-hukuma al-libiya yatahadda muhawalat al-itaha bih w yuakkid baqahi fi mansabhi tafadiyan lil-fawdha.' 22 August. <<http://>>

- classic.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=12686&article=740765&feature=#.Ux7eVhC2ys0>
- 2014a. 'Zeidan yusakhir min l'lan qa'id sabiq fil-jaysh tajmid aml al-barlaman wal-hukuma.' 15 February. <<http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=761484&issueno=12863#.U6cB0y8wi2o>>
 - 2014b. 'Mas'ul libi yarwi qissat al-sa'at al-ashar al-damiya hawl matar Tarabulus al-duwali.' 15 July. <<http://classic.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=13014&article=779535#.VC0E52M09Ko>>
- Al-Tarhuni, Adel. 2012. 'Benghazi Adel al-Tarhuni yatahaddath an tashkil dar' Libya.' Posted by alliby10 on 28 February. <<http://www.youtube.com/watch?v=boNlC852Tpw>>
- Al-Wasat, 2014a. 'Bukhmada yutalib al-Saeqa bil-insihab al-fawri min al-share'.' 5 February. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/3070/بوخمادة-يطالب-الصاعقة-من-الشارع>>
- 2014b. 'Jiha majhula tastawli ala shahnat asliha fi matar Tarabulus... wal-hukuma tatakattum.' 4 March. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/7206/مجهولة-تستولي-على-شحنة-أسلحة-في-مطار-طرابلس-والحكومة-تتكتّم>>
 - 2014c. 'Tawattur bain al-kata'ib al-musallaha fi Tarabulus w ighlaq madakhil Abu Salim bil-sawatir al-turabiya.' 15 March. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/8702/توتر-بين-الكتائب-المسلحة-في-طرابلس- وإغلاق-مداخل-أبوسليم-بالسواتر-الترابية>>
 - 2014d. 'Naql maqarr ri'iasat al-arkan li-asbab amniya.' 25 March. <<http://www.libya-al-mostakbal.org/news/clicked/47104>>
 - 2014e. 'Al-quwa al-amniya li-da'm mudiriyat al-amn tanfi tab'iyatha lil-Zintan.' 28 April. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/15322/>>
 - 2014f. 'Al-Hejazi: Nandur lil-jaysh al-masri bi-ashm al-akh bi-akhihi (video).' 23 May. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/19367/>>
 - 2014g. 'Al-katiba 14 mashah tatadhaman min Britaniya ma'a al-jaysh al-libi.' 24 July. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/28674/>>
 - 2014h. 'Majlis al-nuwab naqash i'adat 600 dhabit ila al-amal.' 12 August. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/30888/>>
 - 2014i. 'Ijtima' dhubbat bil-jaysh al-libi fi Zliten li-tashih al-masar.' 13 August. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/31010/>>
 - 2014j. 'Al-Nadhuri: qadirin ala bina' jaysh watani bi-musa'adat Misr.' 26 August. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/33430/>>
- Al-Watan al-Libiya. 2012. 'Majlis Barqa al-askari yansib raisan akhir li-ri'asat al-arkan w yu'tubar ta'ayiin al-Manqush ghayr shir'i.' 4 January. <<http://www.alwatan-libya.net/more.php?newsid=19147&catid=1>>
- 2013a. 'Muatamar inqadh al-jaysh al-libi fi khitam a'maliha yutalib bi-iqalat al-Manqush w ma'rifat masir al-amwal alati tamm sarfha ila ri'asat al-arkan.' 23 April. <<http://www.alwatan-libya.net/more-27500-1-مؤتمر-إنقاذ-الجيش-الليبي-في-ختام-أعماله-يطالب-بإقالة-المنقوش-ومعرفة-مصير-الأموال-التي-تم-صرفها-إلى-رئاسة-الاركان>>
 - 2013b. 'Ra'is al-arkan al-ama bil-jaysh al-libi ya'mir bi-istilam maqarrat dara' Libya.' 9 June. <<http://www.alwatan-libya.net/more.php?newsid=28124&catid=1>>

- 2013c. 'Wizarat al-dakhiliya takshif an tafasil iqtihamha w al-hujum aleiha.' 4 July. <<http://www.alwatan-libya.net/more.php?newsid=28419&catid=1>>
- 2013d. 'Al-hukuma tukallif wizarat al-difa' bi-ittikhad al-ijra'at li-damj al-thuwwar bil-jaysh, w tawafuq ala insha' mina bi-madinat al-Zawiya.' 29 October. <<http://www.alwatan-libya.net/more-29661-1-الحكومة تكلف وزارة الدفاع-1>>
<باتخاذ الإجراءات لدماج الثوار بالجيش ، وتوافق على إنشاء ميناء بمدينة الزاوية>
- 2014. 'Ghurfat amaliyat thuwwar wal-quwa al-wataniya al-mutaharrika tadhul mintaqat Warshafana.' 19 January. <<http://www.alwatan-libya.net/more-30402-1-غرفة عمليات ثوار ليبيا والقوى الوطنية المتحركة تدخل منطقة ورشفانة-1>>
- Bagayoko, Niagalé. 2012. 'Introduction: Hybrid Security Governance in Africa.' *Institute of Development Studies Bulletin*, Vol. 43, No. 4. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Barfi, Barak. 2014. *Khalifa Haftar: Rebuilding Libya from the Top Down*. Washington: The Washington Institute for Near East Policy. August. <http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote_22_BarakBarfi.pdf>
- Ben Wafa, Ahmad. 2013. 'Gharghour... Muhawala li-fahm ma hadath.' 3 December. <<http://ahmad.libyablog.org/2013/12/03/قراءة-جديدة-لأحداث-غرغور-الدامية/>>
- Benina. 2014. 'Ila ra'is arkan al-quwat al-jawwiya.' Public declaration of Benina air force base. 6 March.
- Bishr, Hashim. 2013a. Statements by Hashim Bishr, head of Tripoli SSC. Al-Asema TV channel. 1 September.
- 2013b. 'Kalam min al waqe' w fi al-samim w bi-arqam w tawarikh w musammiyat w bidun muzayadat.' Facebook status update. 5 November. <https://www.facebook.com/abdalaziz.bsher/posts/627683377270014?comment_id=6570928&offset=0&total_comments=155>
- 2014. Interview with Hashim Bishr. Libya li-kull al-ahrar TV. 18 May.
- Boege, Volker. 2006. *Traditional Approaches to Conflict Transformation: Potentials and Limits*. Berlin: Berghof Conflict Research. <http://www.berghof-handbook.net/documents/publications/boege_handbook.pdf>
- , et al. 2009. 'On Hybrid Political Orders and Emerging States: What Is Failing—States in the Global South or Research and Politics in the West?' In Martina Fischer and Beatrix Schmelzle, eds. *Building Peace in the Absence of States: Challenging the Discourse of State Failure*. Berlin: Berghof Conflict Research.
- Brigade 155. 2013. 'Risalat ahad afraad katibat 155 mushah al-tabi'a lil-jaysh al-watani lil-milishiyat al-maujuda bi-Tarabulus.' Posted by r3pshow on 22 November. <<http://www.youtube.com/watch?v=rAChS4aaazs>>
- Cole, Peter. 2012. *Borderline Chaos: Securing Libya's Periphery*. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace. 18 October. <<http://carnegieendowment.org/2012/10/18/borderline-chaos-securing-libya-s-periphery/e2ak>>
- 2014. 'The Fall of Tripoli.' In Peter Cole and Brian McQuinn, chs. 3–4.
- and Brian McQuinn, eds. 2014. *The Libyan Revolution and Its Aftermath*. London: Hurst.
- Economist*. 2013. 'Libya and Its Militias: Make or Break.' 23 November.

- Elumami, Ahmed. 2014. 'GNC Empowers Abu Sahmain with "Commander-in-Chief" Duties.' *Libya Herald*. 23 January. <<http://www.libyaherald.com/2014/01/23/gnc-empowers-abu-sahmain-with-commander-in-chief-duties/#axzz2rJJqxidK>>
- and Ulf Laessing. 2014. 'Gunmen Loyal to Ex-general Storm Libyan Parliament, Demand Suspension.' Reuters. 19 May.
- Farkash, Mohammed. 2012. 'Anasir min al-thuwar yandhammun rasmiyan li-quwat dara' Libya.' Press Solidarity. 26 December. Article no longer available online.
- Faruq, Ala'. 2014. 'Bishr li al-Wasat: 30 alfan indhammu ila wuzarat al-dakhiliya bi-nidham al-ta'ayiin.' *Al-Wasat*. 10 February. <<http://www.alwasat.ly/ar/news/libya/3747/بشر-للاوسط-30-ألفاً-انضموا-إلى-وزارة-الداخلية-بمنظام-التعيين.htm#.Uxi32F5PI6V>>
- Firnana, Mukhtar. 2014. Televised statement by Mukhtar Firnana. Libya International Channel. 19 May.
- Fitzgerald, Mary. 2014. 'Finding Their Place: Libya's Islamists during and after the 2011 Uprising.' In Peter Cole and Brian McQuinn, (eds.), ch. 8.
- Gall, Carlotta. 2014. 'Political Killings Still Plaguing Post-Qaddafi Libya.' *The New York Times*. 11 March.
- GNC (General National Congress). 2013a. 'Decision No. 53/2013 Concerning the Painful Events that Happened in Benghazi.' Tripoli: GNC. 9 June.
- . 2013b. Decision No. 73/2013 on the Allocation of Certain Competencies to the President of the GNC. Tripoli: GNC. 5 August.
- . 2013c. 'Decision of the President of the GNC No. 132/2013 on the Allocation of the Competencies of General Leader of the Armed Forces to the Defense Minister in a Temporary Capacity.' Tripoli: GNC. 8 August.
- . 2013d. Decision of the President of the GNC No. 163/2013 on the Allocation of Responsibilities. Tripoli: GNC. 6 October.
- . 2013e. 'Al-muatamar al-sahafi li-ra'is al-muatamar al-watani al-am.' Status update on GNC Facebook page. 10 October. <<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.528775730538035.1073742422.345294372219506&type=1>>
- . 2013f. 'Decision No. 87/2013 on the Implementation of Congress Decisions 27 and 53/2013 and the Move of the Libyan Revolutionaries Operations Room under the Control of the Office of the Chief of General Staff.' Tripoli: GNC. 12 November.
- . 2013g. Decision No. 88/2013 on the Cancellation of Congress Decision No. 73/2013. Tripoli: GNC. 20 November.
- . 2014a. Letter by Izz al-Din al-Awami, First Vice President of the General People's Congress, to the Prime Minister, the Defense Minister, and the Chief of General Staff. Tripoli, 26 May.
- . 2014b. Announcement by the Supreme Commander of the Libyan Army No. 3/2014. Tripoli: GNC. 26 August.
- Graff, Peter. 2012. 'Interview: Libya Militia Leader Plays down Shift to Military Command.' Reuters. 26 September. <<http://www.reuters.com/article/2012/09/26/us-libya-militia-idUSBRE88P1GD20120926>>

- and Ghaith Shennib. 2012. 'Libyan Islamist Militia Swept out of Bases.' Reuters. 22 September. <<http://www.reuters.com/article/2012/09/22/us-protests-benghazi-idUSBRE88L02A20120922>>
- Grant, George. 2012. 'Nawasi Brigade Pledges to Hand Arrested "Homosexuals" over to Ministry of Justice.' *Libya Herald*. 27 November. <<http://www.libyaherald.com/2012/11/27/nawasi-brigade-pledges-to-hand-arrested-homosexuals-over-to-ministry-of-justice>>
- Habil, Jamal. 2014. Televised statement by Jamal Habil. Sky News Arabia TV. 25 May.
- Hadiya, Ahmad, 2014. 'Bayyan sahafi li-amaliyat Fajr Libya.' Libya Panorama Channel. 28 August.
- Haftar, Khalifa, 2014a. 'Taharruk al-jaysh al-libi yawm 14 Khalifa Haftar.' Posted by libya hura on 14 February. <<https://www.youtube.com/watch?v=R5uXd3oGDTw>>
- . 2014b. 'Al-liqa al-awwal li-dhubbat al-jaysh al-libi al-watani.' Status update on Facebook page. 17 March. <https://www.facebook.com/180728631978737/photos/a.181892961862304.70644.180728631978737/703069793077949/?type=1&relevant_count=1>
- . 2014c. 'Ijtima al-dhubbat al-yawm al-liwa' rukn Khalifa Haftar bi-qa'idat Banina al-jawwiya bi-madinat Benghazi 17.3.2014.' Status update on Facebook page. 17 March. <<https://www.facebook.com/180728631978737/photos/a.181892961862304.70644.180728631978737/703451939706401/?type=1&theater>>
- . 2014d. Press Conference by Khalifa Haftar. Libya Awalan TV. 21 May.
- HoR (House of Representatives). 2014a. Decision of the HoR No. 7/2014 on the Dissolution of Irregular Armed Entities. Tobruk: HoR. 14 August.
- . 2014b. Declaration of the HoR on the War Raging in Various Parts of Libya. Tobruk: HoR. 23 August.
- Huwayl, al-Mabruk. 2014. 'Katibat Umar al-Mukhtar tatasallam kafat al-mawaqi' bi-mintaqat al-sarir.' Press Solidarity. 22 February. <http://www.presssolidarity.net/news/ONE NEWS/51451-/_كتيبة_عمر_المختار_تتسلم_كافة_المواقع_بمنطقة_السريـر/>
- ICG (International Crisis Group). 2011. *Holding Libya Together: Security Challenges after Qaddafi*. Middle East/North Africa Report 115. Brussels: ICG. 15 December.
- . 2012. *Divided We Stand: Libya's Enduring Conflicts*. Middle East/North Africa Report No. 130. Brussels: ICG. 14 September.
- Jeune Afrique*. 2014. 'Flic, Juge et Chef de Bande.' 12 January, p. 31.
- Karkara, Mohamed. 2012. 'Wust ghiyab al-Manqush... dhubbat al-saff w junud al-jaysh al-watani ya'qadun muatamaran bi-Benghazi yutalibun fih bi-tawfir al-da'm.' Quryna. 15 April.
- Katibat Shuhada Suq al-Jum'a. 2013. 'Al-firqa al-thamina al-khassa (al-Nawasi) w harq kutub Sayyid Qutb.' Posted on 20 September. <<https://www.facebook.com/photo.php?v=580995198603255>>
- Khan, Umar. 2013. 'The Gharghour Tragedy: An Eyewitness Account.' *Libya Herald*. 16 November.

- and Seraj Essul. 2013. 'Five Tripoli Brigade Bases Handed over to the Army.' *Libya Herald*. 21 November.
- Kirkpatrick, David. 2013. 'Violence against Libyan Protesters Threatens to Undercut Power of Militias.' *The New York Times*. 9 June.
- . 2014a. 'In Libya, a Coup. Or Perhaps Not.' *The New York Times*. 14 February.
- . 2014b. 'Strife in Libya Could Presage Long Civil War.' *The New York Times*. 24 August.
- Krause, Keith. 2012. 'Hybrid Violence: Locating the Use of Force in Post-Conflict Settings.' *Global Governance*, Vol. 18, No. 1. January–March, pp. 39–56.
- Kraushaar, Maren and Daniel Lambach. 2009. *Hybrid Political Orders: The Added Value of a New Concept*. Occasional Paper No. 14. Brisbane: Australian Centre for Peace and Conflict Studies.
- Krir, Abd al-Salam. 2013. 'Hudu' hadhar ba'd muwajahat musallaha fi muhayit sharikat Mellita lil-naft wal-ghaz.' Press Solidarity. 3 March. <<http://libya-al-mostakbal.org/news/clicked/31413>>
- Lacher, Wolfram. 2013. *Fault Lines of the Revolution: Political Actors, Camps and Conflicts in the New Libya*. Berlin: German Institute for International and Security Affairs. <http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2013_RP04_lac.pdf>
- . 2014. *Libya's Fractious South and Regional Instability*. Security Assessment in North Africa Dispatch No. 3. Geneva: Small Arms Survey. <<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/R-SANA/SANA-Dispatch3-Libyas-Fractuous-South.pdf>>
- and Ahmed Labnouj. 2014. 'Factionalism Resurgent: The War in the Jabal Nafusa.' In Peter Cole and Brian McQuinn, ch. 11.
- Laessing, Ulf and Suleiman al-Khalidi. 2013. 'Insight: Militia Rivalries Threaten New War in Post-revolt Libya.' Reuters. 18 October.
- Libya al-Jadida. 2013a. 'Langi: Ri'asat al-Arkan ta'mil 'ala damj afraad al-amn al-waqa'i bil-mukhabarat.' 20 August. <<http://libyaaljadidah.com/-لنقي-رئاسة-الأركان>>
<تعمل-على-دمج-أفراد>
- . 2013b. 'Zaidan ya'fi wakil wuzarat al-dakhiliya Umar al-Khadrawi min mahamhi.' 5 September. <<http://libyaaljadidah.com/-زيدان-يعفي-وكيل-وزارة>>
<الداخلي>
- . 2014a. 'Ibtida'an min jasr 17: taklif al-quwa al-wataniya al-mutaharrika bi-ta'min al-tariq al-gharbi li-madinat Tarabulus.' 23 January. <<http://libyaaljadidah.com/-ابتداء-من-جسر-17-تكليف-القوة-الوطنية-الم>>
- . 2014b. 'Ri'asat al-arkan tuhayyil dhubbatan abbaru an mawaqef siyasiya ila al-qadha al-askari.' 12 February. <<http://libyaaljadidah.com/-رئاسة-الأركان-تحيل>>
<ضباطاً-عبروا-عن-موا>
- . 2014c. 'Mudir idarat al-shu'un al-amniya bil-idara al-'aama li-jihaz al-amn al-waqa'i: Libya al-yawm tahtaj ila al-ma'luma w natakhawwuf min al-qadha' al-Libi.' 25 February. <<http://libyaaljadidah.com/-مدير-إدارة-الشؤون-الأمنية-بالإدارة-ال>>
- . 2014d. 'Abu Sahmain yushakkil quwa li-fakk al-hisar an al-mawani al-naftiya.' 11 March. <<http://libyaaljadidah.com/-أبو-سهمين-يشكل-قوة-لفك-الحصار-عن-الموان>>

- Libya al-Mostakbal. 2013a. 'Al-Qnaidy yattahim Zeidan w kutla siyasiya bi-ta'til bina' al-jaysh.' 26 June. <<http://www.libya-al-mostakbal.org/news/clicked/35901>>
- 2013b. 'Thuwwar Tarabulus yu'assisun majlisan li-himayatiha kharij al-shar'iya.' 29 June. <<http://libya-al-mostakbal.org/news/clicked/36030>>
- 2013c. 'Tafwidh wazir al-difa' maham al-qa'id al-a'la lil-quwat al-musallaha yuthir al-jadal.' 23 August. <<http://www.libya-al-mostakbal.org/news/clicked/37916>>
- Libya Dawn. 2014. 'Amaliyat fajr Libya li-i'adat haibat al-dawla.' 17 July.
- Libya Gate. 2013. 'Hashim Bishr qabl shwayya ala qanat al-asema w qal kalam haqani al-saraha!' Facebook status update. 1 September. <<https://www.facebook.com/LibyaGate/posts/490619037696594>>
- Libya News Agency. 2013a. 'Ra'is al-hukuma al-mu'aqata: sahb qarar insha' jihaz al-haras al-watani ja li-izalat su' al-fahm ba'd ma athir hawlhu min laght w fikrat insha'hi laisa wara'ha ayy fikr aydyuluji w la tawajjuh dini.' 14 July. <<http://www.lana-news.ly/ara/news/view/26795/>>
<رئيس الحكومة المؤقتة سحب قرار انشاء جهاز الحرس الوطني جاء لا إزالة سوء الفهم بعد ما اثير حوله من لغط وفكرة انشاء ليس وراءها أي فكر ايدلوجي ولا توجه ديني>
- 2013b. 'Al-hukuma al-mu'aqata tu'lin al-haddad al-aam thalathat ayyam ala arwah dhahaya tafjir bawabat barsis sharq Benghazi.' 22 December. <<http://www.lana-news.ly/ara/news/view/38863/>>
<الحكومة المؤقتة تعلن الحداد العام ثلاثة أيام على أرواح ضحايا تفجير بوابة برسس شرق بنغازي>
- 2014a. 'Ri'asat al-Arkan tanfi talaqqi ayy awamir bil-taharruk nahu mawani al-naft al-muqfala.' 4 February. <<http://www.lana-news.ly/ara/news/view/42231/>>
<رئاسة الأركان تنفي تلقي أي أوامر بالتحرك نحو موانئ النفط المقفلة>
- 2014b. 'Muntasabu ri'asat al-arkan lil-jaysh al-libi bil-mintaqa al-sharqiya yutalibun wazir al-difa bi-kashf mu'awwuqat adam bina w taf'il al-mu'assassa al-askariya.' 10 February. <<http://www.lana-news.ly/ara/news/view/42689/>>
<منتسبو رئاسة الأركان العامة للجيش الليبي بالمنطقة الشرقية يطالبون وزير الدفاع بكشف معوقات عد م بناء وتفعيل المؤسسة العسكرية>
- 2014c. 'Ri'asat al-Arkan al-'Aama tu'akkid anna al-katiba 127 mushah hiya wihda askariya nidhamiya mukallafa bi-himayat ba'dh al-mu'assassat dakhil madinat Tarabulus.' 2 March. <<http://www.lana-news.ly/ara/news/view/44556/>>
<رئاسة الأركان العامة تؤكد أن الكتيبة 127 مشاة هي وحدة عسكرية نظامية مكلفة بحماية بعض المؤسسات داخل مدينة طرابلس>
- 2014d. 'Muntasibu al-qawa'id al-askariya fi Tobruk yu'lnun indhimamhum li-ma'rakat al-karama.' 19 May. <<http://lana-news.ly/ara/news/view/52112/>>
<منتسبو القواعد العسكرية في طبرق يعلنون انضمامهم لمعركة الكرامة>
- Libya News Network. 2012a. 'Ri'asat al-arkan al-aama tadhum al-amn al-waqa'i rasmiyan.' 25 September. <<http://www.libyann.net/index.php/nat/4337-2012-09-25-16-10-07.html>>
- 2012b. 'Al-mutalaba bi taf'il al-jaysh al-Libi w bi-iqalat ra'is al-arkan al-aama.' 1 December. <<http://libyann.net/index.php/nat/7503-2012-12-30-13-01-43.html>>

- Libyens. 2014. 'Ali Zeidan: tamm isdar amr li-wizarat al-difa' w ri'asat al-arkan li-fakk al-hisar an al-mawani al-naftiya.' 3 February. <<http://libyens.net/-علي-زيدان-تم-اصدار-أمر-لوزارة-الدفاع-و>>
- LROR (Libyan Revolutionaries' Operations Room). 2013a. 'Bayyan raqm 2.' Tripoli: LROR. 1 May.
- . 2013b. 'Man nahnu w madha nurid?' Tripoli: LROR.
- . 2013c. 'Bayyan raqm 7.' Tripoli: LROR. 28 July.
- . 2013d. 'Bayyan ghurfat amaliyat thuwwar Libya hawl ikhtitaf al-sayyed Ali Zeidan.' Posted by Libya Alahrar on 10 October. <<http://www.youtube.com/watch?v=uSlqFT593j0>>
- . 2014. 'Bayyan ham.' 18 July.
- McQuinn, Brian. 2012. *After the Fall: Libya's Evolving Armed Groups*. Small Arms Survey Working Paper No. 12. Geneva: Small Arms Survey. October.
- Misrata Local Council. 2013. 'Bayyan al-majlis al-mahalli Misrata raqm 3 bi-sha'n ahdath gharghur.' Posted by ImazighenLibyaTV on 18 November. <<http://www.youtube.com/watch?v=H3GVpzw7JNl>>
- MoD (Ministry of Defence). 2012. Decision No. 4 on the Integration of a Unit. Tripoli: MoD. 25 February.
- . 2013a. 'Wazir al-difa yuwaqqif al-amid al-tayyar Saqr al-Jarushi.' 10 January. <<http://www.defense.gov.ly/modules/publisher/item.php?itemid=122>>
- . 2013b. 'Al-Qa'id al-a'la lil-jaysh al-libi yusaddir qasar tashkil hai'at nazaha w islah al-jaysh.' 26 June. <<http://www.defense.gov.ly/modules/publisher/item.php?itemid=277>>
- Mohamed, Bashar. 2013. 'Majmu'at min quwat dara' Libya tu'lin indhimamha li-haras al-ahdaf al-hayawiya.' 10 September. <<http://www.presssolidarity.net/news/ONENEWS/21294-مجموعة-من-قوات-درع-ليبيا-تعلن-انضمامها-لحرس-الأهداف-الحيوية>>
- Moheir, Khaled. 2014. 'Hal tusbih al-Sa'iqa ra's harba li-quwat Haftar?' Al-Jazeera.net. 23 May. <<http://www.aljazeera.net/news/pages/f0bc45d2-7e2c-43df-a182-b951e4b35de2>>
- MoI (Ministry of Interior). 2011. 'Decision of the Minister of Interior No. 388 on the Creation of the Temporary Supreme Security Committee and the Definition of Its Competencies and Administrative Structure.' Tripoli: MoI. 28 December.
- . 2012. 'Decision No. 1331 on the Affiliation of the Combating Crime Committee.' Tripoli, 29 July.
- NFA (National Forces Alliance). 2013. 'Statement of the National Forces Alliance to 933,000 Libyan voters.' Tripoli, 2 August.
- NTC (National Transitional Council). 2011a. Constitutional Declaration for the Transitional Period. 3 August. <<https://www.temehu.com/NTC/tnc-constitutional-declaration-in-arabic.pdf>>
- . 2011b. Decision No. 191 of the National Transitional Council on the Dissolution of the Supreme Security Committee. Tripoli: NTC. 18 December.
- . 2012a. Law No. 11 on the Issuance of Certain Provisions on the Subject of Leadership Hierarchies and Competencies in the Libyan Army. Tripoli: NTC. 13 February.

- 2012b. 'Decision of the President of the Temporary National Transitional Council No. 47 on the Creation of a Military Force.' Tripoli: NTC. 19 June.
- Office of the Chief of General Staff. 2014a. 'Letter to the Military Prosecutor on the Investigation of Officers.' Status update on Facebook page. 18 March. <<https://www.facebook.com/medialibyanarmy/photos/pcb.501451446628143/501450293294925/?type=1&theater>>
- 2014b. 'Declaration of the Office of the Chief of General Staff.' Status update on Facebook page. 29 August. <<https://www.facebook.com/medialibyanarmy/photos/a.274999122606711.51790.274419305998026/575623225877631/?type=1&theater>>
- Pargeter, Alison. 2014. 'Kidnappings and Murders Targeting Foreigners in Libya.' *CTC Sentinel*. 29 May. <<https://www.ctc.usma.edu/posts/kidnappings-and-murders-targeting-foreigners-in-libya>>
- PMO (Prime Minister's Office). 2013. 'Al-tashkilat al-musallaha w mas'alat damjha fi mu'assassat al-dawla.' 13 June. <<http://www.pm.gov.ly/news/التشكيلات-المسلحة-ومسألة-دمجها-في-مؤسسات-الدولة.html>>
- Press Solidarity. 2014a. 'Al-majlis al-askari li-madinat Tarabulus yuqarrir al-awda bi-dhab al-mashhad al-amani bil-asima.' 5 March. <<http://www.presssolidarity.net/news/ONENEWS/53320-المجلس-العسكري-لمدينة-طرابلس-يقرر-العودة-بضبط-المشهد-الأمني-بالعاصمة>>
- 2014b. 'Al-natiq al-rasmi bi-ism al-quwa al-thalitha: al-quwa al-mukallafa min ri'asat al-arkan al-aama li-ta'min al-huqul al-naftiya w la ilaqat lana li-ayy sira' qabali.' 15 March. <<http://www.presssolidarity.net/news/ONENEWS/54804-الناطق-الرسمي-باسم-القوة-الثالثة-:القوة-مكلفة-من-رئاسة-الأركان-العامة-بتأمين-الحقول-النفطية-ولا-علاقة-لنا-بأي-صراع-قبلي>>
- 2014c. 'Maziq yanfi indhimam wizarat al-dakhiliya lima yu'raf 'bi-amaliyat alkarama.' 21 May. <<http://www.presssolidarity.net/news/ONENEWS/65529-مازق-ينفي-انضمام-وزارة-الداخلية-لما-يُعرف-بعمليات-الكرامة>>
- Qurnayna. 2011. 'Tarshih Khalifa Haftar li-tawalli riasat al-arkan.' 18 November. <<http://www.qurnaynew.com/20639>>
- 2012a. 'Katibat Dara' Libya takrim muntasabiha min shuhada' thawrat 17 fibrayir.' 2 January. <<http://www.qurnaynew.com/25578>>
- 2012b. 'Qa'ilan anna Libiya bi-haja li-thawra jadida tunadhim al-thawra al-sabiqa al-aqid Salah Buhliqa: wizarat al-difa mulkhatabat al-dawla w ala rijal al-din an yabta'du an al-siyasa.' 14 October. <<http://www.qurnaynew.com/43353>>
- 2013a. 'Istiqlalat ra'is arkan al-jaysh.' 9 June. <<http://www.qurnaynew.com/52311>>
- 2013b. 'Quwat dara' Libya 7 tu'lin insihabha min al-Kufra w tusallim aslihatha lil-hakim al-askari w al-jaysh.' 18 June. <<http://www.qurnaynew.com/52585>>
- 2013c. 'Quwat al-rada' wal-tadakhul al-mushtaraka tabda' bi-nashr dawriyat fil-asima Tarabulus.' 18 August. <<http://www.qurnaynew.com/54745>>

- . 2013d. 'Istib'ad 400 dhabit w ihalat 1000 lil-taqa'ud.' 12 November. <<http://www.qurynanew.com/56672>>
- . 2014a. 'Al-Thinni yasil Benghazi w-ijtama ma' aamir al-Saeqa.' 5 June. <<http://www.qurynanew.com/61516>>
- . 2014b. 'Al-Nateq bism quwat dar' al-wusta yanfi silath bi-bayyan Fajr Libya.' 1 October. <<http://www.qurynanew.com/63883>>
- Radwan, Nadia. 2013. 'Al-Jaysh al-Libi yarudd ala al-hujumat.' Magharebia.com. 2 December. <<http://magharebia.com/ar/articles/awi/features/2013/12/02/feature-01>>
- Reuters. 2013. 'Libyan Interior Minister Resigns over "Interference".' 18 August. <<http://www.reuters.com/article/2013/08/18/us-libya-politics-resignation-idUSBRE97H05620130818>>
- Sabah al-Khair Libya. 2014. 'Liqa Libya al-ahrar ma' Ali Zeidan ra'is al-hukuma al-sabeq juz' 1 al-muqta' 1.' Status update on Facebook page. 15 March. <<https://www.facebook.com/photo.php?v=222179954647161>>
- Salah, Hanan. 2014. 'Counting the Dead in Benghazi.' Foreignpolicy.com. 6 June.
- Shaka, Hassan, 2014. Statement by Hassan Shaka, Deputy Commander of the Central Shield. Posted by Alassema TV Channel on 17 July. <<http://www.youtube.com/watch?v=XkbzQdU-yN4>>
- Shennib, Ghaith and Jessica Donati. 2013. 'Gunmen Stage Protest outside Libyan Justice Ministry.' Reuters. 30 April. <<http://www.reuters.com/article/2013/04/30/us-libya-militia-idUSBRE93T0G220130430>>
- Shennib, Ghaith and Ulf Laessing, 2014. 'Libyan Militias Threaten Parliament, Deploy Forces in Tripoli.' Reuters. 18 February.
- Stephen, Chris. 2013. 'Libyans Fear Standoff between Muslim Brotherhood and Opposition Forces.' *Guardian*. 20 August. <<http://www.theguardian.com/world/2013/aug/20/libya-rebels-muslim-brotherhood-blockade>>
- and Anne Penketh. 2014. 'Libyan Capital under Islamist Control after Tripoli Airport Seized.' *Guardian*. 24 August.
- Sterling, Joe. 2012 'Libya Picks Armed Forces Chief.' CNN. 5 January. <http://edition.cnn.com/2012/01/04/world/africa/libya-army-chief/?hpt=wo_bn7>
- Tajoura Media Center. 2013. 'Takhrij daf'a katibat 24 min markaz tadrib Tajura.' Posted by Moner Traish on 27 May. <<http://www.youtube.com/watch?v=LzJ9APFhykU&feature=youtu.%E1>>
- Tanasuh. 2011. 'Ma hukm hadam al-adhriha fil-waqt al-hali fi Tarabulus min qabl al-katiba allati tusammi nafsha katibat al-nur w hal suddirat fatwa min al-sheikh bi-dhalik?' Audio statement by Shaikh al-Sadiq al-Gharyani. 12 October. <<http://www.tanasuh.com/online/audioonefatawa.php?id=5011>>
- Tripoli Local Council. 2014. Protocol of an Agreement between the Parties to the Conflict over Tripoli International Airport. Tripoli: Tripoli Local Council. 17 July.
- Tripoli Revolutionaries. 2014. 'Bayyan *thuwwar* Tarabulus wal-wahdat al-askariya fi al-mintaqa.' Posted by دم الشهداء ما يمشبش هباء on 14 February. <<http://www.youtube.com/watch?v=K17U7FFEqrs&feature=c4-overview&list=UUvT9X1t1uNNUrDjztB7OevA>>

- UNSC (United Nations Security Council). 2014. *Final Report of the Panel of Experts Established Pursuant to Resolution 1973 (2011) Concerning Libya*. S/2014/106 of 19 February. <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_106.pdf>
- Walker-Cousins, Joseph. 2012. *Security Sector Transformation in Arab Transitions: Working for Change*. Paper presented at the Carnegie Middle East Centre. 17–18 December. <http://carnegieendowment.org/files/Walker_Cousins_-_Libya_-_English.pdf>
- Wehrey, Frederic. 2012. *The Struggle for Security in Eastern Libya*. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace. September.
- . 2014a. 'The Battle for Benghazi.' *Atlantic*. 28 February. <<http://www.theatlantic.com/international/archive/2014/02/the-battle-for-benghazi/284102/>>
- . 2014b. *Ending Libya's Civil War: Reconciling Politics, Rebuilding Security*. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace. September.
- and Wolfram Lacher. 2014. 'Libya's Legitimacy Crisis: The Danger of Picking Sides in the Post-Qaddafi Chaos.' *Foreignaffairs.com*. 6 October.
- Westcott, Tom. 2014. 'Air Force Refuses to Bomb Tanker.' *Libya Herald*. 8 March.
- Zeidan, Ali. 2013. Press Conference by Prime Minister Ali Zeidan. 11 October. Posted by SuperStormWave on 11 October. <<http://www.youtube.com/watch?v=AbePVwxqiQg>>
- Zintan Municipal Council. 2014. 'Bayyan lil-rudd ala al-shai'at alati tatahum madinat al-Zintan w qadatha bil-difa' an al-almaniya wal-libiraliya.' Zintan: Municipal Council, Military Council, Social Committee, Sawa'iq Battalion, Qa'qa' Battalion. 2 August.

